

NORMY W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH

„Normy to esencja mądrości osób posiadających wiedzę specjalistyczną w swojej dziedzinie i znających potrzeby organizacji, które reprezentują...”

Sentencja ze strony internetowej
Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej (ISO)

Spis treści

Wykaz skrótów	4
CZĘŚĆ I.....	5
Rozdział I. Normy w zamówieniach publicznych.....	5
1. Wprowadzenie. Normy w Prawie zamówień publicznych	5
2. Normalizacja w prawie krajowym i unijnym	6
3. Pojęcia, które warto znać	7
4. Normy w opisie przedmiotu zamówienia	13
5. Potwierdzenie, że dostawy, usługi lub roboty budowlane odpowiadają wymaganiom określonym w normach, na które powołują się dokumenty zamówienia	23
6. Określenie warunków udziału w postępowaniu z zastosowaniem norm	26
Rozdział II. Wybór i udostępnienie normy.....	29
1. Jak szukać odpowiednich norm	29
2. Dostępność norm	31
3. Udostępnianie norm przez zamawiającego	31
Rozdział III. Orzecznictwo. Odpowiedzi na pytania	34
1. Czy zamawiający ma prawo oczekiwać od oferowanego produktu określonego składu surowcowego zgodnego z określoną normą?	34
2. Czy zamawiający może wymagać rozwiązań przekraczających standardy wyrażone w normach?	34
3. Czym skutkuje wymaganie spełnienia wymogów normy przy jednoczesnym wskazaniu w opisie przedmiotu zamówienia wymagań sprzecznych z tą normą?	35
4. Równoważny, czyli jaki?	35
5. Jak potwierdzać równoważność norm	36
6. Orzecznictwo o obowiązku stosowania norm	36
7. Czy można nie formułować żadnych wymagań wobec przedmiotu zamówienia poza zgodnością z normą?	37
8. Czy jeśli norma dopuszcza różne cechy (lepszą i bardziej kosztowną oraz gorszą i tańszą) zamawiający może nie różnicować wyrobów o tych różnych cechach?	37
9. Czy zastosowanie norm chroni w późniejszych sporach co do prawidłowości realizacji zamówienia?	38
10. Czy stosować normy nowsze, czy stojące wyżej w hierarchii?	38
11. Czy wdrożenie normy ISO 9001 może być punktowane w kryteriach oceny ofert?	39
12. Czy można odwołać się do norm krajowych?	39
Część II. Normy w praktyce zamówień publicznych	40
1. Normy w Polityce Zakupowej Państwa	40
2. Normy w zielonych zamówieniach	41
3. Normy w zamówieniach społecznych	51

4.	Przykładowe obszary zakupowe i stosowane w nich normy.....	56
4.1.	Dostawa parkometrów	56
4.2.	Zamówienie obejmujące spawanie wyrobów metalowych	56
4.3.	Meble biurowe	57
4.4.	Usługi pralnicze	59
4.5.	Instalacje fotowoltaiczne [dostawy/usługi/roboty budowlane].....	61
4.6.	Projekt i budowa oświetlenia w miejscu publicznym.....	62
4.7.	Roboty blacharskie – remont rynien na budynku szkolnym.....	64
4.8.	Usługi sprzątnia	64
4.9.	zakup ubrań dla pracowników pracujących w obszarach wysokiego zagrożenia wypadkiem	64
4.10.	Termomodernizacja – wymiana okien	65
5.	Postanowienia SWZ uwzględniające normy	66
5.1.	Roboty budowlane - budowa sali gimnastycznej.....	67
5.2.	Wykonanie robót budowlanych w systemie „zaprojektuj i wybuduj”. Budynek biurowy o trzech kondygnacjach, powierzchnia użytkowa około 1000 m ²	78
5.3.	Dostawa papieru biurowego formatu A4 do w ilości XX ryz	107
5.4.	Sukcesywne przygotowywanie oraz serwowanie posiłków, dostarczanie posiłków oraz żywności.....	110
5.5.	Sukcesywna dostawa kruszyw na potrzeby realizacji zadania inwestycyjnego przez Podmiot X	114
5.6.	Usługi utrzymania dróg.....	117
	CZĘŚĆ III. Podsumowanie.....	120
	CZĘŚĆ IV. (Do użytku zamawiającego).....	123

Wykaz skrótów

KIO	Krajowa Izba Odwoławcza
OPZ	Opis przedmiotu zamówienia
PKN	Polski Komitet Normalizacyjny
rozporządzenie 1025/2012	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1025/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie normalizacji europejskiej, zmieniające dyrektywy Rady 89/686/ EWG i 93/15/EWG oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 94/9/WE, 94/25/WE, 95/16/WE, 97/23/WE, 98/34/WE, 2004/22/WE, 2007/23/WE 2009/23/WE i 2009/105/WE oraz uchylające decyzję Rady 87/95/EWG i decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1673/2006/WE
STWiORB	Specyfikacje Techniczne Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych
SWZ	Specyfikacja Warunków Zamówienia
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
Ustawa o normalizacji	Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji
Ustawa Pzp	Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych
ZA	Zespół Arbitrów

CZĘŚĆ I

Rozdział I. Normy w zamówieniach publicznych

1. Wprowadzenie. Normy w Prawie zamówień publicznych

Zamawiający publiczni potrzebują zakupu różnorodnych towarów i usług, które zazwyczaj nie są takimi produktami lub usługami, które przeznaczone są wyłącznie dla świata publicznego. Większość zakupów to towary i usługi, które poddają się standaryzacji. Z tego też względu w dokumentach zamówienia zamawiający przy pomocy norm opisują przedmiot zamówienia, precyzują warunki udziału w postępowaniu lub ustanawiają sposób różnicowania oceny ofert z zastosowaniem odwołania do norm.

Wiedza i świadomość jak umiejętnie z norm korzystać może znacząco ułatwić proces przygotowania i prowadzenia postępowania, a następnie pomóc osiągnąć rezultaty stawiane przed umową w sprawie zamówienia.

Pojęcie normy przywołane jest w kilku przepisach ustawy Pzp oraz w aktach wykonawczych do tej ustawy. Najistotniejsze znaczenie mają przepisy dotyczące opisu przedmiotu zamówienia określone w art. 101 ustawy Pzp, które jako jeden ze sposobów dokonania opisu przedmiotu zamówienia przez zamawiającego wskazują odniesienie się do norm, zgodnie z ustanowioną ich hierarchią (o czym w szczególności w rozdziale III). Dla zamówień w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa ustanowiono odrębną regulację dotyczącą odwołania się w opisie przedmiotu zamówienia do norm, wprowadzając m.in. rozróżnienie pomiędzy normami cywilnymi a normami obronnymi.

Dodatkowo Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-użytkowego w § 14 ust. 1 pkt 3) wskazuje, by opisując wymagania dotyczące właściwości wyrobów budowlanych oraz niezbędnych wymagań związanych z ich przechowywaniem, transportem, warunkami dostawy, składowaniem i kontrolą jakości odnieść się do norm. Przepis nie nakazuje stosowania norm, stanowi jedynie, że zamawiający powinien wskazać, czy żąda ich zastosowania czy też nie. Obowiązek stosowania norm powstanie tylko tam, gdzie z innych szczegółowych przepisów to wynika. O tym w dalszej części poradnika.

Na potwierdzenie spełnienia wymagań postawionych przez zamawiającego zamawianym robotom budowlanym, dostawom lub usługom, zgodnie z art. 105 ustawy Pzp można wymagać przedłożenia m.in. certyfikatu oceniającego zgodność z normą lub sprawozdania z badań przeprowadzonych przez tę jednostkę.

Prawo zamówień publicznych wspomina też o normach w regulacjach dotyczących potwierdzenia spełnienia warunków kwalifikacji podmiotowej, w szczególności warunku zdolności technicznej i zawodowej. Paragraf 9 Rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie podmiotowych środków dowodowych oraz innych dokumentów lub oświadczeń, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy pozwala na żądanie przedłożenia:

12) zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełnienia przez wykonawcę określonych norm zarządzania jakością, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych, jeżeli zamawiający odwołuje się do systemów zarządzania jakością opartych na odpowiednich seriach norm europejskich oraz certyfikowanych przez akredytowane jednostki;

13) zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełnienia przez wykonawcę wymogów określonych systemów lub norm zarządzania środowiskowego, jeżeli zamawiający odwołuje się do systemu ekozarządzania i audytu, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylającym rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE, lub do innych norm zarządzania środowiskowego opartych na odpowiednich normach europejskich lub międzynarodowych oraz certyfikowanych przez akredytowane jednostki.

Oba typy zaświadczeń mają potwierdzić, że wykonawca ubiegający się o zamówienie posiada odpowiednie kwalifikacje do realizacji zamówienia, potwierdzone zaświadczeniem o prowadzeniu działalności w zgodzie z normami.

2. Normalizacja w prawie krajowym i unijnym

Ogólne przepisy o normalizacji zawiera ustawa o normalizacji oraz rozporządzenie 1025/2012.

Definicję normalizacji zawiera norma PN-EN 45020:2009 wskazując, że *normalizacja* jest to działalność mająca na celu uzyskanie optymalnego, w danych okolicznościach, stopnia uporządkowania w określonym zakresie, poprzez ustalanie postanowień przeznaczonych do powszechnego wielokrotnego stosowania, dotyczących problemów istniejących lub możliwych do wystąpienia. W ustawie o normalizacji - normalizacja została zdefiniowana w identyczny sposób.

Zgodnie z motywem 1 rozporządzenia 1025/2012 „głównym celem normalizacji jest określenie dobrowolnych specyfikacji technicznych lub jakościowych, którym mogą odpowiadać obecne lub przyszłe:

- produkty,
- procesy produkcji,
- usługi.

Normalizacja może dotyczyć:

- klas produktu,
- rozmiarów produktu,
- cech technicznych produktów lub usług, w których niezbędna jest zgodność i interoperacyjność z innymi produktami i systemami.

Rozporządzenie 1025/2012 wyjaśnia przystępnym językiem cel normalizacji - w skrócie należy przyjąć, że normalizacja to ustalenie wspólnych powszechnie akceptowanych standardów czy sposobów postępowania.

Wynikiem prowadzonej normalizacji są normy.

3. Pojęcia, które warto znać

3.1. Norma

Norma PN-EN 45020:2009 definiuje normę jako dokument przyjęty na zasadzie **konsensu** i zatwierdzony przez upoważnioną **jednostkę organizacyjną** ustalający do powszechnego i wielokrotnego stosowania zasady, wytyczne lub charakterystyki odnoszące się do różnych rodzajów działalności lub ich wyników i zmierzający do uzyskania optymalnego stopnia uporządkowania w określonym zakresie. Wskazuje przy tym, że normy powinny być *oparte na osiągnięciach nauki, techniki i praktyki oraz miały na celu uzyskanie optymalnych korzyści społecznych*.

3.2. Polskie Normy przenoszące normy europejskie (PN-EN)

Najistotniejsze w systemie zamówień publicznych ze względu na konieczność ich stosowania przed innymi normami są normy przenoszące Normy Europejskie. Są to normy wprowadzane do zbioru Polskich Norm poprzez uznanie Normy Europejskiej za Polską Normę. Są wówczas publikowane w oryginalnej wersji językowej z dołączonymi stronicami krajowymi, zawierającymi polską stronę tytułową i przedmowę oraz załączniki. Są oznaczane symbolem PN - EN. Podstawą prawną jest art. 5 ust 2 ustawy o normalizacji, zgodnie z którym Polska Norma może być wprowadzeniem normy europejskiej. Są to także Normy zharmonizowane (por. pkt 3.3)

3.3. Normy zharmonizowane

Norma zharmonizowana oznacza normę europejską przyjętą na wniosek Komisji Europejskiej. Normy zharmonizowane są częścią szeroko rozumianego prawa UE, ale stosowanie ich jest dobrowolne. Zgodność z normą europejską (krajową normą zharmonizowaną wprowadzającą normę europejską) potwierdza zgodność badanego towaru lub procesu z prawem unijnym. Norma zharmonizowana

dotyczy wymogów usytuowanych w przepisach dyrektyw lub rozporządzeń unijnych. Są to w szczególności¹

- rozporządzenie w sprawie środków ochrony indywidualnej (PPE),
- rozporządzenie w sprawie wyrobów budowlanych (CPR),
- rozporządzenie w sprawie urządzeń spalających paliwa gazowe GAD,
- dyrektywa niskonapięciowa (LVD)
- dyrektywa kompatybilności elektromagnetycznej (EMC),
- dyrektywa w sprawie ograniczenia stosowanych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektronicznym i elektrycznym (ROHS)
- dyrektywa radiowa (RED),
- dyrektywa urządzeń pracujących w atmosferze wybuchowej (ATEX)_
- dyrektywa zabawkowa (TOYS)
- dyrektywa urządzeń ciśnieniowych (PED)
- dyrektywa prostych urządzeń ciśnieniowych (SPV)
- dyrektywa urządzeń pomiarowych (MID)
- dyrektywa nieautomatycznych urządzeń ważących (NAWI),
- dyrektywa łodzi i jachtów rekreacyjnych,
- dyrektywa maszynowa,
- dyrektywa wyrobów pirotechnicznych,
- dyrektywa wyrobów wybuchowych do użytku cywilnego,
- dyrektywa dźwigowa,
- dyrektywa wyrobów medycznych,
- dyrektywa wyrobów medycznych aktywnego osadzenia,
- dyrektywa wyrobów in-vitro,
- dyrektywa ekoprojekt.

Normy Europejskie zharmonizowane są wprowadzane do zbioru Polskich Norm przez PKN i są wówczas podobnie jak inne normy przeniesione z systemu europejskiego oznaczane symbolem PN -EN. Informacje o tych normach dostępne są na stronach internetowych PKN. Podobnie wygląda

¹ Nie przytaczamy pełnych nazw dyrektyw i rozporządzeń. Potoczne określenie w pełni jest przez użytkowników prawa ważniejsze w identyfikacji niż nazwa nadana przez ustawodawcę.

wprowadzanie norm europejskich do systemów normatywnych w innych krajach UE. Normy te są w ten sposób tożsame z normą europejską.

3.4. Normy międzynarodowe (ISO)

Polski ustawodawca nie definiuje pojęcia „norma międzynarodowa”. Czyni to jednak prawodawca europejski w art. 2 pkt 1 lit. a) rozporządzenia 1025/2012. Norma międzynarodowa to norma przyjęta przez międzynarodową jednostkę normalizacyjną. Najważniejszą z takich jednostek jest obecnie w praktyce ze względu na powszechność stosowania jej norm Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna (ISO). Jest to organizacja pozarządowa zrzeszająca krajowe organizacje normalizacyjne. Uzgadnianie na jej forum normy ISO są powszechnie aprobowane, choć ich stosowanie podobnie jak wszelkich innych norm jest dobrowolne.

Zestawienie najnowszych Norm Międzynarodowych można znaleźć na stronie internetowej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PKN) znajdującej się pod adresem <https://www.pkn.pl/o-pkn/wspolpraca-miedzynarodowa/nowe-enisoiec/normy-miedzynarodowe>

3.5. Normy międzynarodowe (IEC)

Inną międzynarodową jednostką normalizacyjną jest Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna (IEC). Opracowuje i publikuje ona międzynarodowe normy z zakresu technik elektrycznych i elektronicznych oraz dziedzin z nimi związanych, czyli tzw. „elektrotechnologii”. Normy IEC dotyczą urządzeń i materiałów wykorzystywanych do przesyłu i dystrybucji energii, produkcji urządzeń domowych i biurowych, półprzewodników, światłowodów, baterii, urządzeń do produkcji zielonej energii (słonecznej, wiatrowej, morskiej), itp.

3.6. Polskie Normy przenoszące normy międzynarodowe

Są to normy, które zostały wprowadzone do zbioru Polskich Norm z systemów normatywnych organizacji międzynarodowych. Są wówczas oznaczane symbolem PN oraz symbolem organizacji, która opracowała normę. Czasami także symbolem EN, jeśli jest to jednocześnie norma wdrożona jako norma europejska. Oznaczenie takie może wyglądać np. następująco PN-EN ISO i oznacza wówczas Polską Normę wprowadzającą normę międzynarodową, uznaną przez CEN za normę europejską lub opracowaną jednocześnie przez ISO i CEN.

3.7. Polskie Normy

Polskie Normy to normy krajowe, przyjęte przez PKN. Oznaczane są symbolem PN. Jeżeli norma taka wdraża normę unijną – dodaje się wówczas litery EN (PN-EN). Polskie normy są wydawane na podstawie ustawy o normalizacji. Ich stosowanie jak w przypadku wszystkich innych norm jest dobrowolne, o ile nie zostały wskazane w przepisie prawa jako obowiązkowe.

3.8. Polskie Dokumenty Normalizacyjne

Polski Dokument Normalizacyjny jest to dokument o randze niższej niż norma, ale mający podobny cel tj. przedstawienie informacji o charakterystyce towaru lub usługi.

Polskie Dokumenty Normalizacyjne przyjmuje PKN. Dokument taki może być opracowaniem krajowym, ale może być także wprowadzeniem europejskich lub międzynarodowych dokumentów normalizacyjnych innych niż norma oraz dokumentów normalizacyjnych państw UE i NATO.

Najczęściej występujące dokumenty normalizacyjne to:

- TS (Specyfikacja Techniczna) – dokument normatywny opracowywany w celu przedstawienia informacji o cechach przedmiotu dokumentu, istotnych dla rozwoju rynku, podania użytkownikom wytycznych w zakresie właściwości lub metod badań, wprowadzenia eksperymentalnych właściwości lub technologii, opublikowania wyników prac nad projektem normy w przypadku niedostatecznego poparcia projektu w głosowaniu
- TR (Raport Techniczny) – dokument informacyjny, opracowywany w celu przekazania informacji, których nie obejmuje norma
- CWA (Porozumienie Warsztatowe) – dokument zawierający uzgodnienia techniczne, powstały w wyniku porozumienia stron biorących udział w warsztatach
- Guide (Przewodnik) – dokument informacyjny, stanowiący zbiór zasad, metod i wytycznych
- PAS (Specyfikacja Powszechnie Dostępna) – dokument publikowany w odpowiedzi na pilne zapotrzebowanie rynku².

3.9. Opracowanie Polskiego Dokumentu Normalizacyjnego

Opracowanie Polskiego dokumentu normalizacyjnego to procedura przygotowania dokumentów normalizacyjnych własnych (wymienionych w punkcie 3.8). Każdy może opracować taki dokument. Jednakże by zyskał on status Polskiego Dokumentu Normalizacyjnego musi być przyjęty przez PKN. Opracowujący takie dokumenty są wspierani w tym zakresie przez PKN, który na ich wniosek przeprowadza procedurę zatwierdzenia Polskiego Dokumentu Normalizacyjnego na podstawie gotowego projektu dostarczonego przez podmiot który go opracował.³ Procedurę opracowywania dokumentów i współpracy z PKN określa instrukcja – *Procedura R2-P3T - Propozycja nowego tematu i programowanie prac normalizacyjnych* przygotowana i upubliczniona na stronach PKN⁴ dotycząca opracowywania Polskich Dokumentów Normalizacyjnych oraz Polskich Norm

² <https://www.pkn.pl/na-skroty/faq/co-jest-polski-dokument-normalizacyjny>

³ Wsparcie PKN jest odpłatne.

⁴ <https://www.pkn.pl/normalizacja/jak-uczestniczyc-w-normalizacji/jak-zglosic-propozycje-normy>

3.10. *Międzynarodowe Dokumenty Normalizacyjne*

Międzynarodowy dokument normalizacyjny to każdy dokument ustalający wytyczne lub charakterystyki odnoszące się do różnych rodzajów działalności lub ich wyników, (niebędący aktem prawnym) przyjęty przez międzynarodowe organizacje normalizacyjne, którymi obecnie są Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna (*International Organization for Standardization*) oraz Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna (*International Electrotechnical Commission*). Stosowanie tych dokumentów jest dobrowolne.

3.11. *Europejskie Dokumenty Normalizacyjne*

Europejski dokument normalizacyjny to każda specyfikacja techniczna (inna niż norma europejska) przyjęta przez europejską organizację normalizacyjną do wielokrotnego lub ciągłego stosowania, zgodność z którą nie jest obowiązkowa.

Organizacje normalizacyjne wydają takie dokumenty w formie publikacji oznaczanej w numerze symbolem swojej organizacji. W Europie funkcjonują trzy organizacje normalizacyjne – Europejski Komitet Normalizacyjny CEN, Europejski Komitet Normalizacyjny Elektrotechniki CENELEC oraz Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych ETSI.

Co do możliwości zastosowania Europejskich Dokumentów Normalizacyjnych to są one takie same jak dla Polskich Dokumentów Normalizacyjnych.

3.12. *Europejskie oceny techniczne*

Europejskie oceny techniczne to oceny cech wyrobu budowlanego prowadzone według zasad ustalonych w europejskim dokumencie oceny. Ocenie podlegają wyroby wprowadzane na rynek, a zasady oceny określa rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011. Ocenę prowadzi się na podstawie norm europejskich – a jeśli dla wyrobu takich norm nie ma – na podstawie innych europejskich dokumentów normalizacyjnych. Celem europejskiej oceny technicznej jest umożliwienie producentowi wyrobu budowlanego sporządzania deklaracji właściwości użytkowych w odniesieniu do wyrobu budowlanego, który nie jest objęty lub nie jest w pełni objęty normą zharmonizowaną.

3.13. *Wspólne specyfikacje techniczne*

Są to specyfikacje techniczne w dziedzinie produktów teleinformatycznych – zgodnie z art. 13 i 14 rozporządzenia nr 1025/2012 wspólne specyfikacje techniczne odnoszą się do dziedziny technologii informacyjno-komunikacyjnych. Zgodnie z art. 13 ust. 1 tego rozporządzenia Komisja Europejska może podjąć decyzję o identyfikacji specyfikacji technicznych, które nie są normami krajowymi, europejskimi ani międzynarodowymi, lecz spełniają wymagania określone

w załączniku II do rozporządzenia. Z założenia specyfikacje techniczne mogą być powoływane w zamówieniach publicznych, w szczególności w celu zapewnienia interoperacyjności.

3.14. Krajowe oceny techniczne

Zgodnie z art. 2 pkt 15 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych krajowa ocena techniczna to udokumentowana, pozytywna ocena właściwości użytkowych tych zasadniczych charakterystyk wyrobu budowlanego, które zgodnie z zamierzonym zastosowaniem mają wpływ na spełnienie podstawowych wymagań, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, przez obiekty budowlane, w których wyrób będzie zastosowany. Krajowe oceny techniczne wydawane są dla wyrobów budowlanych na wniosek producenta przez jednostki oceny technicznej lub wyznaczone instytuty badawcze.

3.15. Normy wycofane bez zastąpienia

Normy wycofane przez zastąpienia, które wycofano wskutek utraty aktualności technicznej i stwierdzono brak potrzeby normalizacji cech produktu, usługi lub procesu objętego dotychczas normą.

3.16. Normy wycofane z zastąpieniem

Normy, które wycofano, decydując się na ich zastąpienie nowszą wersją tej samej normy lub inną normą. Najczęściej przyczyną wycofania normy i zastąpienia jej inną jest nowa wiedza, która powoduje celowość opisanie cech lub procesów adekwatnie do aktualnego poziomu wiedzy.

3.17. Stosowanie norm wycofanych

Wycofanie normy to usunięcie jej z katalogu norm aktualnych. Wycofanie normy nie oznacza zakazu jej stosowania. System stosowania norm oparty o dobrowolność dopuszcza, by zawierając umowę lub wszczynając przetarg przyjąć, iż nabywany przedmiot lub usługa będą zgodne z wycofaną normą.

3.18. Wersja językowa normy

Normy nie muszą być wprowadzane w języku polskim. Ustawa o normalizacji w art. 5 ust. 2 stanowi, że Polska Norma może być wprowadzeniem normy europejskiej lub międzynarodowej. Wprowadzenie to może nastąpić w języku oryginału.

4. Normy w opisie przedmiotu zamówienia

4.1. Hierarchia powołania norm zgodnie z ustawą Pzp

Ustawa Pzp nie nakłada obowiązku stosowania systemu normatywnego przy określaniu przedmiotu zamówienia. Istnieją jednak takie wyroby - także wśród tych, które nabywane są przez zamawiających stosujących przepisy o zamówieniach publicznych - w których stosowanie norm jest obowiązkowe. Obowiązek ten wynika jednak wówczas z innego, szczególnego aktu prawnego. Szerzej omawia to pkt 4.3 opracowania.

W zdecydowanej większości zamówień stosowanie norm jest dobrowolne. Umowy zawierane pomiędzy stronami mogą wprowadzać obowiązek wykonania usługi lub produktu zgodnie z wymaganiami określonymi w normie. Jest to jednak zobowiązanie wiążące wyłącznie strony umowy, a wcześniej uczestników postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, jeżeli zamawiający w specyfikacji warunków zamówienia wskaże, iż przedmiot zamówienia winien być zgodny z normą.

Ustawa Pzp nie pozostawia swobody wyboru systemu normatywnego, jeśli zamawiający podejmie decyzję, że będzie stosował normy w postępowaniu. Artykuł 101 ustawy Pzp wskazuje na obligatoryjną kolejność wyboru systemu normatywnego.

Polskie normy przenoszące normy europejskie są pierwszym w kolejności systemem normatywnym, który stanowi punkt odniesienia dla sporządzenia opisu przedmiotu zamówienia. Dopiero ich brak pozwala na odniesienie do wymagań określonych w innych systemach normatywnych. W całości hierarchia norm w zamówieniach wygląda tak:

- 1) Polskie Normy przenoszące normy europejskie;
- 2) normy innych państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego przenoszące normy europejskie;
- 3) europejskie oceny techniczne, rozumiane tak jak w art. 2 pkt 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011;
- 4) wspólne specyfikacje techniczne, rozumiane tak jak w art. 13 i art. 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1025/2012;
- 5) normy międzynarodowe;
- 6) specyfikacje techniczne, których przestrzeganie nie jest obowiązkowe, przyjęte przez instytucję normalizacyjną, wyspecjalizowaną w opracowywaniu specyfikacji technicznych w celu powtarzalnego i stałego stosowania;
- 7) inne systemy referencji technicznych ustanowione przez europejskie organizacje normalizacyjne;
- 8) Polskie Normy;

- 9) krajowe oceny techniczne wydawane na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych;
- 10) polskie specyfikacje techniczne dotyczące projektowania, wyliczeń i realizacji robót budowlanych oraz wykorzystania dostaw;
- 11) krajowe deklaracje zgodności oraz krajowe deklaracje właściwości użytkowych wyrobu budowlanego.

Jak widać w przypadku postępowań o zamówienie publiczne zamawiający nie może zupełnie swobodnie zdecydować o zastosowaniu rodzaju normy w opisie przedmiotu zamówienia. Artykuł 101 ustawy Pzp ustala kolejność, w której należy sięgać po normy. Pierwszeństwo mają Polskie normy przenoszące normy UE (oznaczane PN-EN), następne w kolejności są normy innych Państw UE przenoszące normy unijne, czyli normy dowolnego Państwa członkowskiego, w których nazwie po literowym oznaczeniu kraju znajdują się litery EN. Następne w kolejności stosowania są europejskie oceny techniczne, normy międzynarodowe i inne „dokumenty” normalizacyjne przyjęte na poziomie unijnym lub międzynarodowym. Dopiero ich brak pozwala sięgnąć po Polską Normę PN.

4.2. Normy stosowane dobrowolnie i normy obowiązkowe

Od zasady dobrowolności stosowania norm są wyjątki. W systemie prawnym występują normy obowiązkowe tj. takie, których stosowanie jest narzucone przepisem prawa powszechnie obowiązującego. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności wprowadzane do obrotu lub oddawane do użytku wyroby podlegają ocenie zgodności z zasadniczymi i szczegółowymi wymaganiami określonymi w odrębnych ustawach. Pojęcie „ustawy” należy przy tym rozumieć co najmniej jako akt prawny rangi ustawowej lub wyższej (np. nadrzędny nad ustawą przepis rozporządzenia UE), ale także przepisy, których wydanie następuje na podstawie ustawy. Do takich aktów prawa zaliczyć należy na przykład rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 11 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Rozporządzenie to wskazuje przykładowo na obowiązek wykonania instalacji „zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi wykonywania instalacji”. Lista tych przepisów jest dłuższa. Obowiązek stosowania norm narzuca się przepisami prawa przede wszystkim tam, gdzie wykorzystywane wyroby czy wykonywane procesy mogą stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi, ochrony środowiska lub innych ważnych wartości.

Kolejnym przykładem aktu prawnego, który nakazuje stosowanie konkretnej normy jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr168/2013 z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie homologacji i nadzoru rynku pojazdów dwu- lub trzykołowych oraz czterokołowców. Wskazanie w nim wymagań dla emisji spalin poprzez odwołanie do normy Euro 4 lub Euro 5 oznacza zakaz, aby jakkolwiek podmiot (w tym zamawiający publiczny) dopuścił powołanie się przez producentów lub inne podmioty wprowadzające do obrotu wyrób (np. przez wykonawców)

na inny, równoważny system normatywny. Uwzględnienie „przepisów odrębnych” oznacza bowiem prymat tych przepisów nad ogólnymi zasadami korzystania z przepisów Pzp o odnoszeniu się do systemów normatywnych przy sporządzaniu OPZ.

Do tego samego wniosku doszła między innymi Komisja Europejska prezentując ten pogląd w opracowaniu pt. „Zielone zamówienia publiczne. Zbiór dobrych praktyk” (dostęp na stronie Urzędu Zamówień Publicznych). W publikacji tej jako dobrą praktykę wskazano postanowienie SWZ wskazujące na wymóg spełnienia przez silnik nabywanego pojazdu normy emisji spalin minimum Euro 6, bez jednoczesnego dopuszczenia rozwiązań równoważnych.

Stosowanie systemów normatywnych wskazywanych jako obowiązkowe w przepisach prawa bez dopuszczalności rozwiązań równoważnych zaaprobował TSUE.

Trybunał w wyroku z 27 października 2022 r w sprawie C-68/21 i C 84/21 wskazał, że wynikający z dyrektyw obowiązek dopuszczania równoważnych systemów normatywnych nie może być nadrzędny wobec wymogów wynikających z innych przepisów prawa Unii, w szczególności dotyczących bezpieczeństwa i ochrony środowiska. Podobny pogląd TSUE wyraził wcześniej w wyroku z 10 kwietnia 2003 r. w sprawie C – 20/01 oraz 28/01.

O ile tak stanowi akt prawny – konieczne może być także zastosowanie normy wycofanej. Ustawodawca nie zawsze nadąża za zmianami w systemie normatywnym. W takiej sytuacji zastosowanie normy wycofanej jest obowiązkowe, a zastosowanie normy nowej dopuszczalne tylko wówczas, gdy jest ona niesprzeczna z normą przywołaną w akcie prawnym.

4.3. Równoważność norm

Artykuł 101 ust. 4 ustawy Pzp ustanawia obowiązek zamawiającego, który postępuje się przy opisanu przedmiotu zamówienia odniesieniem do norm, ocen technicznych specyfikacji technicznych i systemów referencji technicznych, polegający na wskazaniu, że dopuszcza on rozwiązania równoważne. Powinien w tym celu zamieścić przy wskazaniu norm wyrazy „lub równoważne”.

Zamawiający musi dopuścić, aby wykonawca oparł się na systemie normatywnym równoważnym do wskazanego w dokumentach zamówienia i tylko z tego powodu jego oferta nie może być odrzucona. Ważne jest przy tym także, aby informacja ta została podana w sposób jasny, tak by wykonawca nie miał wątpliwości, że zamawiający nie odrzuci jego oferty z powodu powołania się na równoważny system normatywny.

Krajowa Izba Odwoławcza w wyroku z dnia 25 lipca 2022 r. (sygn. akt KIO 1464/22) wskazuje, że zamawiający w świetle przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych ma prawo żądać jako przedmiotowych środków dowodowych certyfikatów/ sprawozdań jednostki potwierdzającej zgodność w celu wykazania, że urządzenie spełnia określone normy. Nakaz wskazania, że dopuszczalny jest certyfikat równoważny lub potwierdzający spełnienie równoważnej normy nie może być jednak odczytany jako obowiązek

wskazania tych słów przy każdej przywołanej normie lub systemie referencyjnym. Wystarczające będzie wskazanie w dokumentach zamówienia, że zamawiający w każdym przypadku przywołania norm dopuszcza rozwiązania równoważne. Zamawiający nie musi przy tym wskazywać, jakie rozwiązania uzna za równoważne czyli opisywać kryteriów równoważności. Obowiązek wykazania, że proponowane rozwiązania w równoważnym stopniu spełniają wymagania określone w opisie przedmiotu zamówienia spoczywa na wykonawcy (art. 101 ust. 5 ustawy Pzp).

Odmienne widzi to Komisja Europejska, która stoi na stanowisku, że wskazanie zgody zamawiającego na stosowanie norm równoważnych ma towarzyszyć każdemu odniesieniu do norm w dokumentacji przetargowej i zwraca uwagę, że niewystarczające jest użycie ogólnego sformułowania albo klauzul generalnych dotyczących równoważnych norm jedynie na wstępie specyfikacji warunków zamówienia lub innych specyfikacji technicznych dotyczących opisu przedmiotu zamówienia. Zdaniem Komisji wyrażonym w stanowisku po przeprowadzeniu audytu polskich zamówień publicznych współfinansowanych ze środków POIiŚ - REGC414PL01910 wynika to z przepisów art. 42 i art. 18 ust. 1 dyrektywy 2014/24/UE.

To bardzo rygorystyczne stanowisko sprawia, że korzystając ze środków unijnych – konieczne jest, aby dopuszczalność równoważności norm wskazać odrębnie przy każdej normie przywołanej w dokumentach zamówienia

Obowiązek wskazywania na dopuszczalność równoważnych rozwiązań – opartych o inne normy niż przywołane w dokumentach zamówienia nie powstaje, gdy zamawiający wskazuje na konieczność stosowania norm obowiązkowych.

Pomimo tego, iż z brzmienia art. 101 ust. 4 ustawy Pzp wynika, że w każdym przypadku, gdy zamawiający dokonuje opisu przedmiotu zamówienia za pomocą norm, jest obowiązany do wskazania, że dopuszcza rozwiązania równoważne, to prymat należy przyznać przepisom szczególnie nakazującym stosowanie określonej normy. Zgodnie z motywem 74 preambuły Dyrektywy 2014/24 wykonawcom należy umożliwić składanie ofert odzwierciedlających różnorodność norm. Dyrektywa opiera więc o istnienie różnych norm konieczność dopuszczenia rozwiązań równoważnych opartych na normach innych niż wskazywana przez zamawiającego. Jeśli jednak istnienie tylko jedna norma, którą w danej sytuacji narzuca ustawodawca, brak jest nie tylko obowiązku, ale wręcz brak jest możliwości dopuszczenia norm równoważnych.

Obowiązek wskazania na dopuszczalność norm równoważnych wynikający z art. 101 ust. 4 ustawy Pzp powstaje jedynie wówczas, gdy system normatywny przy sporządzaniu opisu przedmiotu zamówienia jest wykorzystywany, mimo jego nieobowiązkowego charakteru. Prawdopodobnie tego rozumowania potwierdza wykładnia systemowa, oparta o całość przepisów ustawy Pzp. Zgodnie z art. 101 ust. 1 przedmiot zamówienia opisuje się z „uwzględnieniem przepisów odrębnych”. Odesłanie do przepisów odrębnych wskazuje na niepomijalność przy sporządzaniu opisu takich przepisów, o ile przepisy dotyczące wymagań wobec przedmiotu

zamówienia istnieją. Mogą być to przepisy krajowe lub inne, które znajdują zastosowanie na terenie RP, np. umowy międzynarodowe lub akty prawa UE.

4.4. Stosowanie norm wycofanych

Ponieważ stosowanie norm jest dobrowolne – także stosowanie norm wycofanych nie jest zakazane. Jedynie w tych wyjątkowych sytuacjach, w których ustawodawca wskazał konkretną normę w przepisie prawa – nie można zastosować normy innej.

Decyzję o tym, jaką normę zastosować w przypadku postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, podejmuje zamawiający. Jeśli zdecyduje się w dokumentach zamówienia powołać na normę wycofaną – może tak postąpić. Konieczne jest jednak, by zgodnie z art. 101 ust. 4 Pzp zawsze gdy powołuje się na jakąkolwiek normę, także w tej sytuacji, dopuścić powoływanie się na normę równoważną.

W zbiorze norm, zarówno przyjmowanych na poziomie krajowym, jak i norm międzynarodowych oraz europejskich następują zmiany. Część norm jest wycofywana, inne są dodawane. Jest to wywoływane ciągle zmieniającym się stanem wiedzy o obszarach życia objętych normalizacją. Wycofywane normy mogą być zastępowane normami nowymi – modyfikującymi lub rozszerzającymi albo ograniczającymi zakres normalizacji. Może się również zdarzyć, że norma jest wycofana bez zastąpienia inną normą. Wykazy norm wycofywanych są sporządzane i ogłaszane przez PKN na bieżąco. Na stronie <https://www.pkn.pl/polskie-normy/wykazy-pl> można odnaleźć normy wycofane w ciągu ostatnich 60 dni.

4.5. Powołanie norm – zasady stosowane do numeracji, nazewnictwa, identyfikacji wersji dokumentów normalizacyjnych

W ustawie Pzp nie wskazano jednego dopuszczalnego sposobu powoływania norm. Zamawiający może więc przywołać normę zgodnie z swoimi potrzebami. Jednakże w świecie norm wszystko jest uregulowane; najczęściej normą. Zasady powoływania się na normy zostały określone w PN-EN 45020:2009 Normalizacja i dziedziny związane – terminologia ogólna.

Powołanie datowane i niedatowane

Jednym ze sposobów przywoływania norm jest różna dokładność powoływania. Może to być tzw. powołanie datowane, czyli tak skonkretyzowane, że zastosowanie znajdzie dokładnie wskazana norma, a jej późniejsze nowelizacje będą pominięte. Norma jest wówczas identyfikowana przez podanie jej numeru i daty lub numeru jej wydania; może być również podany jej tytuł. Z kolei powołanie niedatowane oznacza wskazanie norm w taki sposób, że jest ona identyfikowana jej numerem, bez wskazania roku publikacji. W przypadku takiego powołania się na normę ma zastosowanie ostatnie wydanie powołanej normy (z załącznikami).

Przykład:

Oznaczenie normy datowanej: PN-EN -XXX-Y:2015-11

Oznaczenie normy niedatowanej: PN-EN XXX-Y

Oznaczanie normy i elementy dodatkowe w oznaczeniu PN

Zasady numeracji Polskiej Normy i jej elementów dodatkowych oraz Polskiego Dokumentu Normalizacyjnego, identyfikowania wersji językowych oraz nazewnictwa pliku tekstu normy/dokumentu określa Instrukcja R2-I1 Numeracja Polskiej Normy i Polskiego Dokumentu Normalizacyjnego, oznaczenie identyfikujące i stopień zgodności.

Polska Norma (PN) oznaczana jest numerem i numerem referencyjnym. Numer PN jest stałym i niepowtarzalnym identyfikatorem tematu objętego PN i nie ulega zmianie przy nowelizacji lub kolejnym wydaniu. Numer referencyjny jest identyfikatorem związanym z datą publikacji i zmienia się w przypadku kolejnych wydań.

Numer PN składa się z symbolu PN, łącznika, bloku identyfikacyjnego (czyli dalszych oznaczeń). Blok identyfikacyjny w normie PN wprowadzającej normę europejską (EN) lub międzynarodową (ISO, IEC) jest co do zasady taki jak blok identyfikacyjny normy EN.

Z kolei numer referencyjny składa się z numeru PN, dwukropka, czterech cyfr roku publikacji normy, łącznika, dwóch cyfr miesiąca publikacji normy.

W normach krajowych – w numerze występuje także duża litera wskazująca na branżę, której norma dotyczy:

- A Aproprowizacja, gospodarka żywnościowa
- B Budownictwo, materiały budowlane
- C Chemia, przemysł chemiczny
- D Drewno, przemysł drzewny
- E Elektrotechnika, energetyka
- F Finanse, handel, administracja (zarządzanie i organizacja pracy)
- G Górnictwo
- H Hutnictwo
- I Informatyka
- J Technika jądrowa
- K Kolejnictwo
- L Lotnictwo, przemysł lotniczy

M	Mechanika, przemysł maszynowy
N	Nauka, oświata, kultura, dokumentacja, poligrafia
O	Opakowania, obuwie
P	Papiernictwo, włókiennictwo, poligrafia, garbarstwo
R	Rolnictwo, leśnictwo
S	Samochody, przemysł samochodowy
T	Telekomunikacja, elektronika, usługi pocztowe
V	Obronność, wojskowość, bezpieczeństwo powszechne
W	Komunikacja wodna, żegluga, przemysł stoczniowy
Z	Ochrona zdrowia i środowiska

Ponadto numeracja normy poprzez cyfry od 0 do 99 wskazuje też na klasę tematyki normalizacyjnej:

- ogólna (0-10);
- materiałowa (11-32);
- energetyki (33-40);
- transportu i bezpieczeństwa (41-53);
- środków produkcji (54-71);
- rezerwowa (72);
- wyrobów (73-99).

Element dodatkowy PN powinien być ponadto oznaczony symbolem literowym w przypadku norm, do których wprowadzano zmiany lub poprawki:

- A – w przypadku Zmiany do Polskiej Normy, będącej odzwierciedleniem zmiany do Normy Europejskiej lub Międzynarodowej wprowadzonej do PN w stopniu identycznym;
- Az – w przypadku Zmiany do Polskiej Normy, której treść jest własnym opracowaniem krajowym lub obejmuje treść Zmiany do Normy Międzynarodowej wprowadzonej do PN z modyfikacjami;
- AC – w przypadku Poprawki do Polskiej Normy, będącej odzwierciedleniem poprawki do Normy Europejskiej lub Międzynarodowej wprowadzonej do PN w stopniu identycznym;
- Ap – w przypadku Poprawki do Polskiej Normy, której treść jest własnym opracowaniem krajowym do której wprowadzono w stopniu identycznym Normę Europejską/

Międzynarodową) lub obejmuje treść Poprawki do Normy Międzynarodowej wprowadzonej do PN z modyfikacjami;

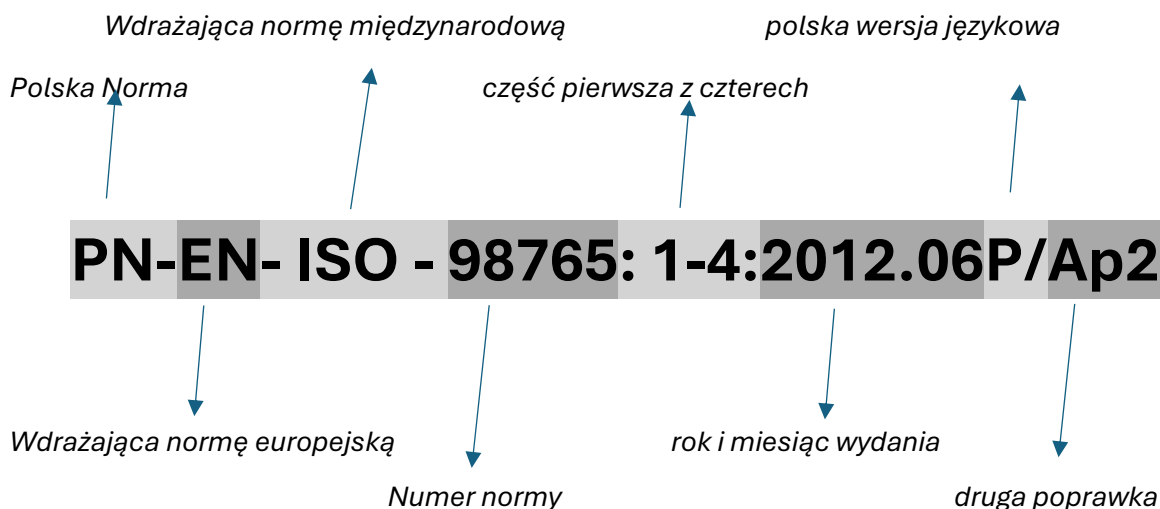
- IS – w przypadku Arkusza Interpretacyjnego do Polskiej Normy będącego odzwierciedleniem Arkusza Interpretacyjnego do Normy Europejskiej lub Międzynarodowej (Interpretation Sheet).

Uwaga: - inne zasady numeracji obowiązywały w normach wydawanych do 2012 r.

Datą publikacji PN jest data ogłoszenia informacji o publikacji na stronie internetowej PKN.

Przykłady oznaczeń norm
<p>Elementów w oznaczeniu normy jest bardzo wiele, stąd znaczna liczba konfiguracji z uwzględnieniem:</p> <ul style="list-style-type: none">• rodzaju normy• organizacji, która ją opracowała,• datowania,• oznaczeniem czy jest to norma jednolita czy też składająca się z kilku części,• wskazaniem czy jest to treść pierwotna czy poprawka.
<p>Poniżej podajemy najczęstsze oznaczenia norm z wskazaniem ich elementów:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Polska Norma identyczna z Normą Europejską (w tym normą zharmonizowaną) niedatowana - PN-EN 123452. Polska Norma identyczna z Normą Europejską (w tym normą zharmonizowaną) datowana – PN-EN 98765: 2012-113. Polska Norma identyczna z Normą Europejską i jednocześnie identyczna z Normą Międzynarodową niedatowana - PN EN-ISO 123124. Polska Norma identyczna z Normą Międzynarodową (datowana) PN -ISO 65656: 2023-015. Polska Norma (krajowa) niedatowana - PN 121216. Poprawka do PN identycznej z Normą Europejską - PN-EN 3000:2016/Ap17. Zmiana (druga) do PN identycznej z Normą Europejską PN-EN 0101:2022/A2 <p>Do takich oznaczeń dodawane są (w normach krajowych) cyfry od 0 do 99 wskazujące klasę tematyki normalizacyjnej.</p>

Najważniejsze z tych oznaczeń objaśniamy na przykładzie⁵

Poniżej podajemy jednak najczęstsze oznaczenia norm z wskazaniem ich elementów.

1. Polska Norma identyczna z Normą Europejską (w tym normą zharmonizowaną) – niedatowana - PN-EN 12345
2. Polska Norma identyczna z Normą Europejską (w tym normą zharmonizowaną) – datowana – PN-EN 98765: 2012
3. Polska Norma identyczna z Normą Europejską, i jednocześnie identyczna z Normą Międzynarodową – niedatowana PN EN-ISO 12312
4. Polska Norma identyczna z Normą Międzynarodową (datowana) ze wskazaniem części Normy – PN -ISO 65656: 2023-1
5. Polska Norma (krajowa), niedatowana - PN 12121
6. Poprawka do PN identycznej z Normą Europejską - PN-EN 3000:2016/Ap1
7. Zmiana (druga) do PN identycznej z Normą Europejską PN-EN 0101:2022/A2

Do takich oznaczeń dodawane są (w normach krajowych) cyfry od 0 do 99 wskazujące klasę tematyki normalizacyjnej

4.6. Wersje językowe normy

Normy ukazują się przeważnie w języku polskim, czasem jednak normy międzynarodowe lub normy europejskie, zanim zostaną przetłumaczone, wydawane są w języku oryginału – po angielsku, francusku bądź niemiecku. Ustawa o normalizacji w art. 5 ust 2 w stanowi, że Polska

⁵ Zazwyczaj w oznaczeniu normy nie występuje aż tak wiele elementów oznaczenia. Wskazujemy je w pewnym „nadmiarze”, by zobrazować na tym przykładzie ich znaczenie.

Norma może być wprowadzeniem normy europejskiej lub międzynarodowej. Wprowadzenie to może nastąpić w języku oryginału. Także ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim w art. 11 pkt 7) wyłącza obowiązek stosowania języka polskiego w przypadku norm wprowadzanych w języku oryginału zgodnie z przepisami o normalizacji.

W tym kontekście przepis art. 20 ust. 2 ustawy Pzp, zgodnie z którym postępowanie o udzielenie zamówienia prowadzi się w języku polskim, należy odczytywać jako przepis ogólny. W odniesieniu do języka, w którym istnieje treść normy, przepis ogólny będzie zastępowany przepisami szczególnymi dotyczącymi języków określających dostęp do norm. Nie będzie więc naruszeniem przepisu, gdy zamawiający jako dokument zamówienia wskaże normę w innej niż polska wersja językowej ze względu na brak tłumaczenia tego dokumentu na język polski.

4.7. Przywołanie norm w dokumentach zamówienia

Normy w dokumentach zamówienia przywoływane są w przeróżny sposób. Najczęstszą, a przy tym prawidłową formułą, jest wskazanie przez zamawiającego w postanowieniach ogólnych opisu przedmiotu zamówienia wymagania, aby przedmiot zamówienia był zgodny z obowiązującymi normami. Oznacza to obowiązek zgodności z tymi normami, które są przywoływane w aktach prawnych, gdyż tylko te normy będą obowiązkowe w danym postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Jedynie na marginesie można zwrócić uwagę, że brak takiego wymogu w SWZ nie zwalnia z obowiązku zgodności z normami, którym akt prawny nadał charakter obligatoryjny.

W przypadku gdy zamawiający oczekuje, iż wykonawca zaoferuje świadczenie zgodne z normą dobrowolną, można wyróżnić dwa sposoby wyrażania tego żądania:

- pierwszy z nich polega na tym że zamawiający wskazuje, iż „oferta powinna być zgodna z normami wskazanymi w SWZ” i w uzupełnieniu, najczęściej na końcu dokumentu zamieszcza listę norm, do których się odniósł w przykładowo przytoczonym zdaniu.
- Drugi sposób to wskazanie, iż produkt, usługa lub robota budowlana musi charakteryzować się opisaną, konkretną cechą, która jest zgodna z konkretną normą, np. wymiary krzesła nabywanego przez szkołę dla dzieci z klas 1-4 mają być takie jak w normie XYZ.

Gdy wymóg odnosi się do cech trudniej weryfikowalnych niż wymiary (np. składu chemicznego, ergonomii, niepalności, itp.) zamawiający może dla potwierdzenia posiadanej cechy żądać przedmiotowych środków dowodowych. Zazwyczaj są to etykiety lub certyfikaty potwierdzające posiadanie danej cechy przez przedmiot zamówienia.

W przypadku zamówienia na roboty budowlane sposób sporządzania opisu przedmiotu zamówienia określa Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-użytkowego. Przedmiot

zamówienia na roboty budowlane opisuje się m.in. przez sporządzenie STWiORB. Zamawiający w tych specyfikacjach określa wymagania dotyczące właściwości wyrobów budowlanych oraz wymagania związane z ich przechowywaniem, transportem, warunkami dostawy, składowaniem i kontrolą jakości przez odniesienie do odpowiednich norm.

4.8. Przywołanie w dokumentach zamówienia innych niż normy dokumentów normalizacyjnych

Ustawa Pzp nie przewiduje wprost powoływania się na dokumenty normalizacyjne inne niż normy przy udzielaniu zamówienia. Jednakże mogą być one przywołane jako dokumenty zamówienia, do których odsyła SWZ, jeśli zawierają jednoznaczny opis cech lub wymagań dla wyrobu lub procesu, który stanowi przedmiot zamówienia. Wówczas decyzją zamawiającego stają się jednym z dokumentów wiążących wykonawców, a składane przez nich oferty powinny być z takim dokumentem zgodne. Niezbędne jest przy tym, aby powołanie takich dokumentów nie prowadziło do eliminacji z postępowania wyrobów lub procesów zgodnych z normami. Dokumenty te mogą natomiast przy udzielaniu zamówienia precyzować dokładniej wymagania ogólne normy lub dotyczyć zakresu nie objętego normą. Powołując się na takie dokumenty zamawiający musi wskazać w SWZ sposób ich uzyskania.

5. Potwierdzenie, że dostawy, usługi lub roboty budowlane odpowiadają wymaganiom określonym w normach, na które powołują się dokumenty zamówienia

Normy przywołane w opisie przedmiotu zamówienia stanowią zestaw wymagań, jakie powinny spełnić dostawy, usługi lub roboty budowlane będące przedmiotem oferty, a następnie umowy w sprawie zamówienia publicznego.

Na etapie postępowania zamawiający może wymagać złożenia oświadczenia, że oferta jest zgodna z wymaganiami SWZ lub dokumentów wystawianych przez inne niż wykonawca podmioty.

W artykułach 104-107 ustawy Pzp zostały uregulowane zasady żądania przedmiotowych środków dowodowych – a więc takich dokumentów, które potwierdzają, że oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane posiadają cechy wymagane w dokumentacji zamówienia. Przedmiotowe środki dowodowe mogą służyć potwierdzeniu, że oferowane dobra spełniają wymagania określone w opisie przedmiotu zamówienia, ale także mogą służyć do oceny w kryteriach oceny ofert. Zamawiający może bowiem niektóre cechy produktu lub usługi uważać za bardziej pożądane i promować je przez przyznanie punktów w kryteriach jakościowych.

Do przedmiotowych środków dowodowych należą m.in. **(1)** deklaracje zgodności **(2)** certyfikaty wystawiane przez jednostki oceniające zgodność, które mogą być zastąpione sprawozdaniem z badań przeprowadzonych przez taką jednostkę. W dokumentach zamówienia zamawiający

wskazuje, czy wystarczające jest złożenie deklaracji zgodności (łatwiejszej do uzyskania), czy też konieczne jest złożenie certyfikatu wydanego przez jednostkę notyfikowaną.

Zasady przeprowadzania oceny zgodności są określone w ustawie z 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (t. j. Dz.U. z 2022r. poz. 1854). Zgodnie z art. 7 tej ustawy obowiązkowej ocenie zgodności przed wprowadzeniem do obrotu lub oddaniem do użytku podlegają wyroby, dla których określono wymagania w bezpośrednio stosowanym unijnym prawodawstwie harmonizacyjnym lub przepisach wdrażających unijne prawodawstwo harmonizacyjne. Niezależnie od obowiązkowej oceny zgodności dozwolone jest przeprowadzanie dobrowolnej oceny zgodności na warunkach uzgodnionych przez zainteresowane strony.

Podczas przeprowadzania oceny zgodności wyrób poddaje się:

- 1) badaniom przez:
 - a) producenta, instalatora lub ich upoważnionego przedstawiciela, jeżeli nie jest wymagane przeprowadzenie badań przez laboratorium niezależne od dostawcy i odbiorcy,
 - b) akredytowaną jednostkę własną, jeżeli jest dopuszczone przeprowadzenie badań przez taką jednostkę,
 - c) jednostkę notyfikowaną, jeżeli jest wymagane przeprowadzenie badań przez laboratorium niezależne od dostawcy i odbiorcy;
- 2) sprawdzeniu zgodności z wymaganiami przez jednostkę notyfikowaną lub
- 3) certyfikacji przez jednostkę notyfikowaną.

Pozytywny wynik oceny zgodności przeprowadzanej przez producenta lub jego własną jednostkę akredytowaną stanowi podstawę wystawienia **deklaracji zgodności**. Z kolei pozytywny wynik badania przeprowadzonego przez jednostkę notyfikowaną stanowi podstawę wydania **certyfikatu**.

Zewnętrzna ocena zgodności polegająca na sprawdzeniu zgodności z wymaganiami, w tym certyfikacja, jest wykonywana przez jednostkę notyfikowaną, czyli zgodnie z art. 2 pkt 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z 9.07.2008 r. ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 339/93 przez jednostkę, która wykonuje czynności z zakresu oceny zgodności, w tym wzorcowanie, badanie, certyfikację i inspekcję, oraz została notyfikowana w trybie określonym w art. 29 ustawy o systemach zgodności i nadzoru rynku.

Ze względu na konieczność równego traktowania wykonawców, zamawiający powinien akceptować certyfikaty lub sprawozdania z badań, które są wydawane przez jednostki równoważne tj. wszystkie jednostki oceniające zgodność zgodnie z przepisami prawa UE w danym zakresie działalności.

Produkt podlegający obowiązkowej ocenie zgodności przed wprowadzeniem na rynek powinien przejść ocenę zgodności. W pozostałych przypadkach badanie lub uzyskanie certyfikatu jest dobrowolne. Ocena zgodności zawsze kończy się wystawieniem przez producenta deklaracji zgodności z wymaganiami zasadniczymi. Dokument wystawia zawsze producent lub jego upoważniony przedstawiciel. Nie może być on wystawiony przez importera czy dystrybutora, ani przez jednostkę notyfikowaną czy laboratorium badawcze

Certyfikacja z kolei (która stanowi jeden z możliwych trybów oceny zgodności) kończy się wydaniem certyfikatu przez jednostkę notyfikowaną. Certyfikat nie jest deklaracją zgodności, może jednak stanowić podstawę wystawienia przez producenta takiej deklaracji. W tym przypadku należy powołać się na certyfikat w treści deklaracji zgodności.

Jeśli wykonawca nie posiada certyfikatu lub sprawozdania z badań i nie może ich pozyskać w odpowiednim terminie, a brak dostępu nie może być przypisany danemu wykonawcy, może przedłożyć inne niż certyfikat lub sprawozdanie z badań przedmiotowe środki dowodowe w celu wykazania, że oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane spełniają określone przez zamawiającego wymagania. W wyroku KIO z 22 sierpnia 2017 r. (sygn. akt KIO 1578/17) Izba przyznała, że **obiektywna niemożliwość uzyskania certyfikatu lub sprawozdania z badań w wymaganym przez zamawiającego terminie upoważnia do przedłożenia innych dokumentów potwierdzających zgodność z wymaganiami norm.**

Wykonawca może w szczególności potrzebować powołania się na inne dokumenty, w sytuacji gdy produkt nie podlega obowiązkowej ocenie zgodności. Czas wykonania badań lub pozyskania certyfikatu może być długi, a wykonawca nie ma wynikającego z przepisów obowiązku prowadzenia określonych działań. Dlatego ważne jest, aby zamawiający pamiętał o obowiązku dopuszczenia wykazania przez wykonawcę równoważnych dowodów potwierdzających posiadanie przez produkt lub usługę wymaganych cech. Trzeba przy tym podkreślić, że **prawo powołania się na inne przedmiotowe środki dowodowe przysługuje wykonawcy niezależnie od tego, czy zamawiający wskazał na taką możliwość w dokumentach zamówienia – wynika ono z ustawy, a zamawiający nie może czynnością prawną uchylić prawa przyznanego ustawowo (por. wyrok KIO z 10 grudnia 2019 r. sygn. akt. KIO 2389/19).** Równoważność środka dowodowego ma jednak miejsce tylko wówczas, gdy jest to środek tej samej lub wyższej rangi. O ile więc wymaganą deklarację zgodności można zastąpić certyfikatem to odwrotnie już nie.

Przykładowa deklaracja zgodności i certyfikatu zgodności z wymaganiami obowiązkowymi

- zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełnienia przez wykonawcę wymogów określonych systemów lub norm zarządzania środowiskowego, jeżeli zamawiający odwołuje się do systemu ek zarządzenia i audytu, o którym mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ek zarządzenia i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylającym rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE, lub do innych norm zarządzania środowiskowego opartych na odpowiednich normach europejskich lub międzynarodowych oraz certyfikowanych przez akredytowane jednostki.

(Paragraf 9 ust. 1 pkt 12 i 13 rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie podmiotowych środków dowodowych oraz innych dokumentów lub oświadczeń, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy).

Zamawiający, badając zdolności wykonawcy do realizacji zamówienia, weryfikują je w oparciu o obiektywne wymogi określone w normach. Normy z zakresu zarządzania czy zarządzania środowiskiem to normy ISO. Jeśli taka cecha wykonawcy (kompetencje w zarządzaniu procesami) są uznane przez zamawiającego za zasadne - w warunku stawia wymaganie, aby wykonawca posiadał wdrożony system zarządzania jakością oparty o normy z zakresu zarządzania np. ISO 9001 czy też system zarządzania środowiskowego np. ISO 14 000. Może też w konsekwencji wymagać na potwierdzenie spełnienia tego warunku przedłożenia zaświadczenia potwierdzającego spełnienie przez wykonawcę takich norm.

Podstawowe normy wykorzystywane przy określaniu warunków udziału w postępowaniu:

- ISO 9000 – podstawy systemów zarządzania jakością i terminologia
- ISO 9001 – wymagania dla systemów zarządzania jakością
- ISO 9004 – wytyczne do osiągnięcia trwałego sukcesu organizacji w wymagającym i ciągle zmieniającym się otoczeniu
- ISO 19011 – wytyczne audytowania systemu zarządzania.

Przykład certyfikatu potwierdzającego wdrożenie systemów zarządzania jakością, środowiskiem oraz BHP oraz certyfikatu potwierdzającego wdrożenie systemu zarządzania środowiskiem

Normy z rodziny ISO 9000 dotyczą zarządzania jakością, czyli podejmowania skoordynowanych działań z zakresu kierowania organizacją i jej nadzorowania w odniesieniu do jakości. Normy te są podstawą zarządzania firmą i jej konkurencyjności. Obejmują one normy podstawowe dotyczące systemów zarządzania jakością oraz normy dotyczące technik wspomagających.

Z kolei ISO 14001 jest wiodącą normą dotyczącą systemów zarządzania środowiskowego wdrażanych w przedsiębiorstwach. Celem wdrożenia standardów jest poprawa efektów działalności środowiskowej oraz doskonalenie systemów reagowania w przypadku zagrożenia ekologicznego.

Rozdział II. Wybór i udostępnienie normy

1. Jak szukać odpowiednich norm

Pierwszą informacją, jaką musi zdobyć zamawiający, który rozważa wykorzystanie norm przy udzielaniu zamówienia, jest to czy istnieją normy na wyroby lub procesy, które będą przedmiotem zamówienia.

Taką informację najprościej uzyskać ze stron internetowych Polskiego Komitetu Normalizacyjnego pod adresem <https://wiedza.pkn.pl/wyszukiwarka-norm>

Wyszukiwarka ta umożliwia znalezienie normy na wiele sposobów, w tym po:

- słowach występujących w tytule normy,
- słowach występujących w treści normy,
- nazwie obszaru, którego dotyczy norma zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Norm - ICS pozwalającej ulokować własny przedmiot zamówienia w określonej sferze zagadnień.

Klasyfikacja ICS wygląda następująco⁶:

- 01: Zagadnienia ogólne. Terminologia. Normalizacja. Dokumentacja,
- 03: Usługi. Organizacja, zarządzanie i jakość. Administracja. Transport. Socjologia,
- 07: Nauki przyrodnicze i stosowane,
- 11: Technika medyczna,
- 13: Środowisko. Ochrona zdrowia. Bezpieczeństwo,
- 17: Metrologia i pomiary. Zjawiska fizyczne,
- 19: Badania,
- 21: Zespoły mechaniczne i części ogólnego zastosowania,
- 23: Pneumatyka i hydraulika ogólnego zastosowania,
- 25: Przemysł maszynowy,
- 27: Energetyka,
- 29: Elektrotechnika,
- 31: Elektronika,
- 33: Telekomunikacja. Technika audio i wideo,
- 35: Technologia informacyjna,

⁶ Bardziej szczegółowe informacje pod adresem:

https://pkn.pl/sites/default/files/sites/default/files/imce/files/ics_edycja_7_pl.pdf

- 37: Technika obrazu,
- 39: Mechanika precyzyjna. Jubilerstwo,
- 43: Pojazdy drogowe,
- 45: Kolejnictwo,
- 47: Budowa statków. Konstrukcje morskie,
- 49: Lotnictwo i kosmonautyka,
- 53: Urządzenia transportu bliskiego,
- 55: Pakowanie, przechowywanie i transport,
- 59: Technologia tekstylna i skórzana,
- 61: Przemysł odzieżowy,
- 65: Rolnictwo,
- 67: Przemysł spożywczy,
- 71: Przemysł chemiczny,
- 73: Górnictwo i kopaliny,
- 75: Technologia przetwórstwa ropy naftowej i technologie związane,
- 77: Hutnictwo,
- 79: Technologia drewna,
- 81: Przemysł szklarski i ceramiczny,
- 83: Przemysł gumowy i tworzyw sztucznych,
- 85: Przemysł papierniczy,
- 87: Przemysł farb i barwników,
- 91: Budownictwo i materiały budowlane,
- 93: Inżynieria lądowa i wodna,
- 95: Wojskowość. Inżynieria wojskowa. Uzbrojenie,
- 97: Sprzęt do użytku domowego i handlowego. Rozrywki. Sport,
- 99: Inne.

Wyszukiwarka umożliwi także odnalezienie normy po numerze, statusie (aktualna - wycofana), dacie publikacji, języku, w którym norma jest dostępna. **widok wyszukiwarki dostępnej pod adresem: <https://wiedza.pkn.pl/wyszukiwarka-norm>**

Oprócz wyszukiwarki na stronach <https://www.pkn.pl/polskie-normy/wykazy-pn/wykaz-opublikowanych-pn> można znaleźć też pełne wykazy norm aktualnych i wycofanych.

Wyszukiwarki norm funkcjonują także na stronach internetowych jednej z unijnych organizacji normalizacyjnych - Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych (ETSI) - <https://www.etsi.org/standards#Pre-defined%20Collections>.

Dwie pozostałe organizacje Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN) oraz Europejski Komitet Normalizacyjny Elektrotechniki (CENELEC) nie prowadzą sprzedaży i nie oferują narzędzia do wyszukiwania ich norm i odsyłają do jednostek w krajach członkowskich. W przypadku Polski jest to wspominany już wielokrotnie PKN.

Jeśli chcesz odnaleźć normy dowolnego kraju Unii Europejskiej lub innych Państw będących członkiem CEN/CENELEC- linki do stron krajowych organizacji normalizacyjnych dostępne są na stronie internetowej Unii Europejskiej pod adresem: https://europa.eu/youreurope/business/product-requirements/standards/standards-in-europe/index_pl.htm#inline-nav-2

2. Dostępność norm

Trudniej niż znaleźć normę jest zapoznać się z treścią normy. Normy są bowiem odpłatne. Każdy jednak może normę kupić w sklepie internetowym PKN pod adresem <https://sklep.pkn.pl/catalogsearch/advanced>. Również pod tym adresem, podobnie jak w wyszukiwarce norm, można normę po różnych cechach wyszukać, następnie sprawdzić cenę i zdecydować, w jaki sposób chciałoby się ją nabyć. Może być to plik elektroniczny, wersja papierowa lub znacznie tańszy dostęp do normy w czytelnicy (różnica w cenie między kupnem i dostępem 30 minutowym jest kilkukrotna).

PKN oferuje także odpłatne usługi sporządzania wykazu Polskich Norm, norm międzynarodowych, norm europejskich na dany temat <https://www.pkn.pl/strefa-klienta/produkty-i-uslugi/informacja-normalizacyjna/rodzaje-informacji>.

3. Udostępnianie norm przez zamawiającego

Stosując normy w postępowaniu, w szczególności w celu opisanego przedmiotu zamówienia, zamawiający powinien umożliwić wykonawcom dostęp do treści normy wskazywanej w dokumentach zamówienia (art. 134 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 101 ust. 1 pkt 2 oraz ust 3 ustawy Pzp).

Zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy o normalizacji normy nie stanowią informacji publicznej i nie podlegają udostępnieniu w trybie ustawy z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej. Zgodnie z art. 5 ust. 5 tej ustawy są one ponadto chronione prawem autorskim jak utwory, a autorskie prawa majątkowe do nich przysługują PKN. Polska Norma to także norma

oznaczana PN EN czyli norma zharmonizowana. Jak każda inna polska norma stanowi ona utwór objęty ochroną prawnoautorską.

Cytowanie norm, a w szczególności ich publikacja muszą pozostawać w zgodzie z ustawą z dnia z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wydawanie i rozpowszechnianie Polskich Norm na dowolnym nośniku (papierowym lub elektronicznym) wymaga uzyskania zgody PKN. Zamawiający nie może więc np. swobodnie zamieścić tekstu normy jako elementu SWZ na stronie internetowej prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. PKN jako jedyną formę korzystania z norm przewiduje ich sprzedaż, bez możliwości dalszego upowszechniania.

Warunki wykorzystywania praw autorskich do Polskich Norm i innych dokumentów normalizacyjnych zostały uregulowane w ustalonym przez PKN *Regulaminie przedruków*. Jednorazowe zezwolenie na przedruk norm może zostać wydane przez PKN na podstawie złożonego wniosku. Zezwolenie jest wydawane w przypadku, gdy wniosek dotyczy:

- reprodukcji w formie papierowej lub cyfrowej do użytku wewnętrznego - w celu wykorzystania w wewnętrznej dokumentacji użytkownika,
- reprodukcji w formie papierowej lub cyfrowej do użytku zewnętrznego - w celu umieszczenia w publikacji.

Uzyskanie zezwolenia na skorzystanie z treści normy nie oznacza swobody w sposobie jej wykorzystywania, PKN wymaga, aby udostępniając publicznie treść normy:

- zamieścić na przedruku przypis: „Przedruk za zgodą Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego - zezwolenie Nr/P/rok. Oryginały norm zostały zakupione w Polskim Komitecie Normalizacyjnym”
- opatrzyć normę logotypem PKN oraz podać adres internetowy PKN
- przelać, w terminie 1 miesiąca od skierowania publikacji do rozpowszechniania, na adres PKN, jeden egzemplarz publikacji zawierający reproduktowane fragmenty norm,
- zamieścić na stronie internetowej publikującej normę przy informacji o publikacji tekst: „W publikacji znajdują się fragmenty norm(y), zamieszczone za zgodą Polskiego Komitetu Normalizacyjnego” wraz z logo PKN i odnośnikiem do strony www.pkn.pl.
- uiścić opłatę licencyjną na rzecz PKN,

Wysokość opłaty licencyjnej jest ustalana wg następującej kalkulacji:

N - planowany nakład wydania N,

U - skala wykorzystania normy wyrażona w procentach (szacowane do pół lub jednej strony w stosunku do ogólnej liczby stron),

C - cena normy (w pliku elektronicznym do pobrania),

W - wartość udzielonych praw autorskich dla danej normy (wysokość opłaty).

$$W = 0,01 \times N \times U \times C$$

Dla publikacji w Internecie, co ze względu na przepisy ustawy Pzp jest kluczowe, gdyż postępowania o udzielenie zamówienia prowadzi się wyłącznie z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej – przyjmowany do wyliczenia opłaty nakład jest stały i wynosi 2000 zł.

Ze względu na koszt publikacji zamawiający często nie publikują norm wraz ze specyfikacją warunków zamówienia na stronie internetowej prowadzonego postępowania. Jeśli przewidują ich stosowanie, odsyłają wykonawców do stron internetowych PKN, na których można odpłatnie nabyć normy. Praktyka taka jest zgodna z przepisami ustawy Pzp, która przesądza o tym, że bezpłatnie udostępniana jest SWZ (art. 133 ust. 1 ustawy Pzp). Nie wymaga jednak, aby wszystkie dokumenty zamówienia w rozumieniu art. 7 pkt 3) ustawy Pzp także były udostępniane nieodpłatnie.

Rozdział III. Orzecznictwo. Odpowiedzi na pytania

1. Czy zamawiający ma prawo oczekiwać od oferowanego produktu określonego składu surowcowego zgodnego z określoną normą?

Takiego przypadku dotyczy jedno z głośnych orzeczeń TSUE w sprawie Dundalk (wyrok z dnia 22 września 1988 r. w sprawie C – 45/87 Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Irlandii) dotyczącej przetargu na budowę wodociągu zorganizowanego przez władze samorządowe Irlandii. Zamawiający tak skonstruował specyfikację, że oczekiwania zamawiającego wobec produktu mógł spełnić wyłącznie wykonawca, który jako jedyny produkował wskazane rury, gdyż zażądano certyfikatu wydawanego wyłącznie przez władze irlandzkie.

Trybunał nie zanegował oczekiwania co do zgodności z normą. Wskazał jednak, że żądanie tylko jednego dokumentu, który to potwierdza i brak dopuszczenia zgodności z normą z innych państw, ma charakter dyskryminacyjny i powinno być uzupełnione zwrotem „lub inne ekwiwalentne z przedstawionymi standardami”. TSUE przyznał więc, że władze irlandzkie mogłyby sprawdzać zgodność produktu (rur) z wymogami technicznymi i składem niezbędnym do utrzymania standardów wymaganych dla uzyskania certyfikatu. Żądanie określonej jakości nie miało charakteru dyskryminacyjnego i dopiero dowód na jej potwierdzenie do takiej dyskryminacji doprowadził, ograniczając dostęp wyłącznie do wykonawców proponujących wykorzystanie materiałów produkcji irlandzkiej.

2. Czy zamawiający może wymagać rozwiązań przekraczających standardy wyrażone w normach?

Zdaniem Sądu Okręgowego w Poznaniu (wyrok z dnia 11 sierpnia 2006 r.; sygn. akt IX Ga 137/08) zamawiający nie może co prawda abstrahować od norm przy opisie przedmiotu zamówienia, ale jeśli potrafi uzasadnić bardziej rygorystyczne wymagania niż dopuszczane normami, to przepisy ustawy Pzp tego nie zabraniają. Konkurencję narusza natomiast takie działanie bez uzasadnienia, tylko w celu eliminacji określonych podmiotów i produktów z postępowania o udzielenie zamówienia.

Podobny pogląd wielokrotnie wyrażała KIO, która np. w wyroku z dnia 26 sierpnia 2010 r. (sygn. akt: KIO/UZP 1702/10) wskazała, że jeżeli warunki stawiane przez zamawiającego (a wynikające m.in. z opisu przedmiotu zamówienia) znajdują uzasadnienie w świetle celu, jakiemu ma służyć przedmiot zamówienia, to nie może być przyczyną żądania ich ograniczenia fakt, że nie każdy produkt czy usługa dostępna na rynku może je spełnić.

3. Czym skutkuje wymaganie spełnienia wymogów normy przy jednoczesnym wskazaniu w opisie przedmiotu zamówienia wymagań sprzecznych z tą normą?

O ile wymagania zamawiającego idące dalej niż norma KIO aprobuje (por. punkt 2), to problemem poważniejszym jest usunięcie sprzeczności w opisie przedmiotu zamówienia polegającej na wskazaniu na obowiązek stosowania normy i jednoczesny obowiązek wypełnienia wymagań z normą sprzecznych. Takim stanem faktycznym zajmowała się Izba w sprawie z dnia 19 grudnia 2022 r. (sygn. akt KIO 3173/22). Izba w rozstrzygnięciu wskazała, że niezgodność taka musi być bezwzględnie wykazana przez odwołującego. W naszej ocenie, gdyby odwołujący wykazał taką sprzeczność, prymat powinny zyskać wymagania zamawiającego, jeśli są określone inaczej (sprzecznie) niż w dobrowolnej normie. Zamawiający może bowiem wymagania z normy modyfikować, o ile ma w tym swój cel. Jednakże gdyby ta sprzeczność powodowała, że norma traci swój sens tj. sprzeczność z wymogami zamawiającego a normą jest taka, która przeczy istocie normy, wówczas opis przedmiotu zamówienia bez jego zmiany należy uznać za na tyle wadliwy, że nie sposób złożyć prawidłowej oferty. Tym samym bez zmiany opisu postępowanie obarczone jest wadą uniemożliwiającą zawarcie ważnej umowy i powinno być unieważnione. W szczególności będzie tak, gdy na potwierdzenie zgodności z normą zażądano przedmiotowych środków dowodowych, a tych nie da się uzyskać, gdy oferuje się rozwiązania zgodne z wymaganiami zamawiającego, a sprzecznymi z normą. Wówczas złożenie prawidłowej oferty jest po prostu niemożliwe. Wadliwość przedmiotu zamówienia sporządzonego w taki sposób, że powstaje nieusuwalna sprzeczność między wymaganiami określonymi samodzielnie przez zamawiającego a żadaną do spełnienia normą wskazuje KIO w wyroku z 31 grudnia 2021 (sygn. akt KIO/3631/21) jako naruszenie zasady jednoznaczności sporządzania OPZ (naruszenie art. 99 ust. 1 Pzp).

4. Równoważny, czyli jaki?

Zespół Arbitrów (instytucja poprzedzająca obecnie działającą Krajową Izbę Odwoławczą) w wyroku z dnia 7 lipca 2005 r. (sygn. akt UZP/ZO/0-1656/05) wskazał, że wymóg równoważności nie może być żądaniem otrzymania produktu (rozwiązania) identycznego z opisanym. Gdy Zamawiający umieści w SWZ postanowienie dopuszczające składanie ofert równoważnych, jednakże jako równoważne rozumie produkt będący odpowiednikiem oryginalnego gotowego produktu, tzn. produkt o identycznym składzie chemicznym, to narusza zasadę uczciwej konkurencji. Oferta równoważna to oferta, w której wykonawca proponuje wykonanie przedmiotu zamówienia z zastosowaniem maszyn, urządzeń lub surowców innych niż wskazane przez zamawiającego w formie znaków towarowych, patentów lub pochodzenia, ale mających takie same walory techniczne, technologiczne lub użytkowe. (Wyrok ZA z dnia 17 lipca 2007 r. (sygn. akt UZP/ZO/0-843/07- UZP/ZO/0-844/07)).

Równoważność może jednak polegać na żądaniu, aby niektóre (szczególnie istotne) składniki chemiczne były tożsame z żądanymi w SWZ, chyba że wykonawca w inny sposób udowodni, że przy zastosowaniu innych składników cechy ważne dla zamawiającego (w tym przypadku żądana trwałość) też zostaną zachowane. To wykonawca bowiem zgodnie ustawą Pzp, powołując się na rozwiązania równoważne opisywanym przez zamawiającego, jest obowiązany wykazać, że oferowane przez niego dostawy, usługi lub roboty budowlane spełniają wymagania określone przez zamawiającego.

Nie wystarczy przy tym zapewnienie, że wyroby dostarczane przez wykonawcę powołującego się na możliwość zaproponowania rozwiązań równoważnych spełniają wymagania norm. Jeśli zamawiający zażądał cech produktu lepszych od standardów określonych w normach – udowodnienia wymaga spełnienie tych standardów. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości możliwość żądania cech wykraczających swą jakością ponad standard normy. Obowiązku przestrzegania norm nie można utożsamiać z obowiązkowym stosowaniem norm do opisu przedmiotu zamówienia.

5. Jak potwierdzać równoważność norm

W wyroku wydanym w sprawach połączonych C-68/21 i C-84/21 (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 27 października 2022 r. Iveco Orecchia SpA/APAM Esercizio SpA (C-68/21), Brescia Trasporti SpA (C-84/21)) TSUE wskazał w motywie 106 uzasadnienia, iż oświadczenie o równoważności wymagane przepisem dyrektywy może pochodzić wyłącznie od producenta tej części. Trybunał orzekł tak, mając na względzie aspekty ochrony środowiska mimo, iż rozporządzenie dotyczące części zamiennych tj. rozporządzenie (WE) nr 1400/2002 stanowi, iż „części zapasowe (zamiennie) porównywalnej jakości oznaczają wyłącznie części zapasowe, produkowane przez każde przedsiębiorstwo, które może w każdej chwili zaświadczyć, że części, których to dotyczy, odpowiadają pod względem jakości elementom, które są lub były zastosowane w montażu danych pojazdów silnikowych”.

6. Orzecznictwo o obowiązku stosowania norm

Obowiązkowe jest stosowanie Polskich Norm przenoszących normy europejskie, jeżeli tak przesądziło w akcie prawnym. Na obowiązek stosowania norm, jeżeli przepisy prawa powszechnie obowiązującego odwołują się do norm, wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie w wyroku z dnia 7 lipca 2016 r. (sygn. akt: II SA/Kr 592/16). Sąd potwierdził, że stosowanie Polskich Norm nie jest obowiązkowe, poza takimi które zostały wprost wskazane w rozporządzeniu dot. zawartości projektu budowlanego oraz załącznikach do niego.

7. Czy można nie formułować żadnych wymagań wobec przedmiotu zamówienia poza zgodnością z normą?

Możliwość zastosowania takiego opisu przedmiotu zamówienia potwierdził dwukrotnie sąd rozpatrując skargę na wyroki ZA. Są to orzeczenia wydane dość dawno i odnoszą się jeszcze do ustawy o zamówieniach publicznych z 10 czerwca 1994 r., jednak przepisy obecne co do istoty w tej kwestii są takie same jak w tamtej ustawie. SO w Warszawie w wyroku z 13 czerwca 2002 r. (sygn. akt V Ca 754/02) wskazał, że zgodność z normą jest wystarczającą cechą dla wprowadzenia towaru do obrotu. Skoro sam nabywca nie oczekuje od wyrobu żadnych innych cech szczególnych - może się zadowolić zgodnością z normą. W tej sytuacji norma staje się opisem przedmiotu zamówienia, uzupełnionym jedynie o wskazane w umowie ilości, terminy dostaw i inne postanowienia kontraktowe. Podobny pogląd przedstawił SO w Warszawie w wyroku z 11 października 2002 r. (sygn. akt V Ca 1132/02).

8. Czy jeśli norma dopuszcza różne cechy (lepszą i bardziej kosztowną oraz gorszą i tańszą) zamawiający może nie różnicować wyrobów o tych różnych cechach?

SO w Warszawie w wyroku z 11 sierpnia 2006 r. (sygn. akt IX Ga 137/06) orzekł, że zamawiający nie może nie różnicować oferowanych produktów w opisanej sytuacji. Wskazał, że zasady uczciwej konkurencji wymagają, aby zamawiający dopuszczając produkty różne od siebie, przyjął zasady preferowania produktu lepszego i droższego w stosunku do tańszego a gorszego w kryteriach oceny ofert. W innej sytuacji bowiem zachodzi pozorność konkurencji, gdyż zastosowanie jedyne kryterium ceny zawsze spowoduje, że zamówienie uzyska wykonawca oferujący produkt tańszy.

Pogląd sądu jest właściwy w sprawie, w której wyrok zapadł, gdyż dotyczył dostawy towarów produkowanych seryjnie o określonej gramaturze, a zarzut odwołującego polegał na tym, że zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą na podstawie wyłącznie ceny jednostkowej, która w przypadku mniejszej gramatury (i takich samych cech pozostałych) musi preferować jednostki mniejsze. Wyroku tego nie należy jednak uogólniać. Wszędzie tam, gdzie wykonawca ma wpływ na poziom oferowanych standardów, a zamawiający zadowala się najniższym wskazanym w normie standardem, wszyscy wykonawcy chcąc uzyskać zamówienie, na podstawie kryterium ceny, mają taką samą możliwość oparcia oferty o produkt o najniższej dopuszczonej normą jakości.

9. Czy zastosowanie norm chroni w późniejszych sporach co do prawidłowości realizacji zamówienia?

Zastosowanie norm, nawet w sytuacjach, gdy nie muszą być one stosowane może ochronić zamawiającego przed negatywnymi konsekwencjami, na co wskazują przykłady z zakresu prawa administracyjnego. WSA w Krakowie w wyroku z 16 listopada 2010 r. (sygn. akt II SA/Kr 774/10), dokonując wykładni pojęcia „powierzchni zabudowy” w celu ustalenia czy obiekt budowlany nie przekroczył dopuszczalnej powierzchni oparł się na Polskiej Normie PN-ISO 9836:1997, mimo iż jest to norma dobrowolna. Taki sam pogląd przedstawił NSA np. w wyroku z dnia 24 listopada 2016 r. (sygn. akt II OSK 1062/15) - wskazał, że charakterystyczne parametry użytkowe w budownictwie określone zostały w Polskiej Normie PN-ISO 9836 (publ. przez Polski Komitet Normalizacyjny w październiku 1997 r., Uchwała nr 33/97-o). Sąd zauważył, że Polskie Normy nie są - co prawda - przepisami prawa, jednak z celów i zasad, dla których utworzono zbiór Polskich Norm, jak również z unormowań prawnych, zawartych w art. 2 pkt 3, 4 i 5 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji wynika, iż pod pojęciem normy rozumie się dokument przyjęty w drodze konsensusu i zatwierdzony przez upoważnioną jednostkę, ustalający - do powszechnego i wielokrotnego stosowania - zasady, wytyczne lub charakterystyki odnoszące się do różnych rodzajów działalności lub ich wyników i zmierzających do uzyskania optymalnego stopnia uporządkowania w określonym zakresie (patrz: wyrok NSA z dnia 6 maja 2008 r., sygn. akt I OSK 785/07, publikowany na stronie internetowej orzeczenia.nsa.gov.pl). Zatem pojęciu "powierzchnia zabudowy" należy przypisywać dokładnie takie znaczenie, jakie dla tego parametru przyjęto oficjalnie we właściwej Polskiej Normie.

Odmienny pogląd zajął w innej sprawie NSA (Wyrok NSA z 4 września 2014 r., sygn. akt II OSK 538/13), wskazując, że dobrowolna norma dla sądu nie jest wiążąca i wykładnia pojęć przez jej pryzmat nie musi mieć miejsca. Ale jednak jak widać z wyroków wskazanych wcześniej - zastosowanie normy może jednak, w pewnych przypadkach, chronić w postępowaniu administracyjnym o legalność budowy.

10. Czy stosować normy nowsze, czy stojące wyżej w hierarchii?

Należy opowiedzieć się za stosowaniem norm stojących wyżej w hierarchii. Jeśli normy starsze nie są uchylone, to fakt iż odwołują się do starszych technologicznie rozwiązań dotyczących tego samego procesu lub towaru co normy nowsze, wskazujące na możliwość osiągnięcia cech lepszych jakościowo, środowiskowo itp., ale stojące niżej w hierarchii wynikającej z art. 101 Pzp - stosuje się normy wyższe hierarchicznie. Jeżeli odesłano do norm - trzeba zachować hierarchię. Podejście takie potwierdziła KIO w wyroku z dnia 14 listopada 2016 r. (sygn. akt KIO 2037/16) wskazując, że nawet jeśli norma wyższa w hierarchii (PN) opiera się na rozwiązaniach z 1983 roku, to jeśli jest obowiązująca, nie można dać przed nią prymatu normie DIN czyli niemieckiej normie krajowej niezharmonizowanej.

11. Czy wdrożenie normy ISO 9001 może być punktowane w kryteriach oceny ofert?

Kryteria oceny ofert mają dotyczyć cech przedmiotu zamówienia, a nie cech wykonawcy. Tym samym w kryteriach może być punktowane wdrożenie takiej normy, która dotyczy towaru lub usługi dostarczanych w ramach zamówienia.

Norma ISO 9001 dotyczy organizacji pracy (zarządzania) u wykonawcy. Co do zasady dotyczy więc przede wszystkim cechy podmiotu, a tym samym nie mogłaby być podstawą przyznawania punktów w ramach kryteriów oceny ofert. Jednakże czasami jest inaczej, gdyż norma (a w konsekwencji potwierdzający jej wdrożenie certyfikat ISO 9001) odnosi się do systemu zarządzania jakością przedsiębiorstwa, a sposób zorganizowania przedsiębiorstwa, jego wydajność, może wpływać na lepszą jakość świadczenia usług przez to przedsiębiorstwo. To kryterium „posiadanie certyfikatu ISO 9001” może być uznane za odnoszące się do realizacji przedmiotu zamówienia, gdy przedmiotem zamówienia jest realizacja usługi, którą świadczy posiadacz certyfikatu. Wdrożenie i certyfikacja systemu zarządzania jakością według norm ISO 9000 korzystnie wpływa na jakość świadczonych usług oraz zapewnia, że wykonawca stosuje standardy, które wpływają na jakość usług. Takiej oceny dokonała KIO w wyroku z dnia 17 stycznia 2020 r. (sygn. akt KIO 2674/19).

12. Czy można odwołać się do norm krajowych?

Europejski Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z 22.09.1988 r., (sprawa C-45/87 Komisja Wspólnot Europejskich v. Irlandia, Zb. Orz. 1988, s. 04929), uznał, że odwołanie się do normy krajowej oraz związane z tym wymaganie posiadania świadectwa zgodności z tą konkretną normą krajową ograniczyło konkurencję w postępowaniu oraz było działaniem niedopuszczalnym z punktu widzenia traktatowej zasady swobodnego przepływu towarów. Uznano więc, że zarówno niedopuszczenie rozwiązań równoważnych, jak i pominięcie weryfikacji opartej na równoważnych dowodach jest naruszeniem prawa europejskiego.

Część II. Normy w praktyce zamówień publicznych

1. Normy w Polityce Zakupowej Państwa

W Polityce Zakupowej Państwa zaleca się stosowanie na etapie przygotowania postępowania o udzielenie zamówienia odwołania do Polskich Norm, w szczególności przenoszących normy europejskie oraz normy międzynarodowe. Doprecyzowując to zalecenie trzeba przypomnieć, że art. 101 ustawy Pzp narzuca kolejność stosowania systemów normatywnych: najpierw Polskie Normy przenoszące normy UE, potem inne systemy europejskie, następnie normy międzynarodowe, a na końcu Polskie Normy ustalane w kraju.

Zgodnie z zawartymi w Polityce Zakupowej Państwa rekomendacjami Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, kluczowymi normami, które powinny być uwzględniane przez zamawiających, są:

- 1) PN-EN ISO 14001:2015-09 Systemy zarządzania środowiskowego – Wymagania i wytyczne stosowania;
- 2) PN-EN ISO 9001:2015-10 Systemy zarządzania jakością – Wymagania
- 3) PN-EN ISO/IEC 27001:2017-06 Technika informatyczna – Techniki bezpieczeństwa Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji – Wymagania;
- 4) PN-EN ISO 50001:2018-09 Systemy zarządzania energią – Wymagania i wytyczne dotyczące stosowania;
- 5) PN-ISO 45001:2018-06 Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy – Wymagania i wytyczne stosowania;
- 6) PN-EN ISO 22000:2018-08 Systemy zarządzania bezpieczeństwem żywności – Wymagania dla każdej organizacji należącej do łańcucha żywnościowego;
- 7) PN-ISO 31000:2018-08 Zarządzanie ryzykiem – Wytyczne;
- 8) PN-ISO 37001:2017-05 Systemy zarządzania działaniami antykorupcyjnymi – Wymagania i wytyczne stosowania;
- 9) PN- EN ISO 19011:2018-08 Wytyczne dotyczące audytowania systemów zarządzania;
- 10) PN-EN 17371-1E Świadczenie usług – Część 1: Zamawianie usług – Wytyczne oceny zdolności usługodawców do świadczenia usług oraz ocena oferty usługi
- 11) PN-EN 17371-2E Świadczenie usług – Część 2: Umowy dotyczące usług – Wytyczne do projektu, treści i struktury umów
- 12) PN-EN 17371-3:2020-12 Świadczenie usług – Część 3: Zarządzanie pomiarem wydajności – Wytyczne do mechanizmu pomiaru wydajności w zakresie umów dotyczących usług;

- 13) PN-EN ISO 22301:2020-04 Bezpieczeństwo i odporność – Systemy zarządzania ciągłością działania – Wymagania;
- 14) PN-EN ISO 14034:2019-01 Zarządzanie środowiskowe – Weryfikacja technologii środowiskowych (ETV).

Wymienione rekomendowane normy mają raczej charakter norm ogólnych nie przypisanych *stricto* do określonej branży czy towaru nabywanych przez zamawiającego. Wymagania te, w zakresie BHP, ochrony środowiska, zarządzania, organizacji świadczenia usług, itp. należy stosować więc tam, gdzie cechy te zamawiający oceni jako istotne dla uzyskania właściwego efektu w organizacji wykonywania umowy, efektów społecznych, jakie stawia wobec nabywanego świadczenia.

Poza wymienionymi normami o ogólnym charakterze istnieje jednak długa lista norm dedykowanych określonym rodzajom zamówienia, które warte są rozważenia przy udzielaniu zamówień na konkretny przedmiot. Zamawiający, przygotowując postępowanie o udzielenie zamówienia powinien przeanalizować, czy w ramach danego postępowania można wykorzystać normy, i jeśli tak - zastosować je.

2. Normy w zielonych zamówieniach

Normy są dobrym narzędziem do opisywania wymagań związanych z ekologią. Po pierwsze istnieje zestaw norm dotyczących zarządzania środowiskowego z serii ISO 14000. Po drugie część wymagań z zakresu ochrony środowiska jest ujęta w normach dotyczących konkretnych produktów lub usług, a dodatkowo opisane zostały metody weryfikacji tych wymagań.

Podstawowymi normami z serii ISO 14000 są normy dotyczące systemów zarządzania środowiskowego (ISO 14001 i ISO 14004). Według danych z przeglądu przeprowadzonego przez ISO, na koniec 2014 r. 324 148 organizacji w 170 krajach miało wdrożone certyfikowane systemy zarządzania zgodne z ISO 14001. ISO 14001 zawiera wymagania dotyczące systemu zarządzania środowiskowego których celem jest umożliwienie organizacji ustanowienie polityki i celów uwzględniających wymagania prawne i inne, do których spełnienia organizacja się zobowiązała, oraz informacje dotyczące znaczących aspektów środowiskowych. Norma ma zastosowanie do tych aspektów środowiskowych, które organizacja zidentyfikowała i które może nadzorować, oraz tych, na które może mieć wpływ.

Wymagania podane w ISO 14001 mogą być obiektywnie weryfikowane dla celów certyfikacji lub zadeklarowania zgodności z normą. Organizacje pragnące skorzystać z bardziej ogólnych wytycznych dotyczących szerokiego zakresu zagadnień związanych z systemem zarządzania środowiskowego, odsyła się do ISO 14004.

Seria norm ISO 14000, oprócz norm dotyczących systemów zarządzania środowiskowego, obejmuje dokumenty z zakresu:

- audytowania i badań związanych,
- etykietowania środowiskowego,
- oceny środowiskowych efektów działalności,
- oceny cyklu życia,
- aspektów środowiskowych w projektowaniu i rozwoju wyrobów,
- komunikacji środowiskowej,
- gazów cieplarnianych i zagadnień związanych ze zmianami klimatu,
- śladu wodnego i węglowego,
- kosztów środowiskowych

Wykaz norm i innych dokumentów normalizacyjnych serii ISO 14000 i ich polskie odpowiedniki

Norma/ dokument ISO*	Polska Norma lub inny dokument
ISO 14001:2015 Environmental management systems- Requirements with guidance for use	PN-EN ISO 14001:2015-09 Systemy zarządzania środowiskowego – Wymagania i wytyczne stosowania
ISO 14002-1 :2019 Environmental management systems — Guidelines for using ISO 14001 to address environmental aspects and conditions within an environmental topic area — Part 1: General	
ISO 14002-2:2023 Environmental management systems — Guidelines for using ISO 14001 to address environmental aspects and conditions within an environmental topic area — Part 2: Water	PN-EN ISO 14002-2 Systemy zarządzania środowiskowego -- Wytyczne dotyczące stosowania ISO 14001 w celu uwzględnienia aspektów i warunków środowiskowych w obszarze tematycznym dotyczącym środowiska -- Część 2: Woda
ISO/AWI 14002-3 Environmental management systems — Guidelines for using ISO 14001 to address environmental aspects and conditions within an environmental topic area — Part 3: Climate	
ISO/AWI 14002-4 Environmental management systems — Guidelines for using ISO 14001 to address environmental aspects and conditions within an environmental topic area — Part 4: Resources and waste	
ISO 14004:2016 Environmental management systems – General guidelines on principles, systems and supporting techniques	PN-EN ISO 14004:2016-04 Systemy zarządzania środowiskowego – Ogólne wytyczne dotyczące zasad, systemów i technik wspomagających

ISO 14005:2019 Environmental management systems – Guidelines for a flexible approach to phased implementation	PN-EN ISO 14005:2019-08 Systemy zarządzania środowiskowego -- Wytyczne dotyczące elastycznego podejścia do wdrażania etapowego
ISO 14006:2020 Environmental management systems – Guidelines for incorporating ecodesign	PN-EN ISO 14006:2020-08 Systemy zarządzania środowiskowego -- Wytyczne do wdrażania ekoprojektowania
ISO 14007:2019 Environmental management — Guidelines for determining environmental costs and benefits	PN-EN ISO 14007:2021-02E Zarządzanie środowiskowe -- Wytyczne dotyczące określania kosztów i korzyści środowiskowych
ISO 14008:2019 Monetary valuation of environmental impacts and related environmental aspects	PN-EN ISO 14008:2021-02E Wycena pieniężna wpływów na środowisko i związanych z nimi aspektów środowiskowych
ISO 14009:2020 Environmental management systems Guidelines for incorporating material circulation in design and development	
ISO 14052:2017 Environmental management – Material flow cost accounting – Guidance for practical implementation in a supply chain	PN-EN ISO 14052:2019-01 Zarządzanie środowiskowe -- Rachunkowość kosztów przepływu materiałów -- Wytyczne praktycznego wdrożenia w łańcuchu dostaw
ISO 14053:2021 Environmental management — Material flow cost accounting — Guidance for phased implementation in organizations	
ISO/TC 207/SC2 Audyt środowiskowy i podobne badania środowiska	
ISO 14015:2022 Environmental management -- Guidelines for environmental due diligence assessment	PN-EN ISO 14015:2022-12E Zarządzanie środowiskowe -- Wytyczne dotyczące oceny należytej staranności środowiskowej
ISO 14016:2020 Environmental management — Guidelines on the assurance of environmental reports	
ISO 14017:2022 Environmental management — Requirements with guidance for verification and validation of water statements	
ISO/AWI 14019-1 Validation and verification of sustainability information — Part 1: General principles and requirements	
ISO/AWI 14019-2 Validation and verification of sustainability information — Part 2: Verification process	
ISO/TC 207/SC3 Etykiety środowiskowe	
ISO 14020:2022 Environmental statements and programmes for products - Principles and general requirements	PN-EN ISO 14020:2023-06 Stwierdzenia i programy środowiskowe dotyczące wyrobów -- Zasady i wymagania ogólne

ISO 14021:2016 + Zmiana 1 Environmental labels and declarations – Selfdeclared environmental claims (Type II environmental labelling)	PN-EN ISO 14021:2016-06 + Zmiana 1 Etykiety i deklaracje środowiskowe – Własne stwierdzenia środowiskowe (Etykietowanie środowiskowe II typu)
ISO/DIS 14021 Environmental labels and declarations — Selfdeclared environmental claims (Type II environmental labelling)	
ISO 14024:2018 Environmental labels and declarations – Type I environmental labelling – Principles and procedures	PN-EN ISO 14024:2018-05 (wersja angielska) Etykiety i deklaracje środowiskowe – Etykietowanie środowiskowe I typu – Zasady i procedury
ISO 14025:2006 Environmental labels and declarations – Type III environmental declarations – Principles and procedures	PN-EN ISO 14025:2010 Etykiety i deklaracje środowiskowe – Deklaracje środowiskowe III typu – Zasady i procedury
ISO 14026:2017 Environmental labels and declarations – Principles, requirements and guidelines for communication of footprint information	PN-EN ISO 14026:2019-01E Etykiety i deklaracje środowiskowe -- Zasady, wymagania i wytyczne dotyczące komunikowania śladu środowiskowego
ISO/TS 14027:2017 Environmental labels and declarations – Development of product category rules	
ISO/TS 14029:2022 Environmental statements and programmes for products — Mutual recognition of environmental product declarations (EPDs) and footprint communication programmes	
ISO/TC 207/SC4 Ocena efektów działalności środowiskowej	
ISO 14030-1:2021 Environmental performance evaluation — Green debt instruments — Part 1: Process for green bonds	
ISO 14030-2:2021 Environmental performance evaluation — Green debt instruments — Part 2: Process for green loans	
ISO 14030-3:2022 Environmental performance evaluation — Green debt instruments — Part 3: Taxonomy	
ISO 14030-4:2021 Environmental performance evaluation — Green debt instruments — Part 4: Verification programme requirements	
ISO 14031:2021 Environmental management Environmental performance evaluation – Guidelines	PN-EN ISO 14031:2021-09 Zarządzanie środowiskowe – Ocena efektów działalności środowiskowej – Wytyczne
ISO 14033:2019 Environmental management – Quantitative environmental information – Guidelines and examples	
ISO 14034:2016 Environmental management – Environmental technology verification (ETV)	PN-EN ISO 14034:2019-01 Zarządzanie środowiskowe -- Weryfikacja technologii środowiskowych (ETV)

ISO/DTR 14035 Environmental technology verification — ETV - Guidance to implement ISO 14034	
ISO 14063:2020 Environmental management – Environmental communication – Guidelines and examples	PN-EN ISO 14063:2020-10 Zarządzanie środowiskowe – Komunikacja środowiskowa – Wytyczne i przykłady
ISO 14100:2022 Guidance on environmental criteria for projects, assets and activities to support the development of green finance	
ISO/TC 207/SC5 Szacowanie cyklu życia	
ISO 14040:2006 + Zmiana1 Environmental management – Life cycle assessment – Principles and framework	PN-EN ISO 14040:2009 +Zmiana 1 Zarządzanie środowiskowe – Ocena cyklu życia – Zasady i struktura
ISO 14044:2006 + Zmiana1 i 2 Environmental management – Life cycle assessment – Requirements and guidelines	PN-EN ISO 14044:2009 + Zmiana1 i 2 Zarządzanie środowiskowe Ocena cyklu życia – Wymagania i wytyczne
ISO 14045:2012 Environmental management – Eco-efficiency assessment of product systems – Principles, requirements and guidelines	PN-EN ISO 14045:2012 Zarządzanie środowiskowe Ocena efektywności wyrobów i systemów Zasady, wymagania i wytyczne
ISO 14046:2014 Environmental management –Water footprint -- Principles, requirements and guidelines	PN-EN ISO 14046:2016-04 Zarządzanie środowiskowe – Ślad wodny -- Zasady, wymagania i wytyczne
ISO/TR 14047:2012 Environmental management – Life cycle assessment – Illustrative examples on how to apply ISO 14044 to impact assessment situations	
ISO/TS 14048:2002 Environmental management – Life cycle assessment – Data documentation format	Polska wersja Specyfikacji Technicznej dostępna w PKN Zarządzanie środowiskowe – Ocena cyklu życia – Format dokumentowania danych
ISO/TR 14049:2012 Environmental management – Life cycle assessment – Illustrative examples on how to apply ISO 14044 to goal and scope definition and inventory analysis	
ISO 14055-1:2017 Environmental management – Guidelines for establishing good practices for combatting land degradation and desertification – Part 1: Good practices framework	
ISO/TR 14055-2:2022 Environmental management — Guidelines for establishing good practices for combatting land degradation and desertification — Part 2: Regional case studies	
ISO/TS 14071:2014 Environmental management – Life cycle assessment – Critical review processes and	

reviewer competencies: Additional requirements and guidelines to ISO 14044:2006	
ISO/CD 14071 Environmental management — Life cycle assessment — Critical review processes and reviewer competencies: Additional requirements and guidelines to ISO 14044:2006	
ISO/TS 14072:2014 Environmental management – Life cycle assessment – Requirements and guidelines for organizational life cycle assessment	
ISO/CD 14072 Environmental management — Life cycle assessment — Requirements and guidelines for organizational life cycle assessment	
ISO/TR 14073:2017 Environmental management – Water footprint – Illustrative examples on how to apply ISO 14046	
ISO/TS 14074:2022 Environmental management — Life cycle assessment — Principles, requirements and guidelines for normalization, weighting and interpretation	
ISO/CD 14075 Principles and framework for social life cycle assessment	
ISO/WD TS 14076 Eco-Technoeconomic Analyses: Principles, requirements and guidelines	
ISO/CD 59014 Secondary materials — Principles, sustainability and traceability requirements	
ISO/TC 207/SC7 Gazy cieplarniane I zarządzanie zmianami klimatu ora działalność podobna	
IWA 42:2022 Net zero guidelines	
ISO 14064-1:2018 Greenhouse gases – Part 1: Specification with guidance at the organization level for quantification and reporting of greenhouse gas emissions and removals	PN-EN ISO 14064-1:2019-04 Gazy cieplarniane – Część 1: Specyfikacja i wytyczne kwantyfikowania oraz raportowania emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych na poziomie organizacji
ISO 14064-2:2019 Greenhouse gases – Part 2: Specification with guidance at the project level for quantification, monitoring and reporting of greenhouse gas emission reductions or removal enhancements	PN-EN ISO 14064-2:2019-07 Gazy cieplarniane – Część 2: Specyfikacja i wytyczne kwantyfikowania, monitorowania oraz raportowania redukcji emisji i zwiększania pochłaniania gazów cieplarnianych na poziomie projektu
ISO 14064-3:2019 Greenhouse gases — Part 3: Specification with guidance for the verification and validation of greenhouse gas statements	PN-EN ISO 14064-3:2019-07 Gazy cieplarniane -- Część 3: Specyfikacja i wytyczne weryfikacji oraz walidacji oświadczeń dotyczących gazów cieplarnianych
ISO/AWI TS 14064-4 Greenhouse gases — Part 4: Quantification and reporting of greenhouse gas	

emissions for organizations — Guidance for the application of ISO 14064-1	
ISO 14065 :2020 Greenhouse gases — Environmental information — Requirements for bodies validating and verifying environmental information	PN-EN ISO 14065:2022-03 Gazy cieplarniane -- Informacje środowiskowe -- Wymagania dla jednostek walidujących i weryfikujących informacje środowiskowe
ISO 14066:2011 Greenhouse gases – Competence requirements for greenhouse gas validation teams and verification teams	PN-ISO 14066:2022-11E Gazy cieplarniane -- Wymagania dotyczące kompetencji dla zespołów walidujących i weryfikujących gazy cieplarniane
ISO 14066 Environmental information — Competence requirements for teams validating and verifying environmental information	
ISO 14067:2018 Greenhouse gases – Carbon footprint of products – Requirements and guidelines for quantification and communication	PN-EN ISO 14067:2018-10 Gazy cieplarniane -- Ślad węglowy wyrobów Wymagania i wytyczne dotyczące kwantyfikacji
ISO/FDIS 14068 Greenhouse gas management and climate change management and related activities — Carbon neutrality	
ISO/TR 14069:2013 Greenhouse gases – Quantification and reporting of greenhouse gas emissions for organizations – Guidance for the application of ISO 14064-1	
ISO/CDTR 14069 Greenhouse gases — Quantification and reporting of greenhouse gas emissions for organizations — Guidance for the application of ISO 14064-1	
ISO 14080:2018 Greenhouse gas management and related activities -- Framework and principles for methodologies on climate actions	
ISO/WD TR 14082 Radiative Forcing Management— Guidance for the quantification and reporting of radiative forcing-based climate footprints and mitigation efforts	
ISO 14090:2019 Adaptation to climate change -- Principles, requirements and guidelines	PN-EN ISO 14090:2019-08 Adaptacja do zmian klimatu wymagania i wytyczne
ISO 14091:2021 Adaptation to climate change — Guidelines on vulnerability, impacts and risk assessment	PN-EN ISO 14091:2021-08 Adaptacja do zmian klimatu -- Wytyczne dotyczące podatności, wpływów i oceny ryzyka
ISO/TS 14092:2020 Adaptation to climate change — Requirements and guidance on adaptation planning for local governments and communities	
ISO 14093:2022 Mechanism for financing local adaptation to climate change — Performance-based	

climate resilience grants — Requirements and guidelines	
ISO 14097:2021 Greenhouse gas management and related activities — Framework including principles and requirements for assessing and reporting investments and financing activities related to climate change	
ISO 19694-1:2021 Stationary source emissions — Determination of greenhouse gas emissions in energy-intensive industries — Part 1: General aspects	
ISO/TC 207 Zarządzanie Środowiskowe	
ISO/14050:2020 Environmental management – Vocabulary	PN-EN ISO 14050:2021-02 Zarządzanie środowiskowe – Terminologia
ISO 14051:2011 Environmental management – Material flow cost accounting – General framework	PN-EN ISO 14051:2011 Zarządzanie środowiskowe – Rachunkowość kosztów przepływu materiałów – Zasady ogólne

Uwaga: Normy ISO, których tytuły podano po angielsku i które nie są oznaczone skrótem PN to normy, które nie zostały wdrożone do polskiego systemu normatywnego i zgodnie z ustawą Pzp są normą, o której mowa w art. 101 ust 1 pkt 2 lit e).

Tabela opracowana na podstawie materiału PKN <https://wiedza.pkn.pl/web/wiedza-normalizacyjna/srodowisko>.⁷

⁷Użyte w tabeli skróty oznaczają:

AWI – zatwierdzony temat pracy CD – projekt komitetu DIS – projekt Normy Międzynarodowej

DTR – projekt Raportu technicznego

NP – propozycja nowego tematu

TR – Raport Techniczny

TS – Specyfikacja Techniczna

Wymagania z przywołaniem normy ISO 14 000 są dość częste w praktyce udzielania zamówień

Przykład 1

Zamówienie na dostawę materiałów eksploatacyjnych do drukarek i kopiarek (tonery, tusze i bębny)

Wymaganie w OPZ:

Zamawiający wymaga, aby dostarczane produkty były wytworzone w cyklu produkcyjnym zgodnym z wymaganiami dotyczącymi zarządzania środowiskowego określonymi w normie ISO 14001 lub równoważnej.

Przedmiotowe środki dowodowe

Weryfikacja wymagania nastąpi na podstawie złożonych wraz z ofertą przedmiotowych środków dowodowych tj. certyfikatu potwierdzającego wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego zgodnego z ISO 14 001 lub równoważnym tj potwierdzającym zgodność z wymogami opisanymi w tej normie w zakładzie produkującym dostarczane produkty

Przykład 2

Zamówienie na dostawę mebli biurowych

Wymaganie w OPZ

Dostawa biurek wykonanych z płyty wiórowej trójwarstwowej dwustronnie melaminowanej.

Emisje formaldehydu z dostarczonych płyt drewnopochodnych w formie, w jakiej są wykorzystane w wyrobie meblarskim, i które zostały wyprodukowane z wykorzystaniem żywic na bazie formaldehydu, powinny być mniejsze niż poziom 65 % wartości progowych klasy E1 dla emisji formaldehydu, jak określono w załączniku B do normy EN 13986, lub równe tym wartościom.

Weryfikacja wymagania

Wykonawca wraz z ofertą złoży deklarację dostawcy płyt drewnopochodnych, w której stwierdzi się, że dostarczone płyty spełniają wymóg 65 % dopuszczalnej wartości emisji klasy E1, uzupełnioną sprawozdaniami z badań przeprowadzonych zgodnie z normą EN 717-1, EN 717-2 / EN ISO 12460-3 bądź EN 120 / EN ISO 12460-5.

Wyroby meblarskie, które otrzymały oznakowanie ekologiczne UE dla mebli zgodnie z decyzją Komisji (UE) 2016/1332 lub inne oznakowania ekologiczne typu I zgodne z ISO 14024 bezpośrednio spełniające wymienione wymogi bądź przy wykorzystaniu równoważnych metod, uważa się za spełniające wymogi.

Przykład 3

Zamówienie na dostawę mebli biurowych, w tym przegród wolnostojących, do pomieszczeń typu open space

Opis kryteriów oceny ofert

Zamawiający ustanawia następujące kryteria oceny ofert: cena 60%, ekologia – 40%

Punkty w kryterium ekologia zostaną przyznane, w przypadku gdy wykonawca zaoferuje przegrody wolnostojące wyprodukowane przy zachowaniu wymogów normy PN-EN ISO 14001:2015-09 lub równoważnej w zakresie produkcji rozwiązań akustycznych (S). W przypadku spełnienia wymagania oferta otrzyma 40 punktów.

Norma PN-EN ISO 14001:2015-09 określa wymagania dotyczące systemu zarządzania środowiskowego, który organizacja może wykorzystać, aby poprawiać środowiskowe efekty swojej działalności.

Weryfikacja

Zamawiający żąda złożenia wraz z ofertą certyfikatu ISO 14001:2015-09 wystawionego dla producenta przegród. W przypadku powołania się na rozwiązania równoważne, wykonawca przedstawia dokumenty potwierdzające, że w procesie produkcji zachowane są wymagania odnośnie akustyki jak opisane w przywołanej normie.

Przykład 4

Zamówienie na dostawę laptopów

Opis przedmiotu zamówienia

obszar	wymaganie	weryfikacja
Żywotność baterii	Badany stan zdrowia baterii po 300 cyklach ładowania musi wynosić $\geq 80\%$. Cykl ładowania zostaje ukończony, gdy bateria jest w pełni naładowana od 0–100%, a następnie rozładowana z powrotem do 0%. Taki cykl można wykonać poprzez wielokrotne częściowe ładowanie–rozładowanie baterii przy różnym poziomie naładowania, dopóki całkowity procent naładowania–	Wykonawca załącza do oferty wyniki badań uzyskane zgodnie z normą PN EN 61960-3:2017 - 08 przez jednostki badawcze akredytowane zgodnie z normą ISO 17025.

	rozładowania będzie mniej więcej odpowiadał pojemności nominalnej. Poziom naładowania: stan naładowania baterii wyrażony jako procent pojemności przy pełnym naładowaniu (SBS-IF, 1998).	
Ochrona przed wnikaniem	Obudowa powinna spełniać co najmniej wymagania IP5x (nie zapewniono pełnej ochrony przed dostępem pyłu, ale ilość przedostającego się pyłu nie może zaburzać zadowalającego działania aparatu ani ograniczać bezpieczeństwa) określone w normie IEC/EN 60529:2013	Wykonawca załącza do oferty sprawozdania z badań wykazujące, że wyrób został zbadany i spełnił wymogi w zakresie ochrony przed wnikaniem. Badania musi przeprowadzić jednostka badawcza akredytowana zgodnie z normą ISO 17025
Ochrona przed wodą	Obudowa powinna spełniać wymagania co najmniej IPx4 (zachłapanie obudowy wodą z jakiegokolwiek strony nie może powodować żadnych szkodliwych skutków) określone w normie IEC/EN 60529:2013	Wykonawca załącza do oferty sprawozdania z badań wykazujące, że wyrób został zbadany i spełnił wymogi w zakresie ochrony przed wodą. Badania musi przeprowadzić jednostka badawcza akredytowana zgodnie z normą ISO 17025

3. Normy w zamówieniach społecznych

Zamawiający mogą realizować odpowiedzialną społecznie politykę publiczną poprzez zakup etycznych produktów i usług, wykorzystywania przetargów do celów tworzenia miejsc pracy, zapewnianie godnej pracy, włączenia społecznego i zawodowego oraz lepszych warunków dla osób niepełnosprawnych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Odpowiedzialne i etyczne zamówienia mogą być również zachętą dla przedsiębiorców do bardziej odpowiedzialnego i zrównoważonego zarządzania procesem produkcji i zatrudnianiem pracowników.

Aspekty społeczne nie są popularnym przedmiotem normalizacji. W UE wymagania dotyczące dostępności produktów i usług, w tym dla osób z niepełnosprawnościami uregulowano w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług, które to wymagania zostały przeniesione do krajowego porządku prawnego (szerzej o wymaganiach dot. dostępności produktów i usług w opracowaniu UZP „Zamówienia publiczne na rzecz włączenia społecznego”, Warszawa 2021, dostępne www.uzp.gov.pl).

W zakresie norm, natomiast Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna ISO w 2005 r. powołała grupę roboczą ISO ds. Odpowiedzialności społecznej, której wynikiem prac jest norma ISO 26000 Guidance on social responsibility, dotycząca społecznej odpowiedzialności.

ISO 26000 jest Normą Międzynarodową zawierającą wytyczne dotyczące społecznej odpowiedzialności, czyli odpowiedzialności organizacji za wpływ podejmowanych decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko, zapewnianej poprzez przejrzyste i etyczne postępowanie, które:

- przyczynia się do zrównoważonego rozwoju, w tym zdrowia i dobrobytu społeczeństwa;
- uwzględnia oczekiwania interesariuszy (osób lub grup, które są zainteresowane decyzjami lub działaniami organizacji);
- jest zgodne z obowiązującym prawem i spójne z międzynarodowymi normami postępowania;
- jest zintegrowane z działaniami organizacji i praktykowane w jej relacjach, które dotyczą działań organizacji podejmowanych w obrębie jej sfery oddziaływań

(Odkrywając ISO 26000. Broszura informacyjna PKN, <https://acrobat.adobe.com/id/urn:aaid:sc:eu:747bece8-ebef-4677-ba87-2913829d3ac1>

ISO 26000:2010 nie zawiera wymagań i nie jest przeznaczona do certyfikacji – stanowi raczej zbiór wskazówek dla dowolnego typu organizacji, która jest zainteresowana wdrożeniem zasad odpowiedzialności społecznej. Norma nie należy do norm systemu zarządzania, ale zawiera elementy, które mogą być włączone do już istniejących systemów, takich jak: zarządzania jakością (ISO 9001), zarządzanie środowiskowe (ISO 14001), zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy (OHSAS 18001/ PN-N-18001). Norma ta nazwę bierze od skrótu *Occupational health and safety management*. Norma została opracowana przez jednostki certyfikujące z różnych krajów, oraz krajowe instytucje normalizacyjne z Irlandii, Wielkiej Brytanii, Południowej Afryki, Hiszpanii, Japonii, Malezji, Singapuru, Meksyku, i in. Jest to przykład normy, która ze względu na szeroki zakres jej stosowania w świecie, zapewnia równe traktowanie wykonawców także z krajów pozaunijnych, które z UE mają umowy o równym traktowaniu w zamówieniach publicznych. Kluczowe obszary omówione w normie to m.in. prawa człowieka, praktyki z zakresu prawa pracy, środowisko, uczciwe praktyki operacyjne, zagadnienia konsumenckie, zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności lokalnej.

Rozdział 7 normy zawiera wytyczne co do podejmowania działań takich jak integrowanie społecznej odpowiedzialności z polityką, strategią, kulturą i działalnością organizacji, budowanie wewnętrznych kompetencji w zakresie społecznej odpowiedzialności, prowadzenie wewnętrznej i zewnętrznej komunikacji w odniesieniu do społecznej odpowiedzialności oraz regularne dokonywanie przeglądu działań i praktyk związanych ze społeczną odpowiedzialnością.

Jej autorzy podają, że cele, jakie ma spełniać system zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy oparty o tę normę, to zapobieganie powstawaniu urazów u pracowników, zmniejszenie

absencji chorobowej pracowników, eliminowanie chorób zawodowych, wykrywanie ewentualnych przyczyn wypadków oraz ich eliminowanie, spełnienie wymagań określonych w przepisach prawnych, ciągłe doskonalenie pracowników w zakresie BHP, a także zwiększenie ogólnej wydajności i jakości pracy w przedsiębiorstwie.

Ze względu na brak certyfikacji zamawiający nie może żądać potwierdzenia w postaci wyniku audytu lub certyfikatu. Może natomiast wskazać, że wymaga wprowadzenia określonych zasad w danym obszarze oraz potwierdzenia w postaci sporządzonego przez zamawiającego opisu lub deklaracji podejmowanych działań w zgodzie z normą. Dowodem na wdrożenie normy będzie w takim przypadku zgodnie z przepisami ustawy Pzp oświadczenie wykonawcy.

W zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w 2018 r. została przyjęta norma międzynarodowa ISO 45001. Norma ułatwia organizacji osiągnięcie zamierzonych wyników systemu zarządzania BHP, które zgodnie z polityką BHP organizacji obejmują:

- a) ciągłą poprawę wyników w zakresie BHP;
- b) spełnienie wymagań prawnych i innych;
- c) osiągnięcie celów BHP.

ISO 45001:2018 została wprowadzona do Polskich Norm jako PN-ISO 45001:2018-06 Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy – Wymagania i wytyczne stosowania.

Zgodnie z ISO 45001 wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania BHP, jego skuteczność i zdolność do osiągnięcia zamierzonych wyników zależy od wielu czynników, które mogą obejmować:

- a) przywództwo, zaangażowanie, odpowiedzialność najwyższego kierownictwa;
- b) rozwijanie w organizacji kultury bezpiecznej pracy;
- c) komunikację;
- d) konsultacje i udział pracowników / przedstawicieli pracowników;
- e) przydzielanie niezbędnych zasobów;
- f) polityki w zakresie BHP, zgodne z ogólnymi celami strategicznymi i kierunkiem działania organizacji;
- g) skuteczny proces identyfikacji zagrożeń, kontrolowania ryzyka związanego z BHP i wykorzystywania szans;
- h) ciągłą ocenę wyników i monitorowanie systemu zarządzania BHP w celu poprawy wyników;
- i) integrację systemu zarządzania BHP z procesami biznesowymi organizacji;
- j) cele BHP spójne z polityką BHP, które uwzględniają zagrożenia, ryzyka i szanse;
- k) zgodność z wymaganiami prawnymi i innymi.

Wymaganie zgodności z tą normą powinno mieć miejsce przede wszystkim w zamówieniach, których przedmiotem jest wykonywanie skomplikowanych procesów logistycznych lub produkcyjnych, wymagających zaangażowania dużej liczby personelu zarówno po stronie wykonawcy, jak i zamawiającego, wymagających działania w ściśle określonych przedziałach czasowych. Są to np. zamówienia na usługi remontowe, rozbudowę przebudowę sieci, instalacji przemysłowych i obiektów produkcyjnych, transportowych, szczególnie bez wyłączenia działalności bieżącej.

(Zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy. Opracowanie PKN dostępne na stronie www.pkn.gov.pl)

Certyfikat Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy (Certyfikat ISO 45001) może uzyskać każda firma, dla której ochrona zdrowia i bezpieczeństwo pracowników oraz klientów i gości, są istotne. System wymaga, by zidentyfikować i analizować potencjalne zagrożenia oraz związane z tym ryzyko.

Nie ma przeszkód prawnych i faktycznych, aby zamawiający, dla których istotne są aspekty społeczne, do których należy zapewnienie odpowiednich warunków pracy odwoływali się w opisie przedmiotu zamówienia lub kryteriach oceny ofert do wymagań tej normy, a na potwierdzenie spełnienia wymagań oczekiwali przedstawienia certyfikatu lub równoważnego wykazania spełnienia wymagań.

Przykład 1

Zamówienie na dostawę mebli laboratoryjnych

Wymaganie:

Oferowane meble powinny być wyprodukowane w zakładzie producenta, który wdrożył wymagania opisane w normie ISO 45001 dot. zarządzania BHP w zakresie „Projektowanie produkcja i serwis mebli oraz sprzętu laboratoryjnego” lub wymagań równoważnych.

Weryfikacja:

Wykonawca przedstawi certyfikat dla producenta oferowanych mebli, potwierdzający wdrożenie wymagań określonych w normie ISO 45001 dot. systemu zarządzania BHP w zakresie „Projektowanie produkcja i serwis mebli oraz sprzętu laboratoryjnego” lub równoważny dokument wydany przez niezależny od producenta podmiot, potwierdzający spełnienie takich wymagań.

Przykład 2

Zamówienie na świadczenie usług obsługi szatni na uczelni wyższej

Wymaganie w Opisie przedmiotu zamówienia

Zamawiający wymaga, aby świadczenie usług odbywało się z zachowaniem wymagań dot. systemu zarządzania BHP zgodnego z normą ISO 45001 lub równoważnej. Zamawiający wdrożył system ISO 45001 w tym zakresie.

Wymaganie dot. kwalifikacji podmiotowej

Wykonawca wykaże, że wdrożył system zarządzania BHP spełniający wymagania normy ISO 45001 lub równoważne.

Weryfikacja

Zamawiający wymaga przedłożenia zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełniania przez wykonawcę norm zarządzana systemami BHP. Wykonawca może przedstawić dokumenty równoważne do certyfikatu poświadczającego wdrożenie ISO 45001, przez co rozumieć należy dokumenty wydane przez niezależny podmiot poświadczające spełnienie przez wykonawcę wymagań, określonych w normie ISO 45001 lub równoważnych.

Przykład 3

Wykonanie robót budowlanych. Budowa budynku biurowo-technicznego.

Wymaganie w Opisie Przedmiotu Zamówienia

Zamawiający wymaga, aby prace wykonywane były z zachowaniem wymagań określonych dla zarządzania BHP określonych w normie ISO 45001 lub równoważnej.

Warunek udziału w postępowaniu

Wykonawca wykaże, że wdrożył system zarządzania BHP spełniający wymagania normy ISO 45001 lub równoważne.

Weryfikacja

Zamawiający wymaga przedłożenia zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełniania przez wykonawcę norm zarządzana systemami BHP. Wykonawca może przedstawić dokumenty równoważne do certyfikatu poświadczającego wdrożenie ISO 45001, przez co rozumieć należy dokumenty wydane przez niezależny podmiot poświadczające spełnienie przez wykonawcę wymagań określonych w normie ISO 45001 lub równoważnych.

Za równoważne Zamawiający w szczególności uznaje certyfikaty SCC – Safety Certificate Contractors (Certyfikacja Bezpieczeństwa Wykonawców).

4. Przykładowe obszary zakupowe i stosowane w nich normy

4.1. Dostawa parkometrów

Jest to przykład stosowania normy, która dotyczy konkretnego przedmiotu zamówienia tj. maszyn pobierających opłatę za parkowanie. Norma ta została opublikowana tylko w językach inny niż polski. Nie jest to przeszkodą w jej wskazywaniu w dokumentach zamówienia ze względu na art. 5 ust. 2 ustawy o normalizacji.

Norma, która zawiera zbiór wymagań dla takiego przedmiotu zamówienia to Polska Norma przenosząca normę europejską - PN-EN 12414:2021-01 - Parkingowe urządzenia kontrolne - Wymagania i metody badań terminalu parkingowego - wersja angielska.

Norma określa wymagania techniczne i funkcjonalne, w tym metody badań terminali parkingowych. Ma ona zastosowanie do bezobstugowych terminali wykorzystywanych do uzyskania prawa do parkowania w celu wizualnego lub elektronicznego kontrolowania wielu pojazdów drogowych, z możliwością płatności w stosownych przypadkach.

Norma dotyczy tylko parkometrów (w normie są one określane mianem terminale parkingowe) Nie dotyczy natomiast systemu centralnego, do którego parkometry są podłączane. Nie określa standardowego protokołu między terminalami parkingowymi a systemami centralnymi. Norma niedawno zastąpiła wycofaną normę PN-EN 12414:2002.

4.2. Zamówienie obejmujące spawanie wyrobów metalowych

Normy określające wymagania jakościowe dotyczące spawania wyrobów metalowych to normy o oznaczeniu PN-EN ISO 3834. Są to normy przenoszące do polskiego systemu normatywnego wymagania określone zarówno w normie europejskiej (EN), jak i międzynarodowej (ISO).

Normy serii PN-EN ISO 3834 obejmują proces produkcji wyrobów wytwarzanych z wykorzystaniem procesów spawalniczych (spawania materiałów metalowych):

- PN-EN ISO 3834-2 zawiera pełne wymagania jakości
- PN-EN ISO 3834-3 zawiera standardowe wymagania jakości
- PN-EN ISO 3834-4 zawiera podstawowe wymagania jakości

Do zamawiającego należy wybór, który z poziomów wymagań określonych normą powinien spełniać przedmiot zamówienia. Norma ta określając wymagania jakościowe wobec przedmiotu zamówienia może być także zastosowana w ten sposób, że np. poziom najniższy (podstawowy)

wystarczy dla wykazania zgodności z OPZ, a osiągnięcie poziomu standardowego lub pełnego (wyższego lub najwyższego) będzie skutkowało przyznaniem wyższej oceny w kryterium „zgodności z normą”.⁸

Celem potwierdzenia zgodności z normą (jej określonym poziomem) zamawiający może wymagać przedmiotowego środka dowodowego, którym może być certyfikat. W Polsce certyfikaty takie wydaje m.in. jednostka certyfikująca UDT. Certyfikaty mają swój określony okres ważności. W związku z wydaniem norm PN-EN ISO 3834-2:2021-09, PN-EN ISO 3834-3:2021-09, PN-EN ISO 3834-4:2021-09, certyfikaty wydane na poprzednie wydanie tych norm zachowują ważność do 30 października 2024r.

4.3. Meble biurowe

Sektor publiczny kupuje najczęściej meble biurowe. Normy dla mebli o tym przeznaczeniu różnią się (są odrębne) od norm dla np. mebli mieszkalnych. Meble są przy tym przykładem produktów, które podlegają normalizacji zarówno co do całości produktów, jak i ich niektórych składników (w przypadku mebli są to np. specjalne normy dotyczące okuć i siedzisk). Normy koncentrują się przy tym na dwóch aspektach: (1) wymiarów - co jest uzasadnione ergonomią wymaganiami zdrowotnymi i komfortem użytkowania; (2) bezpieczeństwa użytkowania. Zazwyczaj w postępowaniach na zakup typowych zestawów mebli biurowych (stoły, biurka, krzesła, szafki) w dokumentach zamówienia przywoływane są następujące normy, których spełnienia oczekują zamawiający.

Normy dotyczące mebli biurowych oraz użyteczności publicznej:

Numer normy	Tytuł	Zakres
PN-EN 527-1:2011	Meble biurowe. Stoły robocze i biurka. Część 1: Wymiary	Określono wymiary stołów roboczych i biurek, przeznaczonych do prac biurowych w pozycji siedzącej, stojącej lub w siedzącej i stojącej. W normie nie podano wymiarów elementów stołów służących do przechowywania ani innych stosowanych w biurach ani też lad recepcyjnych.
PN-EN 527-2+A1:2019-08	Meble biurowe. Stoły robocze i biurka. Część 2: Mechaniczne wymagania bezpieczeństwa	Określono wymagania bezpieczeństwa, wytrzymałości i trwałości dla stołów roboczych oraz biurek stosowanych do prac biurowych w pozycji siedzącej, siedząco-stojącej lub stojącej.

⁸ Zamawiający może wymagać zarówno zgodności z ostatnim wydaniem norm jak i honorować zgodność z jej poprzednimi wydaniem. Podejmując decyzję powinien uwzględnić zakres zmian wprowadzonych w nowym wydaniu w stosunku do wersji poprzedniej. W przypadku tych konkretnych norm (tu omawianych) zakres tych zmian nie jest szczególnie daleko idący. Tym samym wymaganie zgodności z najnowszym wydaniem normy mogłoby być ocenione jako wymóg nadmierny.

PN-EN 1335-1:2020-09	Meble biurowe. Krzesło biurowe do pracy. Część 1: Wymiary. Oznaczenia wymiarów	Określono wymiary dla czterech typów krzeseł biurowych do pracy oraz metody ich wyznaczania. Nie dotyczy to siedzisk dla dzieci, dla których istnieje Norma Europejska.
PN-EN 1335-2:2009	Meble biurowe. Krzesło biurowe do pracy. Część 1: Wymiary. Wymagania bezpieczeństwa	Określono metodę oceny odporności powierzchni na ciepło w próbie na sucho i ma zastosowanie do sztywnych powierzchni wszystkich produktów wykończonych niezależnie od zastosowanego materiału
PN-EN 14073-2:2006	Meble biurowe. Meble do przechowywania. Część 2: Wymagania bezpieczeństwa	Określono wymagania bezpieczeństwa dla biurowych mebli do przechowywania. Norma nie obejmuje ciężkich mechanicznych szaf kartotekowych, obrotowych szaf kartotekowych ani szaf na akta. Norma nie uwzględnia bezpieczeństwa wynikającego z budynku, np. w przypadku wytrzymałości szafek wiszących w normie zawarte są jedynie wymagania dotyczące szafki i jej części. Kwestia ściany i mocowania do ściany nie są zawarte w normie. Norma nie obejmuje oceny procesu starzenia.
PN-EN 15372:2010	Meble - Wytrzymałość, trwałość i bezpieczeństwo - Wymagania dla stołów użytkowanych poza mieszkaniem	Określono wymagania dotyczące bezpieczeństwa, wytrzymałości i trwałości wszystkich typów stołów nie przeznaczonych do użytku domowego, w tym posiadających konstrukcyjne elementy szklane. Normy nie stosuje się do stołów biurowych lub biurek, stołów dla placówek oświatowych oraz stołów do użytku zewnętrznego, dla których istnieją normy europejskie lub ich projekty. Norma nie zawiera wymagań trwałości kótek samonastawnych i mechanizmów regulacji wysokości. Dokument nie zawiera wymagań odporności na starzenie, degradacji.
PN-EN 16139:2013	Meble - Wytrzymałość, trwałość i bezpieczeństwo - Wymagania dla siedzisk użytkowanych poza mieszkaniem	Podano metody badań wytrzymałości, trwałości oraz bezpieczeństwa wszystkich typów siedzisk użytkowanych poza mieszkaniem, przeznaczonych do użytkowania przez osoby dorosłe o wadze do 110 kg. Norma nie ma zastosowania do siedzisk szeregowych, krzeseł biurowych,

		siedzisk w instytucjach oświatowych, siedzisk użytkowanych na zewnątrz oraz krzesel roboczych użytkowanych w przemyśle. Norma nie zawiera wymagań trwałości materiałów tapicerskich, kótek, mechanizmów wychylania oparcia oraz regulacji wysokości siedzisk. Norma nie zawiera również wymagań odporności na starzenie, degradację oraz palność.
ISO 7170:2021	Meble - Szafki do przechowywania - Metody badań do określania wytrzymałości, trwałości i stabilności	Omówiono procedury badania elementów nieruchomych mebli, elementów ruchomych i badania dotyczące oceny konstrukcji i wieńca dolnego. Podano ogólne warunki badania, określono środowisko badania i urządzenia. Podano sposób kontroli i oceny wyników badania oraz dane dotyczące sprawozdania z badań.
PN-EN 15570:2010	Okucia meblowe - Wytrzymałość i trwałość zawiasów oraz ich elementów - Zawiasy o pionowej osi obrotu	Podano metody badań i wymagania dla wytrzymałości i trwałości wszystkich typów zawiasów o pionowej osi obrotu i ich elementów dla wszystkich zastosowań.
PN-EN 15338+A1:2010	Okucia meblowe - Wytrzymałość i trwałość elementów wysuwanych oraz ich części	Określono metody badań oraz wymagania wytrzymałości i trwałości elementów wysuwanych i ich części, do wszystkich zastosowań z wyjątkiem prowadnic stołów rozsuwanych.
PN-EN 15939:2019-10	Okucia meblowe - Wytrzymałość i dopuszczalne obciążenia urządzeń mocujących meble do ściany	Określono metody badań służące do weryfikacji dopuszczalnych obciążeń wszystkich typów urządzeń mocujących do ściany meble do przechowywania i ich elementy. Norma nie ma zastosowania do urządzeń zapobiegających przewracaniu się mebla.

4.4. Usługi pralnicze

Do podstawowych norm stosowanych przy zamówieniach na usługi pralnicze (w szczególności świadczone na rzecz podmiotów wykonujących działalność leczniczą) zaliczyć można normy:

Numer normy	Tytuł	Zakres
PN-EN ISO 9001:2015-10	Systemy zarządzania jakością – Wymagania;	Wyspecyfikowano wymagania dotyczące systemu zarządzania jakością, gdy organizacja: a) pragnie wykazać zdolność do stałego dostarczania wyrobów lub

		<p>usług spełniających wymagania klienta i mających zastosowanie wymagań prawnych i regulacyjnych, i b) dąży do zwiększenia zadowolenia klienta przez skuteczne stosowanie systemu, łącznie z procesami doskonalenia systemu i zapewnienia zgodności z wymaganiami klienta i mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi i regulacyjnymi. Wszystkie wymagania podane w normie są ogólne i przeznaczone do stosowania przez wszystkie organizacje, bez względu na ich rodzaj, wielkość lub dostarczane wyroby i usługi..</p>
PN-EN ISO 14001:2015-09	Systemy zarządzania środowiskowego – Wymagania i wytyczne zastosowania;	<p>Określono wymagania dotyczące systemu zarządzania środowiskowego, który organizacja może wykorzystać, aby poprawiać środowiskowe efekty swojej działalności. Norma jest przeznaczona do stosowania przez organizację zamierzającą zarządzać swoimi obowiązkami dotyczącymi środowiska w sposób systemowy, który wspiera środowiskowy filar zrównoważonego rozwoju. Norma ułatwia organizacji osiągnięcie zamierzonych wyników systemu zarządzania środowiskowego, które stanowią wartość dla środowiska, samej organizacji i jej stron zainteresowanych.</p>
PN-EN 14065:2016-7	Tekstylnia – Tekstylnia poddawane obróbce w pralni – System kontroli skażenia biologicznego.	<p>Opisano podejście do zarządzania ryzykiem, o nazwie Analiza Ryzyka i Kontrola Skażenia Biologicznego (RABC) w celu umożliwienia pralniom zapewnienia w sposób ciągły jakości mikrobiologicznej tekstyliów poddawanych obróbce w pralni. Podejście RABC dotyczy obróbki prania w tych sektorach rynku, gdzie jest konieczne kontrolowanie skażenia biologicznego, np. dotyczy wyrobów farmaceutycznych, wyrobów medycznych, żywności, środków ochrony zdrowia i kosmetyków. Podejście RABC nie obejmuje aspektów związanych z bezpieczeństwem pracownika i sterylnością końcowego wyrobu.</p>

4.5. Instalacje fotowoltaiczne [dostawy/usługi/roboty budowlane]

Instalacje fotowoltaiczne to przykład zamówienia, na stosunkowo jednorodny przedmiot jednakże ze względu na zaawansowanie technologiczne objęty szeregiem norm. Do podstawowych norm stosowanych przy zamówieniach w zakresie szerokorozumianych instalacji fotowoltaicznych można zaliczyć normy:

Numer normy	Tytuł	Zakres
PN-EN 62305-1:2011	Ochrona odgromowa – Część 1: Zasady ogólne.	Norma określa ogólne zasady, które muszą zostać spełnione celem ochrony obiektu budowlanego zawierającego instalacje.
PN-EN 62305-2: 2012	Ochrona odgromowa - Część 2: Zarządzanie ryzykiem.	Jest to norma dotycząca oceny ryzyka powstającego w wyniku doziemnych wyładowań piorunowych w obiektach budowlanych oraz instalacjach.
PN-EN 62305-3:2011	Ochrona odgromowa – Część 3: Uszkodzenie fizyczne obiektów i zagrożenie życia.	Zakresem normy objęto wymagania, które dotyczą ochrony obiektów budowlanych przez uszkodzeniami fizycznymi przy pomocy urządzeń piorunochronnych (LPS).
PN-EN 62305-4: 2011	Ochrona odgromowa – Część 4: Urządzenia elektryczne i elektroniczne w obiektach.	Norma dostarcza informacje w zakresie projektowania, instalacji, weryfikacji, konserwacji oraz badania urządzeń ochronnych LEMP systemu (LEMP Protection Measures System), które dotyczą urządzeń elektrycznych i elektronicznych w obiektach budowlanych pozwalających obniżyć ryzyko uszkodzeń powstałych w wyniku piorunowego impulsu elektromagnetycznego (Lighting ElectroMagnetic Impulse).
PN-EN 50618:2015-03	Kable i przewody elektryczne do systemów fotowoltaicznych. Norma ta dotyczy giętkich jednożyłowych kabli i przewodów zasilających, o usieciowanej izolacji i powłoce, charakteryzujących się małą emisją dymu i niezawierających halogenów.	Norma wskazuje na wymagania dla kabli i przewodów dla systemów fotowoltaicznych.
PN-EN IEC 61730-1:2018-06	Ocena bezpieczeństwa modułu fotowoltaicznego (PV) – Część 1: Wymagania dotyczące konstrukcji.	Norma opisuje podstawowe wymagania konstrukcyjne, którym muszą odpowiadać moduły fotowoltaiczne (PV) w celu zapewnienia bezpiecznej elektrycznej i mechanicznej eksploatacji.
PN-EN IEC 61730-2:2018-06	Ocena bezpieczeństwa modułu fotowoltaicznego (PV) – Część 2: Wymagania dotyczące badań.	Norma określa zakres wymaganych badań niezbędnych do spełnienia wymogów bezpieczeństwa w

		związku z wykorzystaniem modułów fotowoltaicznych. Norma wskazuje na podstawowe wymagania w zakresie badań bezpieczeństwa, jak również testy dodatkowe (m.in. ogólna weryfikacja modułów, ryzyko porażenia prądem elektrycznym, zagrożenia pożarowe).
PN-HD 308 S2:2007	Identyfikacja żył w kablach i przewodach sznurowych.	Norma zawiera wymagania w zakresie stosowanej kolorystyki izolacji przewodów elektrycznych i kabli.
PN-EN IEC 61215-1-1:2021-11	Moduły fotowoltaiczne (PV) do zastosowań naziemnych – Kwalifikacja konstrukcji i aprobaty typu – Część 1-1: Wymagania szczególne dotyczące badań naziemnych modułów fotowoltaicznych (PV) wykonanych z krzemu krystalicznego.	Norma ma zastosowanie do wszystkich płaskich modułów wykonanych z krzemu krystalicznego przeznaczonych do naziemnych zastosowań. Norma określa m.in. wymagania w zakresie kwalifikacji konstrukcji modułów fotowoltaicznych, które są przeznaczone do zastosowań naziemnych do długotrwałej eksploatacji na wolnym powietrzu.
PN-EN IEC 61215-2:2021-11	Moduły fotowoltaiczne (PV) do zastosowań naziemnych – Kwalifikacja konstrukcji i aprobaty typu – Część 2: Metody badań. Jest to norma określająca metody badań pozwalających na wyznaczenie elektrycznych charakterystyk modułu oraz zaprezentowanie tego, czy konkretny moduł jest w stanie przetrwać wydłużony okres eksploatacji na zewnątrz.	Norma ma zastosowanie do materiałów wykorzystywanych w modułach płaskich o przeznaczeniu naziemnym oraz wszelkich typów modułów cienkowarstwowych oraz modułów wykonanych z krystalicznego krzemu.

Poza tymi normami – zastosowanie może znajdować jeszcze norma w zakresie zarządzania BHP (omawiana w rozdziale 3), a także np. norma o zarządzaniu usługami omawiana wyżej) i norma dotycząca ochrony środowiska (jeśli instalacja fotowoltaiki wiąże się np. z wytworzeniem odpadów – choćby ze względu na zmianę poszycia dachu na którym instalacja jest montowana).

4.6. Projekt i budowa oświetlenia w miejscu publicznym

Nabywanie robót budowlanych zarówno w systemie prowadzenia budowy w oparciu o projekt zamawiającego jak i w systemie zaprojektuj i zbuduj wymaga stosowania norm. Minister Rozwoju i Technologii w rozporządzeniu w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, Specyfikacji Technicznych Wykonania i Odbioru Robót Budowlanych oraz Programu Funkcjonalno-Użytkowego nałożył obowiązek wskazania norm w STWIORB w przypadku systemu „wybuduj” a w Programie funkcjonalno-użytkowym w systemie „zaprojektuj i zbuduj”.

W systemie wybuduj - normy proponuje projektant. Nie sposób bowiem sporządzić dokumentację projektową abstrahując od norm. W systemie „zaprojektuj i zbuduj” normy

proponuje się zanim projektant przystąpi do pracy. W opisie przedmiotu zamówienia na projektowanie i budowę tj. w PFU zawiera się wykaz norm do obowiązkowego uwzględnienia w projektowaniu, a następnie w wykonawstwie robót. Poniżej podajemy przykład norm stosowanych w PFU na proste roboty oświetleniowe przestrzeni publicznej.

Numer normy	Tytuł	Zakres
PN-EN 13201-1:2016-02	Oświetlenie dróg. Część 2: Wytyczne dotyczące wyboru klas oświetlenia	Określa klasy oświetlenia ustanowione w normie EN 13201-2 i daje wytyczne dotyczące wyboru najbardziej odpowiedniej klasy dla danej sytuacji. Zawiera system definiowania odpowiednich klas oświetlenia dla różnych terenów zewnętrznych publicznych w zakresie parametrów istotnych dla zagwarantowania celów przedstawionych we wstępie.
PN-EN 13201-2:2016-03	Oświetlenie dróg. Część 2: Wymagania eksploatacyjne	Definiuje wymagania funkcjonalne, określane jako klasy oświetleniowe do oświetlenia drogowego, mające na względzie wizualne potrzeby użytkowników dróg i aspekty środowiskowe oświetlenia drogowego.
PN-EN 13201-3:2016-03	Oświetlenie dróg. Część 3: Obliczenia parametrów oświetlenia	Określa i opisuje konwencje i matematyczne procedury przyjęte w kalkulacji wydajności fotometrycznej instalacji oświetlenia drogowego zaprojektowanych zgodnie z parametrami opisanymi w EN 13201-2, w celu zapewnienia, że każde obliczanie oświetlenia opiera się na tych samych zasadach matematycznych.
PN-EN IEC 60445:2022-04- wersja angielska.	Zasady podstawowe i bezpieczeństwa przy współdziałaniu człowieka z maszyną, znakowanie i identyfikacja - Identyfikacja zacisków urządzeń i końcówek przewodów a także samych przewodów	Dotyczy identyfikacji i znakowania zacisków urządzeń elektrycznych, takich jak oporniki, bezpieczniki, przełączniki, styczniki, transformatory, maszyny wirujące oraz, gdziekolwiek ma to zastosowanie, zespołu takich urządzeń (na przykład zmontowanych układów); norma dotyczy również identyfikacji końcówek określonych przewodów. Ustalono w nim także podstawowe zasady stosowania określonych kolorów lub oznaczeń alfanumerycznych do identyfikacji przewodów w celu uniknięcia dwuznaczności i zapewnienia ich poprawnego działania.
PN-E-01002:1997- wersja polska	Słownik terminologiczny elektryki- kable i przewody	Podstawowe pojęcia z zakresu kabli i przewodów elektrycznych

		wprowadzając treść normy IEC 50 (461) z pominięciem osprzętu, a włączając jednocześnie słownictwo z dziedziny telekomunikacji, którego wymieniona publikacja IEC nie zawiera.
--	--	---

4.7. Roboty blacharskie – remont rynien na budynku szkolnym

Dla robót budowlanych polegających na rozbiórce uszkodzonych i zastąpieniu ich nowymi elementami pokrycia i orywnowania dachu na budynku użyteczności publicznej (szkoła) właściwe są normy przywołane niżej. Pomijamy normy dotyczące bezpieczeństwa robót i organizacji procesu ich wykonywania, jako przytaczane w innych rozdziałach poradnika. Od szczegółowych rozwiązań w zakresie konstrukcji, użytych materiałów będzie zależeć zastosowanie innych (kolejnych norm).

Numer normy	Tytuł	Zakres
PN-EN 1462:2001	Uchwyty do rynien okapowych. Wymagania i badania	Podano wymagania i metody badań uchwytów używanych do zawieszania rynien okapowych. Podano definicje następujących terminów: uchwytu mocowanego do krokwi i uchwytu okapowego
PN-EN 612:1999	Rynny dachowe i rury spustowe z blachy. Definicje, podział i wymagania	Podano definicje 11 terminów, klasyfikację i wymagania dotyczące rynien dachowych i rur spustowych wykonanych z blachy, odprowadzających wodę opadową
PN-EN 607:1999	Rynny dachowe i elementy wyposażenia z PCV-U. Definicje, wymagania i badania	Podano definicje, wymagania i metody badań rynien dachowych i elementów wyposażenia wykonanych z nieplastikowanego poli(chlorku winylu) (PVC-U), przeznaczonych do odprowadzenia wody opadowej

4.8. Usługi sprzątania

W zamówieniach, których przedmiot stanowią usługi sprzątania do podstawowych norm zaliczyć możemy:

PN-EN ISO 9001:2015-10 – wersja polska. Systemy zarządzania jakością – Wymagania. Norma określa wymagania dla systemu zarządzania jakością, w przypadku, gdy organizacja ma zamiar wykazać, iż jest zdolna do stałego dostarczania wyrobów/usług spełniających wymagania klienta i mających zastosowanie wymagań prawnych oraz dąży do podniesienia poziomu zadowolenia klienta.

PN-EN ISO 14001:2015-09-wersja polska. Systemy zarządzania środowiskowego – Wymagania i wytyczne stosowania. Norma określa wymagania dotyczące systemu zarządzania środowiskowego stosowanego w celu poprawy środowiskowych efekty działalności organizacji. Norma wymaga od organizacji uwzględnienia wszelkich istotnych kwestii środowiskowych mając na względzie działalność tej organizacji.

4.9. zakup ubrań dla pracowników pracujących w obszarach wysokiego zagrożenia wypadkiem

Wymogi w zakresie widzialności odzieży roboczej dla pracowników określa norma EN ISO 20471. Zastosowanie wymagań normy da możliwość wizualnej sygnalizacji obecności osoby ubranej w odzież zgodną z normą. Spełnione wymagania normy pozwolą na dostrzeżenie osoby ubranej w odzież zgodną z normą w każdych warunkach oświetlenia, zarówno w świetle dziennym, jak i w ciemności. Norma określa wymagania co do barwy i odblaskowości oraz minimalnych powierzchni rozmieszczenia materiałów odblaskowych w odzieży ochronnej. Dodatkowo nakłada obowiązek informowania użytkownika o maksymalnej ilości cykli oraz sposobie prania, którym może być poddana odzież przy zachowaniu odpowiedniego poziomu ochrony.

Norma wyróżnia podział odzieży na 3 kategorie. Są one wyznaczone na podstawie minimalnych powierzchni materiałów odblaskowych danych w m². O kategorii, którą należy wybrać w toku tworzenia OPZ, decyduje oczekiwanie co do zakresu widoczności osoby ubranej w odzież zgodną z normą. Im wyższa kategoria tym większe powierzchnie elementów odblaskowych i materiału fluorescencyjnego.

Norma w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego znajdzie zastosowanie w szczególności przy zakupie odzieży dla pracowników zatrudnianych w nadzorze i utrzymaniu dróg, zieleni, zagospodarowaniu odpadów, obsługi kolei, lotnisk ale także w ubraniach ochronnych dla dzieci szkolnych wychodzących na wycieczki w obszarach wysokiego natężenia ruchu itp.

4.10. Termomodernizacja – wymiana okien

W zamówieniach na wymianę okien zastosowanie znajdują:

Numer normy	Tytuł	Zakres
PN-EN 14351-1+A2:2016-10	Okna i drzwi -- Norma wyrobu, właściwości eksploatacyjne -- Część 1: Okna i drzwi zewnętrzne	Norma dotyczy okien i drzwi niezależnie od materiału z jakiego są wykonane i wskazuje na właściwości eksploatacyjne, z wyjątkiem odporności ogniowej i dymoszczelności. Okna nie są oceniane pod względem ich zdolności do zwolnienia (otwarcia) oraz zastosowań w strukturze budynku.

PN-EN 16034:2014-11	Drzwi, bramy i otwieralne okna -- Norma wyrobu, właściwości eksploatacyjne -- Właściwości dotyczące odporności ogniowej i/lub dymoszczelności	Norma określa niezależne od materiału wymagania eksploatacyjne i związane z bezpieczeństwem, mające zastosowanie do wszystkich wyrobów przeciwpożarowych lub dymoszczelnych przeznaczonych do stosowania w przegrodach ogniowych lub dymowych lub na drogach ewakuacyjnych, którymi są m.in. otwieralne okna uruchamiane ręcznie lub z napędem.
---------------------	---	---

5. Postanowienia SWZ uwzględniające normy

Poniżej przedstawiono przykłady zastosowania norm w Specyfikacji Warunków Zamówienia - nie tylko w OPZ, ale także przy tworzeniu warunków udziału w postępowaniu, kryteriów oceny ofert i projektowanych postanowień umowy. Przykłady powinny być każdorazowo zweryfikowane pod kątem ich adekwatności do konkretnego przedmiotu zamówienia, miejsca i czasu jego realizacji, i innych wymagań zamawiającego.

Propozycje zawarte w przykładach nie muszą być stosowane w całości. Możliwe jest skorzystanie z propozycji w zakresie np. norm w OPZ i rezygnacja z norm zastosowanych w tworzonych warunkach udziału w postępowaniu, czy kryteriach oceny ofert. Niezależnie od norm służących opisaniu przedmiotu zamówienia i wyborowi oferty można też stosować (lub pomijać) odniesienia do systemów normatywnych w projektach umów.

Zastosowanie norm w OPZ to przesądzenie o tym, iż norma wyznacza minimalny standard, a jego niespełnienie w całości spowoduje odrzucenie oferty. Z kolei norma w kryterium oceny ofert to decyzja zamawiającego, że brak spełnienia wymagania opisanego w normie, które jest punktowane w kryterium spowoduje tylko brak przyznania punktów w ocenie ofert. Oferta nie będzie jednak odrzucona, ale by była najkorzystniejsza - musi w innych kryteriach zyskać przewagę nad konkurencją i uzyskać najwyższą ocenę łączną.

Zamawiający może uzupełnić proponowane postanowienia SWZ o inne aspekty niż opisane w przykładach poniżej np. o żądanie przedmiotowych środków dowodowych potwierdzających zgodność z normą, w przypadku w którym nie zawarto takiego żądania poprzestając na oświadczeniu wykonawcy składanym w treści oferty, iż wykona zamówienie zgodnie z OPZ (tj. także zgodnie z normą). Ta propozycja zmierza do uproszczenia formalnej sfery postępowania. Jeśli jednak zamawiający zdecyduje, że dowody na zgodność normy są konieczne już w trakcie przetargu – może ich żądać. Bardziej zasadne jest żądanie przedmiotowych środków dowodowych w sytuacjach, w których od daty złożenia oferty do realizacji zobowiązania mija niewiele czasu, gdyż wtedy wykonawca, który ubiega się o zamówienie nie musi zabezpieczać sobie zgodnych z normami urzędzeń czy rozwiązań na wiele miesięcy przed tym jak będą potrzebne (jak miałyby to miejsce w przypadku świadczeń mocno odroczonej w czasie).

Brak jest przeszkód, by wymagania zamawiającego co do stosowania norm określić we wzorze umowy zamiast w opisie przedmiotu zamówienia. Wówczas projektowane postanowienia umowne stają się jednak *de facto* wymaganiami co do cech przedmiotu umowy, dlatego bardziej zrozumiałe jest ich ujęcie w OPZ. Umowa może natomiast przewidywać (i jest to z punktu widzenia zamawiającego rozwiązanie zalecane) sankcje za realizację przedmiotu zamówienia w sposób uchybiający normom przywołanym w OPZ. Sankcje te mogą przede wszystkim przybrać formę kar umownych. Może to być jednak także np. odstąpienie od umowy, gdy nie naruszy to zasady proporcjonalności tj. gdy pomijanie norm jest nieakceptowalnym naruszeniem obowiązków wykonawcy. Wysokość przewidywanych kar umownych nie może być rażąco wygórowana. Powinna też być zróżnicowana w zależności od rodzaju uchybienia, jakiego dopuścił się wykonawca. Przykładowo kara umowna za niedostarczenie dokumentów (certyfikatów, deklaracji zgodności) w wymaganym terminie nie może być tak wysoka jak kara za wykonanie przedmiotu umowy niezgodnie z normą. Pierwsze uchybienie ma charakter jedynie formalny, podczas gdy drugie jest wykonaniem przedmiotu umowy w sposób wadliwy.

Poradnik przywołuje normy aktualne. Istotne jest jednak by zwracać uwagę nie tylko na numer normy, ale przede wszystkim na jej tytuł. Stanowi on bowiem skróconą informację o tym czego norma dotyczy (jaki wyrób lub proces lub jakie cechy wyrobu lub procesu) zostały poddane badaniu i są zweryfikowane poprzez świadectwo zgodności tego wyrobu z normą. Poradnik podaje także skróconą informację o tym, czego norma dotyczy, o ile tytuł normy nie jest wystarczająco jasny.

5.1. Roboty budowlane - budowa sali gimnastycznej

Normy w Opisie Przedmiotu Zamówienia

Ostateczny katalog norm zależy od konkretnych rozwiązań projektowych i materiałowych. Poniższy katalog to przede wszystkim normy konstrukcyjne i normy bezpieczeństwa właściwe dla takich obiektów, a także normy dotyczące podstawowych instalacji (grzewcza i elektryczna).

Numer normy	Tytuł	Zakres
PN-EN 1991-1-3:2005 / PN-EN 1991-1-3:2005/AC:2009 / PN-EN 1991-1-3:2005/Ap1:2010 / PN-EN 1991-1-3:2005/NA:2010	Oddziaływania na konstrukcje. Część 1-3. Oddziaływania ogólne – Obciążenia śniegiem	Podano zasady wyznaczania wartości obciążenia śniegiem do stosowania w obliczeniach konstrukcji budynków i obiektów inżynierskich. Podano definicje 10 terminów.
PN-EN 1991-1-4:2008/Ap2:2010 / PN-EN 1991-1-4:2008/NA:2010 / PN-EN 1991-14:2008/A1:2010 / PN-EN 1991-1-4:2008/Ap3:2011	Oddziaływania na konstrukcje. Część 1-4. Oddziaływania ogólne – Oddziaływanie wiatru	Podano procedury wyznaczania oddziaływania wiatru w projektowaniu budowli i konstrukcji budowlanych oraz ich części lub elementów mocowanych do

		<p>konstrukcji. Norma ma zastosowanie do budowli i konstrukcji o wysokości do 200 m oraz mostów o rozpiętości przęseł do 200 m pod warunkiem spełnienia podanych w normie dodatkowych warunków. Celem normy jest umożliwienie oceny wartości charakterystycznych oddziaływania wiatru na konstrukcje lądowe z uwzględnieniem wpływu terenu otaczającego budowlę na oddziaływanie wiatru.</p>
<p>PN-EN 1991-1-1:2004/NA:2010 / PN-EN 1991-1-1:2004/Ap2:2011</p>	<p>Oddziaływania na konstrukcje. Część 1-1. Oddziaływania ogólne. Ciężar objętościowy, ciężar własny, obciążenia użytkowe w budynkach.</p>	<p>Przedstawiono oddziaływania od ciężaru objętościowego materiałów konstrukcyjnych i składowanych, od ciężaru własnego elementów konstrukcyjnych oraz obciążeń użytkowych na stropy i dachy budynków, stosowanych przy projektowaniu konstrukcji budynków i obiektów inżynierskich.</p>
<p>PN-EN 1991-1-2:2006 / PN-EN 1991-1-2:2006/NA:2010 / PN-EN 1991-1-2:2006/Ap1:2010 / PN-EN 1991-1-2:2006/AC:2013-07 / PN-EN 1991-1-2:2006/Ap2:2014-12</p>	<p>Oddziaływania na konstrukcje - Część 1-2: Oddziaływania ogólne – Oddziaływania na konstrukcje w warunkach pożaru</p>	<p>Opisano oddziaływania termiczne i mechaniczne (bezpośrednie i pośrednie) na konstrukcje w warunkach pożaru. Ustalono, że niniejsza część jest przeznaczona do stosowania łącznie z częściami pożarowymi prEN 1992 do prEN 1996 i prEN 1999, w których określono zasady projektowania konstrukcji z uwagi na odporność ogniową. Stwierdzono, że części pożarowe Eurokodów konstrukcyjnych dotyczą specyficznych aspektów biernej ochrony przeciwpożarowej z uwzględnieniem projektowania konstrukcji oraz ich części w celu zapewnienia odpowiedniej nośności i ograniczenia rozprzestrzeniania się pożaru. Podano, że opisane metody stosuje się do budynków z obciążeniem ogniowym odnoszącym się do budynku i jego użytkownika.</p>

<p>PN-EN 1991-1-5:2005 / PN-EN 1991-1-5:2005/AC:2009 / PN-EN 1991-1-5:2005/Ap1:2010 / PN-EN 1991-1-5:2005/ NA:2010</p>	<p>Oddziaływania na konstrukcje - Część 1-5: Oddziaływania ogólne - Oddziaływania termiczne</p>	<p>Przedstawiono oddziaływania termiczne na elementy konstrukcji budowlanych i inżynierskich. Uwzględniono oddziaływania naturalne, wywołane dobowymi i sezonowymi zmianami temperatury oraz wynikające ze sposobu użytkowania konstrukcji lub zachodzących w niej procesów technologicznych.</p>
<p>PN-EN 1991-1-6:2007 / PN-EN 1991-1-6:2007/Ap1:2010 / PN-EN 1991-1-6:2007/NA:2010 / PN-EN 1991-1-6:2007/AC:2013-07</p>	<p>Oddziaływania na konstrukcje - Część 1-6: Oddziaływania ogólne - Oddziaływania w czasie wykonywania konstrukcji.</p>	<p>Podano zasady i ogólne reguły do określania oddziaływań, które powinny być uwzględnione podczas wykonywania budynków i obiektów inżynierskich. Podano także reguły określania oddziaływań na konstrukcje pomocnicze (formy, rusztowania itp.).</p>
<p>PN-EN 1991-1-7:2008 / PN-EN 1991-1-7:2008/AC:2010 / PN-EN 1991-1-7:2008/Ap1:2010 / PN-EN 1991-1-7:2008/NA:2010 / PN-EN 1991-1-7:2008/Ap2:2014-12 / PN-EN 1991-1-7:2008/ NA:2015-02</p>	<p>Oddziaływania na konstrukcje - Część 1-7: Oddziaływania ogólne - Oddziaływania wyjątkowe.</p>	<p>Norma dotyczy strategii i reguł postępowania w celu zapewnienia bezpieczeństwa budynków i obiektów inżynierskich poddanych określonym i nieokreślonym oddziaływaniom wyjątkowym. Omówiona została strategia postępowania w przypadku określonych oddziaływań wyjątkowych i w przypadku, kiedy ogranicza się zakres miejscowego zniszczenia konstrukcji. Podane zostały definicje i określenia ogólne, sytuacje obliczeniowe i oddziaływania spowodowane przez uderzenie lub wybuch.</p>
<p>PN-EN 1992-1-1:2008 / PN-EN 1992-1-1:2008/Ap1: 2010 / PN-EN 1992-1-1:2008/NA: 2010 /PN-EN 1992-1-1:2008/ AC:2011 / PN-EN 1992-1-1:2008/ Ap2:2016-10 / PN-EN 1992-1-1:2008/ NA:2016-11 / PN-EN 1992-1-1:2008/ Ap3:2018-08 / PN-EN 1992-1-1:2008/ NA:201811</p>	<p>Projektowanie konstrukcji z betonu. Część 1-1. Reguły ogólne i reguły dla budynków</p>	<p>Podano zasady stosowane przy projektowaniu budynków i obiektów inżynierskich z betonu niezbrojonego, z betonu zbrojonego i z betonu sprężonego. Eurokod 2 jest zgodny z zasadami i wymaganiami dotyczącymi bezpieczeństwa i użyteczności konstrukcji, których podstawy projektowania i sprawdzania podane są w EN 1990. Eurokod 2 dotyczy tylko wymagań dla nośności, użyteczności, trwałości i odporności ogniowej konstrukcji z</p>

		betonu. Inne wymagania, np. dotyczące izolacji termicznej lub akustycznej nie są uwzględniane
PN-EN 1992-1-2:2008 / PN-EN 1992-1-2:2008/AC:2008 / PN-EN 1992-1-2:2008/ Ap1:2010 / PN-EN 1992-1-2:2008/ NA:2010 / PN-EN 1992-1-2:2008/ Ap2:2016-09	Projektowanie konstrukcji z betonu – Część 1-2: Reguły ogólne - Projektowanie z uwagi na warunki pożarowe	Podano zasady stosowane przy projektowaniu budynków i obiektów inżynierskich z betonu. Eurokod 2 jest zgodny z zasadami i wymaganiami dotyczącymi bezpieczeństwa i użyteczności konstrukcji, których podstawy projektowania i sprawdzania podane są w EN 1990. Eurokod 2 dotyczy tylko wymagań dla nośności, użyteczności, trwałości i odporności ogniowej konstrukcji z betonu. Inne wymagania, np. dotyczące izolacji termicznej lub akustycznej nie są uwzględniane. Niniejsza część dotyczy projektowania konstrukcji z betonu w sytuacji wyjątkowej oddziaływania pożaru i powinna być stosowana łącznie z EN 1992-1-1 oraz EN 1991-1-2. Podane są tylko różnice lub uzupełnienia w stosunku do projektowania w temperaturze normalnej.
PN-EN 1995-1-1:2010	Projektowanie konstrukcji drewnianych - Część 1-1: Postanowienia ogólne - Reguły ogólne i reguły dotyczące budynków	Podano ogólne zasady projektowania budynków i obiektów inżynierskich z drewna, i/lub z płyt z materiałów drewnopochodnych.
PN-EN 1995-1-2:2008	Projektowanie konstrukcji drewnianych - Część 1-2: Postanowienia ogólne - Projektowanie konstrukcji z uwagi na warunki pożarowe; poprawki	Uzupełnienie części 1-1. Dodatkowe zasady do projektowania konstrukcji drewnianych w celu uniknięcia przedwczesnych awarii i ograniczenia rozprzestrzeniania ognia.
PN-EN 12828+A1:2014-05 - wersja angielska	Instalacje ogrzewcze w budynkach -- Projektowanie wodnych instalacji centralnego ogrzewania	W niniejszej Normie Europejskiej określono kryteria projektowe w odniesieniu do wodnych instalacji centralnego ogrzewania w budynkach z maksymalną temperaturą eksploatacyjną nie przekraczającą 105 °C. W przypadku instalacji centralnego ogrzewania z temperaturą

		eksploatacyjną powyżej 105 °C można stosować inne wymagania dotyczące zabezpieczeń niż te zapisane w 4.6.
PN-EN 12831-1:2017-08 - wersja angielska	Charakterystyka energetyczna budynków -- Metoda obliczania projektowego obciążenia cieplnego -- Część 1: Obciążenie cieplne, Moduł M3-3	Niniejsza Norma Europejska obejmuje metody obliczania projektowego obciążenia cieplnego pojedynczych pomieszczeń, części budynków i budynków, gdzie projektowe obciążenie cieplne definiowane jest jako potrzebne ciepło dostarczane (moc) do utrzymania wymaganej projektowej temperatury przy projektowych warunkach zewnętrznych.
PN-EN 215:2020-01 - wersja angielska	Termostatyczne zawory grzejnikowe -- Wymagania i metody badań	Niniejszy dokument określa definicje, wymagania oraz metody badań dla termostatycznych zaworów grzejnikowych zwanych dalej zaworami termostatycznymi. Norma dotyczy dwudrogowych zaworów termostatycznych z lub bez regulacji wstępnej oraz zintegrowanych zaworów termostatycznych z lub bez regulacji wstępnej do stosowania z grzejnikami w wodnych instalacjach centralnego ogrzewania o temperaturze wody do 120°C i nominalnym ciśnieniu PN 10 Norma dodatkowo określa wymiary, materiały oraz szczegóły przyłączy czterech modeli prostych i kątowych zaworów termostatycznych o nominalnym ciśnieniu ≤ PN 10.
PN-EN 215:2020-01 - wersja angielska	Termostatyczne zawory grzejnikowe - Wymagania i metody badań	Dokument określa definicje, wymagania oraz metody badań dla termostatycznych zaworów grzejnikowych zwanych dalej zaworami termostatycznymi. Norma dotyczy dwudrogowych zaworów termostatycznych z lub bez regulacji wstępnej oraz zintegrowanych zaworów termostatycznych z lub bez regulacji wstępnej do stosowania z grzejnikami w wodnych instalacjach

		centralnego ogrzewania o temperaturze wody do 120°C i nominalnym ciśnieniu PN 10.
PN-EN 489-1:2020-01 - wersja angielska	Sieci ciepłownicze -- Zespólone systemy pojedynczych i podwójnych rur do wodnych sieci ciepłowniczych układanych w gruncie -- Część 1: Zespoły łączące i izolacja cieplna do wodnych sieci ciepłowniczych zgodnych z EN 13941-1	Dokument określa wymagania i metody badań połączeń sąsiadujących rur prefabrykowanych i/lub połączeń i/lub zespołów zaworów układanych w gruncie do wodnych sieci ciepłowniczych zgodnych z EN 13941-1.
PN-EN 835:1999	Podzielniki kosztów ogrzewania do rejestrowania zużycia ciepła przez grzejniki -- Przyrządy bez zasilania energią elektryczną działające na zasadzie parowania dyfuzyjnego	Normą objęto podzielniki kosztów ogrzewania bez zasilania energią elektryczną, działających na podstawie zasady parowania dyfuzyjnego, które ustalają udział zużycia ciepła przez grzejnik ogrzewający pomieszczenie w zużyciu ciepła przez instalację centralnego ogrzewania. Określono minimalne wymagania dotyczące budowy, materiałów, wykonania, montażu, działania i oceny wskazań tych przyrządów pomiarowych. Wyszczególniono metody badań sprawdzających wymagania i podano wskazówki dotyczące sposobu i zakresu ich przeprowadzania.
PN-EN 12098-1:2023-04 - wersja angielska	Energetyczne właściwości użytkowe budynków -- Sterowanie systemami ogrzewania -- Część 1: Urządzenia sterujące systemów ogrzewania gorącą wodą -- Moduły M3-5, 6, 7, 8	Niniejszy dokument ma zastosowanie do elektronicznych urządzeń sterujących dla systemów ogrzewania wody jako nośnika ciepła o temperaturze wody zasilającej do 120° C.
PN-EN 12170:2005 – wersja polska	Instalacje ogrzewcze w budynkach. Instrukcje eksploatacji, konserwacji i obsługi. Instalacje ogrzewcze, które wymagają wykwalifikowanego personelu obsługi	Ustalono wymagania dotyczące dokumentacji eksploatacji, konserwacji i użytkowania instalacji ogrzewczych w budynkach, do spełnienia których jest wymagany wykwalifikowany operator.
PN-EN 12171:2003	Instalacje ogrzewcze w budynkach - Instrukcje eksploatacji, konserwacji i obsługi -- Instalacje ogrzewcze, które nie wymagają wykwalifikowanego personelu obsługi.	Określa kryteria projektowe w odniesieniu do wodnych instalacji centralnego ogrzewania w budynkach z maksymalną temperaturą zasilania do 105°C. W przypadku instalacji c.o. z

		<p>temperaturą zasilania powyżej 105°C można stosować inne wymagania dotyczące zabezpieczenia instalacji niż omówione w projekcie niniejszej normy. Norma nie zawiera dodatkowych wymagań dotyczących zabezpieczeń, które mogą być stosowane w odniesieniu do instalacji c.o. o projektowym zapotrzebowaniu mocy cieplnej większym niż 1,0 MW.</p>
<p>PN-EN ISO 52016-1:2017-09 - wersja angielska</p>	<p>Energetyczne właściwości użytkowe budynków -- Zapotrzebowanie na energię do ogrzewania i chłodzenia, wewnętrzne temperatury oraz jawne i utajone obciążenia cieplne -- Część 1: Procedury obliczania</p>	<p>W dokumencie określono metody obliczania do oceny:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) (jawnego) zapotrzebowania na energię do ogrzewania i chłodzenia na podstawie obliczeń godzinowych lub miesięcznych; b) utajonego zapotrzebowania na energię do odwilżania/nawilżania na podstawie obliczeń godzinowych lub miesięcznych; c) temperatury wewnętrznej na podstawie obliczeń godzinowych; d) jawnego obciążenia grzewczego i chłodniczego na podstawie obliczeń godzinowych; e) wilgotności i utajonego obciążenia cieplnego do odwilżania/nawilżania na podstawie obliczeń godzinowych; f) projektowego jawnego obciążenia grzewczego i chłodniczego oraz projektowego utajonego obciążenia cieplnego z wykorzystaniem przedziału obliczania godzinowego; g) warunki powietrza nawiewanego w celu zapewnienia niezbędnego nawilżania i odwilżania.
<p>PN-EN 13941-1+A1:2022-05 - wersja angielska</p>	<p>Sieci ciepłownicze -- Projektowanie i montaż systemu izolowanych termicznie zespołów rur pojedynczych i podwójnych do sieci wody gorącej układanych bezpośrednio w gruncie -- Część 1: Projektowanie</p>	<p>W dokumencie określono wymagania dotyczące projektowania, obliczeń i montażu systemu fabrycznie wykonanych izolowanych termicznie zespołów rur pojedynczych i podwójnych stosowanych do sieci wody gorącej układanych w gruncie i przeznaczonych do pracy ciągłej z</p>

		uzdatnioną gorącą wodą o zmiennych wartościach temperatury do 120 °C oraz krótkotrwałej pracy w temperaturze szczytowej do 140 °C przez maksymalnie 300 h/rok oraz maksymalnym ciśnieniu wewnętrznym 2,5 MPa.
PN-EN 14336:2005	Instalacje ogrzewcze budynków -- Instalacja i przekazanie do eksploatacji wodnego systemu grzewczego	Określono wymagania dotyczące montażu i przekazania do eksploatacji wodnych instalacji ogrzewczych w budynkach o maksymalnej temperaturze zasilania 110 stopni C i maksymalnym ciśnieniu pracy 6 bar.
PN-EN 61140:2016-07 - wersja angielska	Ochrona przed porażeniem prądem elektrycznym - Wspólne aspekty instalacji i urządzeń	Norma jest podstawową publikacją dotyczącą bezpieczeństwa. Ma ona zastosowanie do ochrony ludzi i zwierząt przed porażeniem prądem elektrycznym.
PN-EN IEC 61293:2020-09 - wersja angielska	Oznaczanie urządzeń elektrycznych danymi znamionowymi zasilania elektrycznego -- Wymagania dotyczące bezpieczeństwa	Norma ustanawia minimalne wymagania i ogólne zasady oznaczania urządzeń elektrycznych danymi znamionowymi i innymi cechami charakterystycznymi, w celu umożliwienia właściwego i bezpiecznego doboru oraz instalowania urządzeń elektrycznych do zasilania elektrycznego z dowolnego źródła.
PN-EN 62305-1:2011	Ochrona odgromowa - Część 1: Zasady ogólne	Wymagania ogólne, które należy spełnić w celu ochrony obiektu budowlanego zawierającego instalacje, wyposażenie jak również osoby obsługi związane z obiektem budowlanym przed udarem piorunowym.
PN-EN 62305-2:2012 - wersja angielska	Ochrona odgromowa - Część 2: Zarządzanie ryzykiem	Dotyczy oceny ryzyka wywołwanego w obiektach budowlanych lub w instalacjach przez doziemne wyładowania piorunowe.
PN-EN 62305-3:2011	Ochrona odgromowa - Część 3: Uszkodzenia fizyczne obiektów i zagrożenie życia	Określono wymagania dotyczące ochrony obiektów budowlanych przed fizycznymi uszkodzeniami za pomocą urządzeń

		piorunochronnych (LPS) i istot żywych przed porażeniem napięciami dotykowymi i krokowymi w pobliżu LPS.
PN-EN 62305-4:2011	Ochrona odgromowa - Część 4 Urządzenia elektryczne i elektroniczne w obiektach	W części normy podano informacje dotyczące projektowania, instalacji, sprawdzania, konserwacji i badania urządzeń ochronnych LEMP systemu (LPMS) dotyczących urządzeń elektrycznych i elektronicznych w obiektach budowlanych, zdolnych do obniżenia ryzyka ciągłych uszkodzeń spowodowanych piorunowym udarem elektromagnetycznym.
PN-EN 1090-1+A1:2012	Wykonanie konstrukcji stalowych i aluminiowych - Część 1: Zasady oceny zgodności elementów konstrukcyjnych	Określono wymagania dotyczące oceny zgodności właściwości elementów i zestawów elementów konstrukcyjnych ze stali lub aluminium, wprowadzanych na rynek wyrobów budowlanych.
PN-ISO 9836:2022-07 - wersja polska	Właściwości użytkowe w budownictwie – Określanie i obliczanie wskaźników powierzchniowych i kubaturowych	Dokument ustala zasady obliczania wskaźników powierzchniowych i kubaturowych oraz wprowadza związane z nimi terminy. Przy ustalaniu zasad przeprowadzania pomiarów w niniejszym dokumencie stosowane są trzy podejścia: a) podejście polegające na pomiarach w licu przegród budowlanych (wewnętrznych i zewnętrznych), stosowane w wielu częściach świata; b) podejście polegające na pomiarach w osiach ścian, stosowane w wielu częściach świata; c) kombinacje powyższych podejść w celu spełnienia wymagań przepisów krajowych lub określonych dla poszczególnych typów budynków.

Ilekoć w dokumentach zamówienia jest mowa o konkretnych normach, które musi spełniać przedmiot zamówienia, wystarczające jest spełnienie normy przywołanej. Prawidłowe będzie

jednak także stosowanie normy nowszej – później opublikowanej, chyba że w dokumentach zamówienia jest to wyraźnie inaczej określone.

W każdym przypadku, w którym wskazano normę, zamawiający dopuszcza rozwiązania równoważne wynikające z innych systemów normatywnych. Ewentualne pominięcie zgody na równoważność rozwiązań w stosunku do wskazanej normy nie oznacza braku zgody na równoważność.⁹

Normy w kryteriach oceny ofert

Kryterium jakościowe (środowiskowe) - udział materiałów budowlanych, które posiadają etykiety środowiskowe wydane zgodnie z normą ISO 14024 - waga 10 %

Weryfikacja: Wykonawca podaje informacje o wyrobach, które wykorzysta do wykonania robót wraz z ich wartością i informacją o cenniku, z którego zaczerpnięto każdą wartość. Zamawiający obliczy, jaki procent ceny oferty stanowi cena wyrobów posiadających ekoetykiety. Za najwyższy udział takich wyrobów w cenie oferta otrzyma maksymalną liczbę punktów – pozostałe oferty otrzymają oceny według poniższego wzoru:

$$PET = WETO/WNET \times 10\%$$

gdzie:

PET- punkty za etykietowane wyroby,

WNET - Wartość najlepszej etykietowanej oferty,

WETO - Wartość wyrobów etykietowanych w ofercie ocenianej.

Cenniki, które będą uwzględniane, to cenniki producentów dostępne na stronach internetowych. Jeżeli więcej niż jeden wykonawca poda cennik na ten sam wyrób - zamawiający do oceny wszystkich ofert obejmujących ten wyrób (w zakresie ceny tego wyrobu) przyjmie dla wszystkich ofert ten cennik, w którym jest podawana najniższa cena.

Wykonawca wraz z ofertą jako przedmiotowy środek dowodowy złoży certyfikat lub inny dokument potwierdzający zgodność z normą ISO 14024.

Normy w umowie o roboty budowlane

§ A [Wykonanie zgodnie z zasadami sztuki budowlanej]

- 1) Wykonawca wykona roboty będące przedmiotem umowy zgodnie z zasadami sztuki budowlanej

⁹ Zwracamy uwagę, że w związku ze stanowiskiem Komisji Europejskiej które przedstawiamy w pkt 4.3 Poradnika - w zamówieniach współfinansowanych ze środków UE może okazać się konieczne wskazywanie zgody na równoważność norm bezpośrednio po każdej wskazywanej w SWZ normie.

- 2) Zamawiający uzna, że naruszenie norm wskazanych w przepisach prawa lub dokumentach zamówienia oznacza niezgodność z zasadami sztuki budowlanej,

§ B [Badanie zgodności z normą]

- 1) Zamawiający jest uprawniony w dowolnym momencie do żądania:
 - a) okazania certyfikatu wydanego przez niezależną jednostkę zajmującą się poświadczaniem spełnienia przez materiały lub urządzenia wymagań określonych norm lub sprawozdania z badań potwierdzającego spełnianie wymagań niezbędnych do uzyskania certyfikatu,
 - b) przekazania do badania przez uprawnioną jednostkę oceniającą zgodność, każdego materiału lub urządzenia składającego się na Przedmiot Zamówienia w celu potwierdzenia zgodności z normą, którą materiał lub urządzenie powinno spełniać .
- 2) W przypadku potwierdzenia zgodności z normą (wynik pozytywny) koszty badań w całości obciążają Zamawiającego i zostaną zapłacone na podstawie dowodów kosztów badania przedłożonych przez Wykonawcę wraz z pierwszą płatnością po otrzymaniu wyników badań.
- 3) W przypadku niepotwierdzenia zgodności z normą (wynik negatywny) koszty badań w całości obciążają Wykonawcę i mogą być potrącone z wynagrodzenia Wykonawcy.
- 4) Na czas badań Wykonawca wstrzyma prace z wykorzystaniem materiałów lub urządzeń skierowanych do badania

§ C [Kary umowne]

- 1) Za każdy potwierdzony przypadek niezgodności przedmiotu zamówienia z normą wskazaną w Umowie lub załączniku do umowy Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (...) zł.
- 2) Za każdy przypadek niedostarczenia dokumentów potwierdzających zgodność materiału lub urządzeń z normą Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (...) zł
- 3) Za każdy przypadek prowadzenia prac mimo obowiązku ich wstrzymania Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (....) zł

§ D [Odbiory]

(w tym odbiory częściowe i odbiory robót ulegających zakryciu)

- 1) Wraz ze zgłoszeniem przedmiotu umowy lub odpowiednio jej części do odbioru wykonawca przekaże Zamawiającemu dokumenty dotyczące stosowanych materiałów i urządzeń
 - a) atesty,

- b) certyfikaty na znak bezpieczeństwa (jeżeli wynika to z odrębnych przepisów),
 - c) certyfikaty zgodności wyrobu z normami,
 - d) deklaracje zgodności producenta wyrobu z normami.
- 2) Brak przekazania dokumentów wskazanych w ust 1 jest przeszkodą w przystąpieniu do odbiorów.
 - 3) Stwierdzenie braku dokumentów. o których mowa w ust 1, skutkuje przerwaniem odbiorów i wyznaczeniem terminu na ich dostarczenie. Uchybienie wyznaczonemu terminowi skutkuje odmową podpisania protokołu odbioru.

§ E [Skutki niedochowania wymagań norm]

- 1) W przypadku stwierdzenia niezgodności materiału lub urządzenia z normą wskazaną w przepisach prawa lub dokumentach zamówienia Zamawiający jest uprawniony wg własnego wyboru do:
 - a) żądania wymiany materiału lub urządzenia na zgodny z normą,
 - b) obniżenia wynagrodzenia Wykonawcy,
 - c) odstąpienia od Umowy w całości lub w części.
- 2) Zapłata przez Wykonawcę kary umownej, o której mowa w § (...) nie ogranicza Zamawiającego w skorzystaniu z dowolnego z uprawnień wskazanych w ust 1.

5.2. Wykonanie robót budowlanych w systemie „zaprojektuj i zbuduj”.

Budynek biurowy o trzech kondygnacjach, powierzchnia użytkowa około 1000 m²

Opis przedmiotu zamówienia

- 1) Przedmiot zamówienia obejmuje zaprojektowanie, uzyskanie niezbędnych decyzji administracyjnych w imieniu i na rzecz inwestora, a następnie wybudowanie budynku; wykonanie infrastruktury technicznej zewnętrznej - tzw. przyłączy; wykonanie instalacji; wykończenie budynku; zagospodarowania terenu wraz z ogrodzeniem i oświetleniem.
- 2) Przedmiot zamówienia zostanie zaprojektowany i wykonany z zastosowaniem norm wskazanych w wykazie poniżej. Brak ujęcia w wykazie normy obowiązkowej nie zwalnia z jej stosowania.

Numer normy	Tytuł	Zakres
-------------	-------	--------

PN-EN ISO 29465:2023-03 - wersja angielska	Wyroby do izolacji cieplnej w budownictwie. Określanie długości i szerokości	W dokumencie podano wyposażenie i procedury określania długości i szerokości wyrobów pełnowymiarowych. Ma zastosowanie do wyrobów do izolacji cieplnej.
PN-EN ISO 29466:2023-05 - wersja angielska	Wyroby do izolacji cieplnej w budownictwie. Określanie grubości	W dokumencie podano wyposażenie i procedury określania grubości wyrobów pełnowymiarowych. Ma zastosowanie do wyrobów do izolacji cieplnej. W niniejszym dokumencie przedstawiono metodę referencyjną. Można stosować inne metody (np. do kontroli jakości), pod warunkiem ustalenia korelacji z niniejszą metodą referencyjną; W Załączniku B podano kilka przykładów takich metod.
PN-EN 824:2013-07 - wersja angielska	Wyroby do izolacji cieplnej w budownictwie. Określanie prostokątności	W normie opisano urządzenia i procedury stosowane do określania odchylenia wyrobów pełnowymiarowych od prostokątności na długości, szerokości i/lub grubości. Jest ona stosowana w odniesieniu do wyrobów do izolacji cieplnej. Metoda jest zazwyczaj stosowana przy wyrobach o prostych krawędziach. Do wyrobów o innym kształcie, np. krawędziach profilowanych, metoda może być odpowiednio zaadoptowana
PN-EN ISO 29468:2023-03 - wersja angielska	Wyroby do izolacji cieplnej w budownictwie. Określanie płaskości	W dokumencie określono wyposażenie i procedury określania odchylenia od płaskości dla wyrobów pełnowymiarowych. Ma zastosowanie do wyrobów do izolacji cieplnej.
PN-EN ISO 6946:2017-10 - wersja angielska	Komponenty budowlane i elementy budynku. Opór cieplny i współczynnik przenikania ciepła. Metoda obliczania	W dokumencie podano metodę obliczania oporu cieplnego oraz współczynnika przenikania ciepła komponentów budowlanych i elementów budynku, z wyjątkiem drzwi, okien i innych elementów oszklonych, ścian ostonowych,

		komponentów, przez które ciepło jest przenoszone do gruntu oraz komponentów, przez które ma przenikać powietrze.
PN-EN ISO 8990:1998	Izolacja cieplna. Określanie właściwości związanych z przenikaniem ciepła w stanie ustalonym. Metoda kalibrowanej i ostoniętej skrzyni grzejnej	Określono zasady konstrukcji aparatu i minimalne wymagania, które należy spełnić przy oznaczaniu właściwości związanych z przenikaniem ciepła w laboratoryjnych warunkach (w stanie ustalonym) komponentów budynków i podobnych komponentów stosowanych w przemyśle.
PN-EN ISO 10211:2017-09 - wersja angielska	Mostki cieplne w konstrukcji budowlanej -- Przepływy ciepła i temperatury powierzchni -- Obliczenia szczegółowe	W dokumencie podano specyfikacje trójwymiarowego i dwuwymiarowego modelu geometrycznego mostka cieplnego do obliczenia komputerowego — strumieni ciepła, do oceny całkowitych strat ciepła z budynku lub jego części, oraz — minimalnych temperatur powierzchni, w celu oceny ryzyka kondensacji powierzchniowej.
PN-EN ISO 10140-1:2021-10 - wersja angielska	Akustyka -- Pomiar laboratoryjny izolacyjności akustycznej elementów budowlanych -- Część 1: Zasady stosowania dla określonych wyrobów	Dokument określa wymagania dotyczące przeprowadzania pomiarów laboratoryjnych izolacyjności akustycznej dla elementów budowlanych i produktów, łącznie ze szczegółowymi wymaganiami dotyczącymi przygotowania i montażu próbek, warunków pomiaru.
PN-EN 81-50:2020-08 - wersja angielska	Zasady bezpieczeństwa dotyczące budowy i instalowania dźwigów -- Badania i próby -- Część 50: Zasady projektowania, obliczenia, badania i próby elementów dźwigowych	W dokumencie określono: zasady projektowania, obliczania, badania i próby elementów dźwigowych, do których odnoszą się wymagania innych norm, stosowanych do dźwigów osobowych, dźwigów towarowo-osobowych, dźwigów towarowych małych oraz innych podobnych rodzajów urządzeń podnoszących.
PN-EN 81-20:2014-10 - wersja angielska	Przepisy bezpieczeństwa dotyczące budowy i instalowania dźwigów --	W normie określono przepisy bezpieczeństwa dotyczące

	Dźwigi przeznaczone do transportu osób i towarów -- Część 20: Dźwigi osobowe i dźwigi towarowo-osobowe	zainstalowanych na stałe nowych dźwigów osobowych lub towarowo-osobowych, z napędem ciernym, bębnowym lub hydraulicznym, obsługujących określone poziomy przystankowe, z kabiną przeznaczoną do transportu osób lub osób i towarów, zawieszoną na linach, łańcuchach lub podnoszoną przez siłownik, poruszającą się wzdłuż prowadnic nachylonych w stosunku do pionu pod kątem nie większym niż 15°.
PN-EN 627:1998	Zasady rejestrowania danych i monitorowania dźwigów, schodów ruchomych i chodników ruchomych	Podano podstawowe charakterystyki urządzeń do rejestrowania danych i sygnałów alarmowych przez zdalne monitorowanie dźwigów, schodów ruchomych i chodników ruchomych. Urządzenia te są pomocne przy naprawach i stosowane w instalacji pojedynczej lub w instalacjach zwielokrotnionych.
PN-EN 259-1:2003 - wersja polska	Tapety w zwoikach -- Tapety o podwyższonych właściwościach -- Część 1: Wymagania	Podano wymagania dotyczące wymiarów, odporności na zmywanie, odporności na uderzenie i stopnie odporności barwy na działanie światła oraz maksymalną migrację metali ciężkich i innych pierwiastków, zawartości monomeru chlorku winylu i formaldehydu niezwiązanego. Omówiono znakowanie, etykietowanie, pakowanie, klasyfikację i oznakowanie.
PN-EN ISO 9223:2012 - wersja angielska	Korozja metali i stopów -- Korozyjność atmosfer -- Klasyfikacja, określanie i ocena	Norma ustanawia system klasyfikacji korozyjności atmosfery środowisk: definiuje kategorie korozyjności atmosfery środowisk na podstawie ubytków korozyjnych standardowych próbek w pierwszym roku.
PN-EN ISO 2063-1:2019-04 - wersja angielska	Natryskiwanie ciepłe -- Cynk, aluminium i ich stopy -- Część 1: Uwagi dotyczące projektowania i	W dokumencie określono wymagania dotyczące ochrony przed korozją powierzchni żelaza i stali przez zastosowanie powłok

	wymagania jakościowe dla systemów ochrony przed korozją	metalowych natryskanych cieplnie z cynku, aluminium lub ich stopów.
PN-EN ISO 1461:2023-02 - wersja angielska	Powłoki cynkowe nanoszone na stal metodą zanurzeniową - Wymagania i metody badań	W dokumencie określono właściwości ogólne powłok cynkowych nanoszonych metodą zanurzeniową i metody badań powłok nanoszonych na wyroby stalowe i żeliwne (w tym również niektóre odlewy) przez zanurzenie w ciekłym cynku (zawierającym nie więcej niż 2 % innych metali).
PN-EN ISO 2409:2021-03 - wersja angielska	Farby i lakiery - Badanie metodą siatki nacięć	W dokumencie ustalono metodę badania do oceny odporności powłok z farb i lakierów (łącznie z bejcami do drewna) na odwarstwianie się od podłoża w wyniku nacięcia powłoki w postaci prostokątnej siatki nacięć, przechodzących przez powłokę do podłoża.
PN-EN ISO 2808:2020-01 - wersja angielska	Farby i lakiery - Oznaczanie grubości powłoki	W dokumencie opisano metody stosowane do pomiaru grubości powłok nałożonych na podłoże. Opisano metody oznaczania grubości mokrej powłoki, grubości suchej powłoki i grubości nieusieciowanych warstw farb proszkowych.
PN-EN ISO 4624:2023-11 - wersja angielska	Farby i lakiery. Próba odrywania do oceny przyczepności	W dokumencie ustalono trzy metody oznaczania przyczepności w wyniku przeprowadzenia próby odrywania na pojedynczej powłoce lub systemie powłokowym z farb, lakierów lub podobnych produktów.
PN-EN ISO 8502-2:2017-03 - wersja angielska	Przygotowanie podłoża stalowych przed nakładaniem farb i podobnych produktów -- Badania służące do oceny czystości powierzchni -- Część 2: Laboratoryjne oznaczanie chlorków na oczyszczonych powierzchniach	W części ISO 8502 opisano metodę oznaczania występujących na powierzchni stali łatwo rozpuszczalnych w wodzie soli zawierających jon chlorkowy.
PN-EN ISO 8502-4:2017-03 - wersja angielska	Przygotowanie podłoża stalowych przed nakładaniem farb i podobnych produktów -- Badania służące do oceny czystości powierzchni -- Część 4: Wytyczne dotyczące oceny	W tej części ISO 8502 podano wytyczne dotyczące oceny prawdopodobieństwa kondensacji pary wodnej na powierzchni przeznaczonej do malowania. Można ją stosować do oceny, czy

	prawdopodobieństwa kondensacji pary wodnej przed nakładaniem farby	warunki w miejscu wykonywania prac są odpowiednie do wykonywania prac malarskich, czy też nie.
PN-EN ISO 8502-5:2005 - wersja polska	Przygotowanie podłoży stalowych przed nakładaniem farb i podobnych produktów -- Badania służące do oceny czystości powierzchni -- Część 5: Oznaczanie chlorków na powierzchniach stalowych przygotowanych do malowania (metoda rurki do oznaczania jonów)	Opisano terenową metodę oznaczania jonów chlorkowych za pomocą specjalnych rurek do oznaczania jonów, która może być stosowana na powierzchniach stalowych, przed i po oczyszczeniu, jak również na powierzchniach pomalowanych pomiędzy nakładaniem kolejnych powłok.
PN-EN ISO 12944-1:2018-01 - wersja angielska	Farby i lakiery -- Ochrona przed korozją konstrukcji stalowych za pomocą ochronnych systemów malarskich -- Część 1: Ogólne wprowadzenie	W dokumencie określono ogólny zakres normy ISO 12944 (wszystkich części). Zawarto w nim także niektóre podstawowe terminy i definicje i zamieszczono ogólne wprowadzenie do innych części ISO 12944. Ponadto zawarto w nim ogólne ustalenia dotyczące zdrowia, bezpieczeństwa i ochrony środowiska oraz wytyczne dotyczące stosowania ISO 12944 (wszystkich części) dla określonego projektu.
PN-EN ISO 8501-1:2008 - wersja polska	Przygotowanie podłoży stalowych przed nakładaniem farb i podobnych produktów -- Wzrokowa ocena czystości powierzchni -- Część 1: Stopnie skorodowania i stopnie przygotowania niepokrytych podłoży stalowych oraz podłoży stalowych po całkowitym usunięciu wcześniej nałożonych powłok	Ustalono szereg stopni skorodowania i stopni przygotowania powierzchni stali. Różne stopnie zdefiniowano opisowo w połączeniu z fotografiami, które stanowią reprezentatywne przykłady, w granicach tolerancji, dla każdego stopnia, jak to opisano słownie.
PN-EN 196-1:2016-07 - wersja angielska	Metody badania cementu -- Część 1: Oznaczanie wytrzymałości	W części EN 196 opisano metodę dotyczącą oznaczania wytrzymałości na ściskanie i, opcjonalnie, wytrzymałości na zginanie zaprawy cementowej.
PN-EN 196-2:2013-11 - wersja angielska	Metody badania cementu- Część 2: Analiza chemiczna cementu	W normie opisano metody wykonywania analizy chemicznej cementu. W niniejszym dokumencie opisano metody wzorcowe i - w niektórych przypadkach - metody alternatywne, które mogą być

		uznane za równoważne metodom wzorcowym.
PN-EN 196-3:2016-12 - wersja angielska	Metody badania cementu – Część 3: Oznaczenie czasów wiązania i stałości objętości	W normie określono metody dotyczące oznaczania konsystencji normowej, czasów wiązania i stałości objętości cementów.
PN-EN 934-2+A1:2012 - wersja angielska	Domieszki do betonu, zaprawy i zaczynu -- Część 2: Domieszki do betonu -- Definicje, wymagania, zgodność, oznakowanie i etykietowanie	W normie podano definicje i wymagania dotyczące domieszek stosowanych do betonu. Norma obejmuje domieszki do betonu zwykłego, zbrojonego i sprężonego, stosowane na placu budowy, w betonie towarowym, a także w prefabrykacji.
PN-EN 480-1:2024-01 - wersja angielska	Domieszki do betonu, zaprawy i zaczynu -- Metody badań -- Część 1: Beton wzorcowy i zaprawa wzorcowa do badania	W dokumencie określono składniki, skład i sposób mieszania w celu wykonania betonu wzorcowego i zaprawy wzorcowej do badania skuteczności i kompatybilności domieszek zgodnie z normą wieloczęściową EN 934.
PN-EN 480-2:2008 - wersja polska	Domieszki do betonu, zaprawy i zaczynu - Metody badań – Część 2: Oznaczanie czasu wiązania	Opisano metodę wzorcową oznaczania czasu wiązania zaprawy bez domieszek oraz zaprawy z domieszką. Stanowi ona adaptację metody oznaczania czasu wiązania opisanej w EN 196-3
PN-EN 480-8:2012 - wersja angielska	Domieszki do betonu, zaprawy i zaczynu -- Metody badań -- Część 8: Oznaczanie umownej zawartości suchej substancji	W normie opisano metodę oznaczania zawartości suchej substancji w domieszkach
PN-EN 12350-1:2019-07 - wersja angielska	Badania mieszanki betonowej - Część 1: Pobieranie próbek i podstawowe wyposażenie	W dokumencie określono dwie metody pobierania próbek mieszanki betonowej: pobieranie próbki złożonej oraz pobieranie próbki punktowej.
PN-EN 12350-2:2019-07 - wersja angielska	Badania mieszanki betonowej. Część 2: Badanie konsystencji metodą opadu stożka	W dokumencie określono metodę oznaczania konsystencji mieszanki betonowej na podstawie badania opadu stożka.
PN-EN 12350-3:2019-07 - wersja angielska	Badania mieszanki betonowej - Część 3: Badanie konsystencji metodą Vebe	W dokumencie określono metodę oznaczania konsystencji mieszanki betonowej za pomocą aparatu Vebe.
PN-EN 12350-6:2019-08 - wersja angielska	Badania mieszanki betonowej -- Część 6: Gęstość	W dokumencie określono metodę oznaczania gęstości zagęszczonej

		mieszanki betonowej, zarówno w warunkach laboratoryjnych, jak i polowych.
PN-HD 60364-4-41:2017-09 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 4-41: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa -- Ochrona przed porażeniem elektrycznym	Podano zasadnicze wymagania dotyczące ochrony osób i żywego inwentarza przed porażeniem prądem elektrycznym zawierające ochronę podstawową (ochrona przed kontaktem bezpośrednim) oraz w wypadku uszkodzenia (ochrona przed kontaktem pośrednim).
PN-HD 60364-7-703:2007 - wersja polska	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych -- Część 7-703: Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji -- Pomieszczenia i kabiny zawierające ogrzewacze sauny	Wymagania szczegółowe dotyczące kabin sauny zainstalowanych na stałe i pomieszczeń, w których jest ogrzewacz sauny lub gdzie są zainstalowane urządzenia ogrzewania sauny.
PN-HD 60364-4-42:2011 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 4-42: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa -- Ochrona przed skutkami oddziaływania cieplnego	Przedstawiono metody ochrony osób, zainstalowanych urządzeń i umiejscowionych materiałów przed szkodliwym działaniem cieplnym urządzeń elektrycznych lub promieniowaniem cieplnym wywołanym np. paleniem się materiałów, a także przed niebezpieczeństwem powstania pożaru i uniemożliwienia poprawnego działania zainstalowanych urządzeń.
PN-HD 60364-4-43:2012 - wersja polska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 4-43: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa -- Ochrona przed prądem przetężeniowym	Ta część HD 60364 podaje wymagania dotyczące ochrony przewodów czynnych przed skutkami prądów przetężeniowych.
PN-HD 60364-4-442:2012 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 4-442: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa -- Ochrona instalacji niskiego napięcia przed przepięciami dorywczymi powstającymi wskutek zwarć doziemnych w układach po stronie wysokiego i niskiego napięcia	Norma dotyczy ochrony instalacji elektrycznych niskiego napięcia przed przepięciami dorywczymi, powstającymi w wyniku trwałych zwarć z ziemią, zdarzających się Reguły niniejszej części IEC 60364 mają dostarczyć wymagań bezpieczeństwa instalacji elektrycznych na wypadek zatkóceń napięciowych i zatkóceń elektromagnetycznych

		generowanych z różnych określonych powodów.
PN-HD 60364-4-443:2016-03 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część: 4-443: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa -- Ochrona przed zaburzeniami napięciowymi i zaburzeniami elektromagnetycznymi -- Ochrona przed przejściowymi przepięciami atmosferycznymi lub łączeniowymi	Niniejsza 443 sekcja części IEC 60364-4-44 dotyczy ochrony instalacji elektrycznych przed przenoszonymi do nich przez zasilającą sieć rozdzielczą przepięciami przejściowymi pochodzenia atmosferycznego, włącznie z przepięciami wywoływanymi przez bezpośrednie wyładowania w te sieci i przed przepięciami łączeniowymi.
PN-HD 60364-4-43:2012 - wersja polska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 4-43: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa -- Ochrona przed prądem przetężeniowym	Ta część HD 60364 podaje wymagania dotyczące ochrony przewodów czynnych przed skutkami prądów przetężeniowych.
PN-HD 60364-4-42:2011 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 4-42: Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa -- Ochrona przed skutkami oddziaływania ciepłego	Przedstawiono metody ochrony osób, zainstalowanych urządzeń i umiejscowionych materiałów przed szkodliwym działaniem ciepłym urządzeń elektrycznych lub promieniowaniem ciepłym wywołanym np. paleniem się materiałów, a także przed niebezpieczeństwem powstania pożaru i uniemożliwienia poprawnego działania zainstalowanych urządzeń
PN-HD 60364-5-54:2011 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 5-54: Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego -- Układy uziemiające i przewody ochronne	Norma dotyczy układów uziemiających i przewodów ochronnych łącznie z przewodami ochronnymi wyrównawczymi, celem zapewnienia bezpieczeństwa w instalacjach elektrycznych
PN-HD 60364-5-56:2019-01 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 5-56: Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego -- Instalacje bezpieczeństwa	Część IEC 60364 zawiera ogólne wymagania dotyczące instalacji bezpieczeństwa, doboru i montażu elektrycznych systemów zasilania do instalacji bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwa elektrycznego zasilania instalacji.
PN-HD 60364-5-53:2022-10 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 5-53: Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego	Część normy HD 60364 odnosi się do ogólnych wymagań dotyczących izolacji, przetaczania, sterowania i monitorowania oraz wymagań

	-- Aparatura rozdzielcza i sterownicza	dotyczących doboru i montażu urządzeń przewidzianych do spełniania takich funkcji.
PN-HD 60364-7-701:2010 - wersja polska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 7-701: Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji -- Pomieszczenia wyposażone w wannę lub prysznic	Dotyczy instalacji elektrycznych w pomieszczeniach wyposażonych w zamocowaną na stałe wannę lub natrysk oraz w strefach okolicznych
PN-HD 60364-7-702:2010 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 7-702: Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji -- Baseny pływakie i fontanny	Dotyczy instalacji elektrycznych basenów pływackich, brodzików i terenów ich otaczających jak również terenów wód naturalnych, sztucznych jezior i nabrzeży i podobnych terenów zajmowanych specjalnie przez ludzi do pływania, brożenia i podobnych celach
PN-HD 60364-7-704:2018-08 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 7-704: Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji -- Instalacje na terenie budowy i rozbiórki	Wymagania dotyczą instalacji na terenie budowy i rozbiórki do użytku w czasie prac budowlanych lub rozbiórkowych, które mają być wycofane z użytkowania po zakończeniu prac.
PN-HD 60364-7-705:2007 - wersja angielska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 7-705: Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji -- Gospodarstwa rolnicze i ogrodnicze	Norma dotyczy wszystkich części stałych instalacji w gospodarstwach domowych i ogrodniczych, w których przebywają zwierzęta hodowlane.
PN-HD 60364-1:2010 - wersja polska	Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 1: Wymagania podstawowe, ustalenie ogólnych charakterystyk, definicje	Ustalono wymagania dotyczące projektowania i montażu instalacji elektrycznych zapewniających bezpieczeństwo osób, żywego inwentarza i mienia przy zagrożeniach i uszkodzeniach, jakie mogą wystąpić podczas zgodnego z przeznaczeniem użytkowania instalacji elektrycznych.
PN-HD 60364-5-51:2011 - wersja polska	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych -- Część 5-51: Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego -- -- Postanowienia ogólne	Podano warunki wyposażenia instalacji i jej montażu. Wprowadzono podstawowe zasady stosowania właściwych środków ochrony przeciwporażeniowej, wymagania dotyczące właściwego funkcjonowania instalacji i wymagania wynikające z przewidywanych wpływów zewnętrznych

<p>PN-HD 60364-5-52:2011 - wersja angielska</p>	<p>Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 5-52: Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego -- Przewodowanie</p>	<p>Podano typy przewodowania, wybór rodzaju i sposób wykonania w zależności od wpływów zewnętrznych, obciążalności przewodów, przekrojów poprzecznych, spadków napięć w sieci użytkowników, połączeń elektrycznych, wyboru i sposobu wykonania ze względu na ograniczenie możliwości wywołania pożaru, zbliżania do innych urządzeń, wyboru i sposobu wykonania ze względu na łatwość konserwacji włączając w to czyszczenie</p>
<p>PN-HD 60364-6:2016-07 - wersja angielska</p>	<p>Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 6: Sprawdzanie</p>	<p>W Części IEC 60364 podano wymagania dotyczące sprawdzania odbiorczego i sprawdzania okresowego instalacji elektrycznej.</p>
<p>PN-HD 60364-7-706:2007 - wersja angielska</p>	<p>Instalacje elektryczne niskiego napięcia -- Część 7-706: Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji -- Pomieszczenia przewodzące i ograniczające swobodę ruchu</p>	<p>Dotyczy urządzeń zamontowanych na stałe w pomieszczeniach przewodzących gdzie swoboda ruchu osób jest ograniczona oraz dotyczy zasilaczy do urządzeń przenośnych stosowanych w takich pomieszczeniach.</p>
<p>PN-EN 62305-3:2011 - wersja angielska</p>	<p>Ochrona odgromowa -- Część 3: Uszkodzenia fizyczne obiektów i zagrożenie życia</p>	<p>Określono wymagania dotyczące ochrony obiektów budowlanych przed fizycznymi uszkodzeniami za pomocą urządzeń piorunochronnych (LPS) i istot żywych przed porażeniem napięciami dotykowymi i krokowymi w pobliżu LPS. Norma ta ma zastosowanie do: a) projektowania, instalowania, sprawdzania i eksploatacji LPS w obiektach budowlanych bez ograniczenia ich wysokości; b) montażu środków do ochrony istot żywych przed porażeniem napięciami dotykowymi i krokowymi</p>
<p>PN-EN 62305-4:2011 - wersja angielska</p>	<p>Ochrona odgromowa -- Część 4: Urządzenia elektryczne i elektroniczne w obiektach</p>	<p>W części normy podano informacje dotyczące projektowania, instalacji, sprawdzania, konserwacji i badania urządzeń ochronnych LEMP systemu (LPMS) dotyczących</p>

		urządzeń elektrycznych i elektronicznych w obiektach budowlanych, zdolnych do obniżenia ryzyka ciągłych uszkodzeń spowodowanych piorunowym udarem elektromagnetycznym.
PN-EN 62305-4:2011 - wersja angielska	Ochrona odgromowa -- Część 4: Urządzenia elektryczne i elektroniczne w obiektach	W części normy podano informacje dotyczące projektowania, instalacji, sprawdzania, konserwacji i badania urządzeń ochronnych LEMP systemu (LPMS) dotyczących urządzeń elektrycznych i elektronicznych w obiektach budowlanych, zdolnych do obniżenia ryzyka ciągłych uszkodzeń spowodowanych piorunowym udarem elektromagnetycznym.
PN-EN 54-1:2021-11 - wersja angielska	Systemy sygnalizacji pożarowej – Część 1: Wprowadzenie	W dokumencie określono terminy i definicje, które są wykorzystywane w całej serii norm EN 54. Wyznacza to zasady, na których zbudowana jest każda część normy, i opisuje funkcje realizowane przez podzespoły systemu sygnalizacji pożarowej.
PN-EN 54-2:2002	Systemy sygnalizacji pożarowej. Część 2: Centrale sygnalizacji pożarowej	Określono wymagania, metody badań oraz funkcjonalność central sygnalizacji pożarowej stosowanych w systemach wykrywania pożaru i alarmowania.
PN-EN 54-3+A1:2019-06 - wersja angielska	Systemy sygnalizacji pożarowej. Część 3: Pożarowe urządzenia alarmowe - Sygnalizatory akustyczne	W normie określono wymagania, metody badań i kryteria oceny właściwości pożarowych sygnalizatorów akustycznych, w tym sygnalizatorów głosowych, instalowanych na stałe, w celu przekazania użytkownikom budynku akustycznego sygnału ostrzeżenia o pożarze, z systemu wykrywania i sygnalizacji pożaru (patrz EN 54-1:2011).
PN-EN 54-4:2001	Systemy sygnalizacji pożarowej. Część 4: Zasilacze	Określono wymagania i badania urządzeń zasilających, będących częścią systemów sygnalizacji pożarowej. W szczególności

		podano zasady współpracy zasilaczy z rezerwowym źródłem zasilania (baterią akumulatorów) oraz wymagania w zakresie badań środowiskowych i kompatybilności elektromagnetycznej
PN-EN 54-4:2001/A1:2004	Systemy sygnalizacji pożarowej. Część 4: Zasilacze (Zmiana A1)	W zmianie do normy dotyczącej zasilaczy stosowanych w systemach sygnalizacji pożarowej określono powiązanie normy z dyrektywą 89/106/EEC Wyroby budowlane
PN-EN 54-5+A1:2018-11 - wersja angielska	Systemy sygnalizacji pożarowej - Część 5: Czujki ciepła – Punktowe czujniki ciepła	Norma określa wymagania, metody badań i kryteria oceny punktowych czujek ciepła, stosowanych w systemach sygnalizacji pożarowej zainstalowanych w budynkach i wokół budynków (patrz EN 54-1:2011).
PN-EN 54-7:2018-11 - wersja angielska	Systemy sygnalizacji pożarowej - Część 7: Czujki dymu - Czujki punktowe działające z wykorzystaniem światła rozproszonego, światła przechodzącego lub jonizacji	Norma określa wymagania, metody badań i kryteria oceny punktowych czujek dymu działających z wykorzystaniem światła rozproszonego, światła przechodzącego lub jonizacji, przeznaczonych do stosowania w systemach sygnalizacji pożarowej instalowanych w budynkach (patrz EN 54-1:2011).
PN-EN 54-10:2005 - wersja polska	Systemy sygnalizacji pożarowej - Część 10: Czujniki płomienia - Czujki punktowe	Określono wymagania, metody badań oraz kryteria zadziałania punktowych, kasowalnych czujek płomienia, które działają z wykorzystaniem promieniowania płomienia (czujki podczerwieni IR, czujki nadfioletu UV i czujki wielopasmowe), przeznaczonych do stosowania w systemach sygnalizacji pożarowej, instalowanych w budynkach.
PN-EN 54-11:2004	Systemy sygnalizacji pożarowej. Część 11: Ręczne ostrzegacze pożarowe	Określono wymagania i metody badań ręcznych ostrzegaczy pożarowych, przeznaczonych do stosowania w systemach sygnalizacji pożarowej, w budynkach i na zewnątrz budynków.

PN-EN 54-12:2015-05 - wersja angielska	Systemy sygnalizacji pożarowej -- Część 12: Czujki dymu -- Czujki liniowe działające z wykorzystaniem wiązki światła przechodzącego	Norma określa wymagania, metody badań i kryteria oceny liniowych czujek dymu działających z wykorzystaniem tłumienia i/lub zmian w tłumieniu optycznej wiązki światła, stosowanych w instalacjach sygnalizacji pożarowej instalowanych wewnątrz budynków (patrz EN 54-1:2011).
PN-EN 50849:2017-04 - wersja angielska	Systemy elektroakustyczne dla sytuacji awaryjnych	Norma określa wymagania dotyczące wydajności systemów dźwiękowych, które są przeznaczone przede wszystkim do rozpowszechniania informacji dla ochrony życia w jednym lub wielu określonych obszarach w sytuacjach zagrożenia.
PN-EN 62676-1-2:2014-06 - wersja angielska	Systemy dozoru CCTV stosowane w zabezpieczeniach -- Część 1-2: Wymagania systemowe - - Wymagania eksploatacyjne dotyczące transmisji wizji	Część normy wprowadza wymagania ogólne dotycząca transmisji wizji.
PN-EN 62676-4:2015-06 - wersja angielska	Systemy dozoru wizyjnego stosowane w zabezpieczeniach -- Część 4: Wytyczne stosowania	W części IEC 62676 określono zalecenia oraz wymagania dotyczące wyboru, planowania, instalowania, rozruchu eksploatacyjnego, obsługi i testowania systemów dozoru wizyjnego (VSS) zawierających urządzenie(-a) przechwytywania obrazu, połączenie(-a) i urządzenie(-a) obsługi obrazu, przeznaczonych do stosowania w zabezpieczeniach.
PN-EN 1057+A1:2010 - wersja angielska	Miedź i stopy miedzi -- Rury miedziane okrągłe bez szwu do wody i gazu stosowane w instalacjach sanitarnych i ogrzewania	Określono wymagania, pobieranie próbek, metody badań i warunki dostaw rur miedzianych okrągłych bez szwu o średnicy zewnętrznej od 6 mm do 267 mm włącznie, przeznaczonych na instalacje ciepłej i zimnej wody, instalacje ogrzewania (w tym ogrzewania podłogowego), instalacje gazowe i ciekłego paliwa, instalacje kanalizacyjne oraz do wstępnego izolowania przed zastosowaniem do

		któregokolwiek z wyżej wymienionych celów.
PN-EN 1333:2008 - wersja polska	Kotnierze i ich połączenia -- Elementy rurociągów -- Definicja i dobór PN	Podano definicję terminu PN i określono wartości PN, stosowane w instalacjach rurociągowych i elementach rurociągów..
PN-EN ISO 1452-1:2010 - wersja polska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do przesyłania wody oraz do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji układanej pod ziemią i nad ziemią -- Nieplastyfikowany poli(chlorek winylu) (PVC-U) -- Część 1: Wymagania ogólne	Określono ogólne wymagania dotyczące systemów przewodów rurowych z nieplastyfikowanego poli(chlorku winylu) (PVC-U) o litej ścianie służących do przesyłania wody i do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji, układanej pod ziemią i nad ziemią.
PN-EN ISO 1452-2:2010 - wersja polska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do przesyłania wody oraz do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji układanej pod ziemią i nad ziemią -- Nieplastyfikowany poli(chlorek winylu) (PVC-U) -- Część 2: Rury	Określono właściwości rur o litej ścianie z nieplastyfikowanego poli(chlorku winylu) (PVC-U) do systemów przewodów rurowych służących do przesyłania wody i do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji, układanej pod ziemią i nad ziemią.
PN-EN ISO 1452-3:2011 - wersja polska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do przesyłania wody oraz do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji układanej pod ziemią i nad ziemią -- Nieplastyfikowany poli(chlorek winylu) (PVC-U) -- Część 3: Kształtki	Określono właściwości kształtek z nieplastyfikowanego poli(chlorku winylu) (PVC-U) do systemów przewodów rurowych służących do przesyłania wody i do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji, układanej pod ziemią i nad ziemią.
PN-EN ISO 1452-4:2011 - wersja polska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do przesyłania wody oraz do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji układanej pod ziemią i nad ziemią -- Nieplastyfikowany poli(chlorek winylu) (PVC-U) -- Część 4: Armatura	Określono właściwości armatury z nieplastyfikowanego poli(chlorku winylu) (PVC-U) do systemów przewodów rurowych służących do przesyłania wody i do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji, układanej pod ziemią i nad ziemią.
PN-EN ISO 1452-5:2011 - wersja polska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do przesyłania wody oraz do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji układanej pod ziemią i nad ziemią -- Nieplastyfikowany poli(chlorek winylu) (PVC-U) -- Część 5: Przydatność systemu do stosowania	Określono właściwości dotyczące przydatności systemów przewodów rurowych z nieplastyfikowanego poli(chlorku) (PVC-U) do systemów przewodów rurowych służących do przesyłania wody i do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji, układanej pod ziemią i nad ziemią.

PN-EN ISO 6708:1998	Elementy rurociągów. Definicje i dobór DN (wymiaru nominalnego)	Podano definicję DN (wymiaru nominalnego), stosowanego w odniesieniu do elementów instalacji rurociągowych wyszczególnionych również w tych normach, w których stosuje się system oznaczania za pomocą DN.
PN-EN 806-1:2004 - wersja polska	Wymagania dotyczące wewnętrznych instalacji wodociągowych do przesyłu wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi -- Część 1: Postanowienia ogólne	Określono wymagane kwalifikacje i odpowiedzialność za planowanie, budowanie i użytkowanie instalacji wodociągowych.
PN-EN 1717:2003 - wersja polska	Ochrona przed wtórnym zanieczyszczeniem wody w instalacjach wodociągowych i ogólne wymagania dotyczące urządzeń zapobiegających zanieczyszczaniu przez przepływ zwrotny	Określono środki do zabezpieczania wody pitnej przed zanieczyszczeniem wtórnym oraz ogólne wymagania dotyczące urządzeń zabezpieczających przed przepływem zwrotnym zanieczyszczonej wody.
PN-EN 12502-3:2006 - wersja polska	Ochrona materiałów metalowych przed korozją -- Wytyczne do oceny ryzyka wystąpienia korozji w systemach rozprzewadzania i magazynowania wody -- Część 3: Czynniki oddziałujące na materiały żelazne cynkowane zanurzeniowo	Podano przegląd czynników wpływających na ryzyko wystąpienia korozji stali cynkowanej zanurzeniowo i żeliwa stosowanych jako rury, zbiorniki oraz wyposażenie z niestopowych i niskostopowych stali cynkowanych zanurzeniowo w systemach do rozprzewadzania i magazynowania wody.
PN-EN 124-1:2015-07 - wersja angielska	Zwieńczenia wpustów ściekowych i studzienek włazowych do nawierzchni dla ruchu pieszego i kołowego -- Część 1: Definicje, klasyfikacja, ogólne zasady projektowania, właściwości użytkowe i metody badań	Dokument ma zastosowanie do zwieńczeń studzienek włazowych i zwieńczeń wpustów o wolnym prześwicie do 1000 mm włącznie, do przykrycia wpustów, studzienek włazowych i niewłazowych instalowanych w obszarach przeznaczonych do ruchu pieszego i/lub kołowego.
PN-EN 295-2:2013-07 - wersja angielska	Systemy rur kamionkowych w sieci drenażowej i kanalizacyjnej -- Część 2: Ocena zgodności i testowanie	Określono wymagania dotyczące oceny zgodności i testowania wyrobów wytwarzanych z kamionki i innych materiałów (zwanymi dalej "produktami") zawartych w następujących normach: - rur, kształtek i złączy zgodnie z prEN 295-1, - adapterów, połączeń i

		złączy elastycznych zgodnie z prEN 295-4, - rur perforowanych i kształtek zgodnie z prEN 295-5, - elementów studzienek włazowych i rewizyjnych zgodnie z prEN 295-6, - rur i złączy stosowanych do przecisków zgodnie z prEN 295-7.
PN-EN 295-3:2012 - wersja angielska	Systemy rur kamionkowych w sieci drenażowej i kanalizacyjnej -- Część 3: Metody badań	W normie określono wymagania do testowania produktów wytwarzanych z kamionki i innych materiałów wymienionych w następujących normach: - rur, kształtek i złączy zgodnie z prEN 295-1:2010, - adapterów, połączeń i złączy elastycznych zgodnie z prEN 295-4:2010, - rur perforowanych i kształtek zgodnie z prEN 295-5:2010, - elementów studzienek włazowych i rewizyjnych zgodnie z prEN 295-6:2010, - rur i złączy stosowanych do przecisków zgodnie z prEN 295-7:2010.
PN-EN 295-4:2013-07 - wersja angielska	Systemy rur kamionkowych w sieci drenażowej i kanalizacyjnej -- Część 4: Wymagania dotyczące adapterów, połączeń i złączy elastycznych	Określono wymagania dotyczące adapterów oraz połączeń wykonanych z kamionki i/lub innych niezbędnych materiałów a także połączeń elastycznych z elementami metalowymi stosowanymi z rurami i kształtkami kamionkowymi, które stosowane są do budowy podziemnych systemów kanalizacyjnych i drenażowych służących do transportu ścieków (w tym ścieków bytowo-gospodarczych, sptywów powierzchniowych i wód deszczowych) w sposób grawitacyjny i okresowo niskociśnieniowy.
PN-EN 295-5:2013-07 - wersja angielska	Systemy rur kamionkowych w sieci drenażowej i kanalizacyjnej -- Część 5: Wymagania dotyczące rur perforowanych i połączeń	Określono wymagania dotyczące rur perforowanych i ich połączeń wykonanych z kamionki, kielichowych i bezkielichowych, stosowanych do budowy systemów kanalizacyjnych i drenarskich.
PN-EN 295-6:2013-07 - wersja angielska	Systemy rur kamionkowych w sieci drenażowej i kanalizacyjnej -- Część	Określono wymagania dla elementów kamionkowych

	6: Wymagania dotyczące elementów studzienek włączonych i rewizyjnych	studzienek włączonych i rewizyjnych stosowanych do budowy podziemnych systemów kanalizacyjnych i drenażowych służących do transportu ścieków (w tym ścieków bytowo-gospodarczych, sphywów powierzchniowych i wód deszczowych) w sposób grawitacyjny i okresowo niskociśnieniowy.
PN-EN 295-7:2013-07 - wersja angielska	Systemy rur kamionkowych w sieci drenażowej i kanalizacyjnej -- Część 7: Wymagania dotyczące rur i połączeń stosowanych do przeciskania	Określono wymagania dla rur kamionkowych, kształtek i złączy elastycznych stosowanych do budowy podziemnych systemów kanalizacyjnych i drenażowych służących do transportu ścieków (w tym ścieków bytowo-gospodarczych, sphywów powierzchniowych i wód deszczowych) w sposób grawitacyjny i okresowo niskociśnieniowy, wykonywanych metodami przecisku, mikrotunnelingu, metodami pipe-eating, pipe bursting, a gdzie jest to możliwe także układanie rur w sposób nieciągły.
PN-EN 476:2022-09 - wersja angielska	Wymagania ogólne dotyczące elementów stosowanych w systemach odwadniania i kanalizacji	W normie określono ogólne wymagania, których należy przestrzegać w normach dotyczących wyrobów, takich jak rury, kształtki, studzienki inspekcyjne i włączki z ich odpowiednimi połączeniami przeznaczonych do odwadniania i kanalizacji wewnątrz i zewnątrz budynków działających w systemach grawitacyjnych przy dopuszczalnym, maksymalnym ciśnieniu 40 kPa.
PN-EN 752:2017-06 - wersja angielska	Zewnętrzne systemy odwadniające i kanalizacyjne -- Zarządzanie systemem kanalizacyjnym	Ustalono cele, jakie mają spełniać systemy odwadniające i kanalizacyjne. Określono wymagania funkcjonalne dotyczące osiągnięcia tych celów oraz zasady strategicznych i politycznych działań związanych z planowaniem,

		projektowaniem, wykonywaniem, działaniem, eksploatacją i modernizacją.
PN-EN 16932-1:2018-05 - wersja angielska	Zewnętrzne systemy kanalizacyjne - - Systemy pompowe -- Część 1: Wymagania podstawowe	W normie określono wymagania do projektowania, konstrukcji i badań odbiorczych systemów pompowych do ścieków w zewnętrznych systemach kanalizacyjnych przeznaczonych do obsługi.
PN-EN 1401-1+A1:2023-09 - wersja angielska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do bezciśnieniowej podziemnej kanalizacji -- Nieplastifikowany poli(chlorek winylu) (PVC-U) -- Część 1: Specyfikacje rur, kształtek i systemu	W dokumencie określono wymagania dotyczące rur o litych ściankach z gładkimi powierzchniami wewnętrznymi i zewnętrznymi, wytłoczonych z materiału o tej samej recepturze w przekroju ścianki, kształtek i systemu przewodów rurowych z nieplastifikowanego poli(chloru winylu) (PVC-U) do bezciśnieniowej podziemnej kanalizacji.
PN-EN ISO 1452-1:2010 - wersja polska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do przesyłania wody oraz do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji układanej pod ziemią i nad ziemią -- Nieplastifikowany poli(chlorek winylu) (PVC-U) -- Część 1: Wymagania ogólne	Określono ogólne wymagania dotyczące systemów przewodów rurowych z nieplastifikowanego poli(chloru winylu) (PVC-U) o litej ściance służących do przesyłania wody i do ciśnieniowego odwadniania i kanalizacji, układanej pod ziemią i nad ziemią.
PN-EN 1610:2015-10 - wersja angielska	Budowa i badania przewodów kanalizacyjnych	Norma dotyczy budowy i odpowiedniego badania przewodów kanalizacyjnych zazwyczaj układanych w gruncie i zazwyczaj pracujących grawitacyjnie, ale do 0,5 kPa, jeżeli są przepętnione.
PN-EN 1852-1+A1:2023-03 - wersja angielska	Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do podziemnej bezciśnieniowej kanalizacji -- Polipropylen (PP) -- Część 1: Specyfikacje rur, kształtek i systemu	W części EN 1852 określono wymagania dotyczące rur o ściankach litych z gładkimi powierzchniami wewnętrznymi i zewnętrznymi, wyciskanymi z tego samego tworzywa/mieszanki w całej ściance, kształtek i systemu przewodów rurowych z polipropylenu (PP) przeznaczonych do stosowania: - w podziemnej bezciśnieniowej kanalizacji poza konstrukcjami budynków (symbol obszaru

		zastosowania „U”) i - w podziemnej bezciśnieniowej kanalizacji pod konstrukcjami budynków (symbol obszaru zastosowania „D”) oraz poza nimi.
PN-EN 1916:2005 - wersja polska	Rury i kształtki z betonu niezbrojonego, betonu zbrojonego włóknem stalowym i żelbetowe	Określono wymagania dotyczące właściwości użytkowych i opisano metody badań prefabrykowanych rur i kształtek z betonu niezbrojonego, z betonu zbrojonego włóknem stalowym i żelbetowym, z elastycznymi złączami o nominalnych wymiarach nie przekraczających DN 1750 dla elementów o przekroju kołowym lub WN/HN 1200/1800 dla elementów o przekroju jajowym, stosowanych do odprowadzania ścieków, wód opadowych i wody powierzchniowej rurociągami podziemnymi, działającymi grawitacyjnie lub sporadycznie pod niskim ciśnieniem.
PN-EN 12889:2023-04 - wersja angielska	Bezwykopowa budowa i badanie przewodów kanalizacyjnych	Dokument ma zastosowanie do bezwykopowej budowy i wymiany oraz do badania nowych systemów odwadniania i kanalizacji działających zwykle jako rurociągi grawitacyjne lub ciśnieniowe i zmontowanych w gruncie z prefabrykowanych rur i ich łączników.
PN-EN ISO 16890-4:2023-01 - wersja angielska	Przeciwpyłowe filtry powietrza do wentylacji ogólnej -- Część 4: Metoda sezonowania w celu określenia minimalnej skuteczności frakcyjnej	Dokument ustanawia metodę sezonowania w celu określenia minimalnej skuteczności frakcyjnej. Jest on przeznaczony do stosowania w połączeniu z normami ISO 16890- 1, ISO 16890-2 i ISO 16890-3 i zapewnia odpowiednie wymagania testowe dla urządzenia badawczego i komory sezonującej, jak również procedurę sezonowania, którą należy zastosować.
PN-EN 1505:2001	Wentylacja budynków. Przewody proste i kształtki wentylacyjne z blachy o przekroju prostokątnym. Wymiary	Określono charakterystyki wymiarowe przewodów prostych i kształtek wentylacyjnych z blachy o przekroju prostokątnym,

		stosowanych w instalacjach wentylacji i klimatyzacji budynków. Podano definicje 12 terminów.
PN-EN 1506:2007 - wersja angielska	Wentylacja budynków -- Przewody proste i kształtki wentylacyjne z blachy o przekroju kołowym -- Wymiary	Określono wymiary przewodów prostych i kształtek wentylacyjnych o przekroju kołowym stosowanych w instalacjach wentylacyjnych i klimatyzacyjnych w budynkach. Nie określono grubości ścianek przewodów i kształtek; wytrzymałość i szczelność zawarto w normie EN 12237. Odpowiednikiem tej normy w zakresie przewodów o przekroju prostokątnym jest EN 1505.
PN-EN 1886:2008 - wersja angielska	Wentylacja budynków. Centrale wentylacyjne i klimatyzacyjne - Właściwości mechaniczne	Podano wymagania i odpowiednie procedury pomiarowe dotyczące central wentylacyjnych i klimatyzacyjnych i ustanowiono zasady ich klasyfikacji.
PN-EN 12220:2001 - wersja polska	Wentylacja budynków - Sieć przewodów - Wymiary kotłownicy o przekroju kołowym do wentylacji ogólnej	Określono charakterystyki wymiarowe kotłownicy kołowych do przewodów z blachy stosowanych w instalacjach wentylacyjnych i klimatyzacyjnych budynków. Podano definicje 2 terminów.
PN-ISO 5221:1994	Rozprowadzanie i rozdział powietrza. Metody pomiaru przepływu strumienia powietrza w przewodzie	Podano różne metody mierzenia natężenia przepływu powietrza w przewodach, które bez potrzeby kalibracji odpowiadają różnym wymaganiom w zakresie rozprowadzania i rozdziału powietrza.
PN-EN 1751:2014-03 - wersja angielska	Wentylacja budynków- Urządzenia wentylacyjne końcowe - Badania aerodynamiczne przepustnic regulacyjnych i zamykających	Określono metody badania i wzorcowania przepustnic regulacyjnych i zamykających stosowanych w systemach rozprowadzania powietrza przy różnicy ciśnienia do 2 000 Pa.
PN-EN 12236:2003	Wentylacja budynków. Podwieszenia i podpory przewodów wentylacyjnych. Wymagania wytrzymałościowe	Określono wymagania dotyczące budowy i zastosowania podpór przewodów z blachy w instalacjach wentylacji i klimatyzacji. Uwzględniono zastosowanie jedynie do sieci przewodów (prostokątnych, okrągłych, owalnych) oraz elementów używanych w

		instalacjach klimatyzacji i wentylacji w budynkach.
PN-EN 12599:2013-04 - wersja angielska	Wentylacja budynków- Procedury badań i metody pomiarowe stosowane podczas odbioru instalacji wentylacji i klimatyzacji	Norma określa czynności kontrolne, metody badań i przyrządy pomiarowe służące do sprawdzenia gotowości do eksploatacji wykonanych instalacji na etapach przed, podczas i po ich odbiorze.
PN-EN 13180:2004 - wersja polska	Wentylacja budynków - Sieć przewodów - Wymiary i wymagania mechaniczne dotyczące przewodów giętkich	Podano wymagania i metody badań, charakterystyk technicznych przewodów giętkich stosowanych w instalacjach wentylacji i klimatyzacji w budynkach.
PN-EN 13182:2004 - wersja polska	Wentylacja budynków - Wymagania dotyczące przyrządów do pomiaru prędkości powietrza w wentylowanych pomieszczeniach	Określono główne właściwości przyrządów do pomiaru prędkości powietrza, w tym wymagania dotyczące: sond do pomiaru prędkości, wzorcowania i przetwarzania sygnałów pomiarowych w wentylowanym pomieszczeniu, w tym w strumieniu powietrza i w strefie przebywania ludzi.
PN-EN 13264:2002	Wentylacja budynków. Nawiewniki i wywiewniki podłogowe. Badania do klasyfikacji konstrukcyjnej	Podano klasyfikację konstrukcyjną nawiewników i wywiewników podłogowych pod względem ich zastosowań i metod badań: a) statycznej, b) udarowej, c) dynamicznej.
PN-EN 13771-1:2017-02 - wersja polska	Sprężarki i agregaty skraplające dla instalacji chłodniczych -- Badanie charakterystyk i metody badań -- Część 1: Sprężarki chłodnicze	W normie określono metody badania wydajności sprężarek chłodniczych. Metody te zapewniają wystarczająco dokładne wyniki dla określenia wydajności chłodniczej, mocy pobranej, przepływu masowego czynnika chłodniczego, sprawności izentropowej i współczynnika efektywności.
PN-EN 378-1+A1:2021-03 - wersja angielska	Instalacje chłodnicze i pompy ciepła -- Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i ochrony środowiska -- Część 1: Wymagania podstawowe, definicje, klasyfikacja i kryteria wyboru	W normie określono wymagania dotyczące bezpieczeństwa osób i mienia, dostarczono wskazówek w zakresie ochrony środowiska oraz ustanowiono procedury dotyczące działania, konserwacji i napraw instalacji chłodniczych oraz odzysku czynników chłodniczych.

PN-EN 378-2:2017-03 - wersja angielska	Instalacje chłodnicze i pompy ciepła -- Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i ochrony środowiska -- Część 2: Projektowanie, konstrukcja, badanie, znakowanie i dokumentowanie	W normie określono wymagania dotyczące bezpieczeństwa osób i mienia, dostarczono wskazówek w zakresie ochrony środowiska oraz ustanowiono procedury dotyczące działania, konserwacji i napraw instalacji chłodniczych oraz odzysku czynników chłodniczych.
PN-EN 1736:2010 - wersja polska	Instalacje ziębnicze i pompy ciepła - - Rurowe elementy giętkie, tłumiki drgań, kompensatory i niemetalowe węże -- Wymagania, konstrukcja i montaż	Przedstawiono wymagania, konstrukcję i montaż giętkich elementów rurowych (np. metalowej rurki giętkiej, węża metalowego, węża niemetalowego, tłumika drgań, kompensatora), stosowanych w obiegach ziębniczych, wchodzących w skład instalacji ziębniczych i pomp ciepła.
PN-EN 14511-1:2023-02 - wersja angielska	Klimatyzatory, agregaty chłodzące ciecz i pompy ciepła do ogrzewania i chłodzenia pomieszczeń oraz agregaty procesowe, ze sprężarkami o napędzie elektrycznym -- Część 1: Terminy i definicje	W dokumencie określono terminy i definicje dotyczące oceny oraz wydajności klimatyzatorów powietrza, agregatów chłodzących ciecz i pomp ciepła wykorzystujących jako czynnik pośredniczący w wymianie ciepła powietrze, wodę lub solankę, ze sprężarkami o napędzie elektrycznym, stosowanych do ogrzewania i/lub chłodzenia pomieszczeń.
PN-EN 12263:2002	Instalacje ziębnicze i pompy ciepła - Przyłączające urządzenia zabezpieczające ograniczające ciśnienie - Wymagania i badania	Ustalono wymagania i badania zastosowane do przełączników zabezpieczających przed nadmiernym ciśnieniem (przyrządów o specjalnej budowie, wyposażonych w działające mechanicznie styki wyjściowe), mających na celu utrzymywanie maksymalnego lub minimalnego ciśnienia, wytwarzanego przez odpowiednie urządzenie w instalacjach ziębniczych i/lub pompach ciepła. Podano 14 terminów i definicji.
PN-EN 12309-1:2023-11 - wersja angielska	Urządzenia sorpcyjne do grzania i/lub chłodzenia opalane gazem o obciążeniu cieplnym	Urządzenia objęte dokumentem zawierają jeden z następujących elementów lub ich kombinację: — chłodziarkę sorpcyjną opalaną

	nieprzekraczającym 70 kW -- Część 1: Terminy i definicje	gazem; — chłodziarkę/podgrzewacz sorpcyjne opalane gazem; — sorpcyjną pompę ciepła opalaną gazem; — hybrydy oparte na gazowych urządzeniach sorpcyjnych. Dokument dotyczy urządzeń stosowanych do ogrzewania lub chłodzenia pomieszczeń lub jako lodówki z odzyskiem ciepła lub bez odzysku ciepła.
PN-EN 12309-2:2015-09 - wersja angielska	Urządzenia sorpcyjne do grzania i/lub chłodzenia opalane gazem o obciążeniu cieplnym nieprzekraczającym 70 kW -- Część 2: Bezpieczeństwo	Urządzenia objęte normą zawierają jeden z następujących elementów lub ich kombinację: - chłodziarkę sorpcyjną opalaną gazem; - chłodziarkę/podgrzewacz sorpcyjny opalany gazem; - sorpcyjną pompę ciepła opalaną gazem. Norma dotyczy urządzeń tylko wtedy, gdy są one stosowane do ogrzewania lub chłodzenia pomieszczeń lub jako lodówki z lub bez odzysku ciepła.
PN-EN 13136+A1:2019-01 - wersja angielska	Instalacje chłodnicze i pompy ciepła -- Ciśnieniowe przyrządy bezpieczeństwa i przewody przyłączeniowe -- Metody obliczeń	Norma dotyczy obliczania masowego natężenia przepływu celem określenia wielkości ciśnieniowych przyrządów bezpieczeństwa stosowanych w instalacjach chłodniczych. Dotyczy obliczania przepustowości ciśnieniowych zaworów bezpieczeństwa i innych ciśnieniowych przyrządów bezpieczeństwa w instalacjach chłodniczych. Określa wymagania dotyczące doboru ciśnieniowych przyrządów bezpieczeństwa zapobiegających nadmiernemu ciśnieniu wywołanemu przez wewnętrzne i zewnętrzne źródła ciepła. Dotyczy obliczania strat ciśnienia w rurociągu dolotowym i wylotowym ciśnieniowych zaworów bezpieczeństwa i innych

		ciśnieniowych przyrządów bezpieczeństwa.
PN-EN 60335-2-88:2003 - wersja angielska	Elektryczny sprzęt do użytku domowego i podobnego -- Bezpieczeństwo użytkownika -- Część 2-88: Wymagania szczegółowe dotyczące nawilzaczy w systemach grzejnych, wentylacyjnych lub klimatyzacyjnych	Podano wymagania szczegółowe dotyczące bezpieczeństwa użytkownika elektrycznych nawilzaczy przeznaczonych do stosowania w systemach grzejnych, wentylacyjnych lub klimatyzacyjnych mających zastosowanie w gospodarstwach domowych, w pomieszczeniach ogólnego przeznaczenia oraz w warsztatach rzemieślniczych, pracujące z systemem rozpylającym wodę, parę lub podobnym, których maksymalne napięcie znamionowe nie przekracza 250 V w przypadku urządzeń jednofazowych i 600 V w przypadku pozostałych.
PN-EN 950:2000 - wersja polska	Skrzydła drzwiowe -- Oznaczenie odporności na uderzenie ciałem twardym	Normą objęto wszystkie rodzaje skrzydeł drzwiowych. Podano metodę oznaczania uszkodzeń skrzydła drzwiowego, spowodowanych uderzeniem ciałem twardym.
PN-EN 948:2000 - wersja polska	Drzwi rozwierane -- Oznaczenie wytrzymałości na skręcanie statyczne	Normą objęto wszystkie rodzaje skrzydeł drzwiowych zawieszonych pionowo na zawiasach lub osi obrotowej. Podano metodę stosowaną do oznaczania odkształceń trwałych, spowodowanych nieprężeniami statycznymi przy skręcaniu, przyłożonymi do otwartego skrzydła drzwiowego, zamocowanego w jego własnej ościeżnicy, która jest częścią zespołu drzwiowego.
PN-EN 477:2018-02 - wersja angielska	Tworzywa sztuczne -- Profile z poli(chlorku winylu) (PVC) -- Określenie odporności profili na uderzenie spadającego ciężarka	Określono metodę badania odporności na uderzenie spadającego ciężarka profili z nieplastifikowanego poli(chlorku winylu) (PVC-U) o temperaturze - 10°C.
PN-EN 478:2018-02 - wersja angielska	Tworzywa sztuczne -- Profile z poli(chlorku winylu) (PVC) -- Określenie wyglądu zewnętrznego	Określono metodę badania wpływu ciepła na profile z nieplastifikowanego poli(chlorku

	po wygrzewaniu w temperaturze 150 °C	winyli (PVC-U), wykonując badanie w powietrzu, w temperaturze 150 °C. MA ona także zastosowanie do badania profili na bazie PVC w określonych temperaturach/warunkach.
PN-EN 479:2018-02 - wersja angielska	Tworzywa sztuczne -- Profile z poli(chlorku winylu) (PVC) -- Oznaczanie skurczu termicznego	Określono metodę oznaczania skurczu termicznego profili z nieplastifikowanego poli(chlorku winylu) (PVC-U) w temperaturze 100 °C, w powietrzu.

- 3) Ilekroć w dokumentach zamówienia jest mowa o konkretnych normach, które musi spełniać przedmiot zamówienia wystarczające jest spełnienie normy przywołanej. Prawidłowe będzie jednak także stosowanie normy nowszej – później opublikowanej, chyba, że w dokumentach zamówienia jest to wyraźnie inaczej określone.
- 4) W każdym przypadku, w którym wskazano normę, zamawiający dopuszcza rozwiązania równoważne wynikające z innych systemów normatywnych. Ewentualne pominięcie zgody na równoważność rozwiązań w stosunku do wskazanej normy nie oznacza braku zgody na równoważność.¹⁰
- 5) W przypadku rozbieżności pomiędzy postanowieniami PFU a normami, które mają charakter obowiązkowy, wiążące są normy. W przypadku rozbieżności między PFU a normami, które mają charakter dobrowolny, wiążące są postanowienia PFU.
- 6) W trakcie wykonywania zamówienia obowiązywać będą następujące zasady organizacji realizacji zamówienia
 - a) Projektowanie; Kontroli zamawiającego podlegać będzie przestrzeganie norm w toku projektowania. Projekt przed złożeniem wniosku o wydanie pozwolenia na budowę oraz projekty wykonawcze i specyfikacje techniczne wykonania i odbioru robót wraz z przedmiarami robót wymagają akceptacji zamawiającego pod kątem zgodności przyjętych rozwiązań z normami wskazanymi w PFU oraz przepisach prawa powszechnie obowiązującego;
 - b) Wykonawstwo, Przed przystąpieniem do wykonawstwa robót wykonawca przedstawi zamawiającemu do zatwierdzenia szczegółowy wykaz materiałów, których zamierza użyć, wraz z wszelkimi świadectwami potwierdzającymi zgodność z normami. Brak przedstawienia materiału wraz z dowodem zgodności z normą może być podstawą do żądania by elementy robót wykonane bez zatwierdzenia materiałów zostały wyburzone

¹⁰ Zwracamy uwagę, że w związku ze stanowiskiem Komisji Europejskiej, które przedstawiamy w pkt 4.3 Poradnika - w zamówieniach współfinansowanych ze środków UE może okazać się konieczne wskazywanie zgody na równoważność norm bezpośrednio po każdej wskazywanej w SWZ normie.

o ile *post factum* nie da się stwierdzić bez konieczności dodatkowych badań, czy wbudowane materiały są z normą zgodne i jest to potwierdzone dokumentami.

- 7) Wykonawca jest zobowiązany do używania jedynie sprzętu, który spełnia wymagania dotyczące ochrony środowiska wskazane dla sprzętu w wykazie norm (oraz wynikające z przepisów prawa).
- 8) Wykonawca ma obowiązek na każde żądanie Inspektora okazać świadectwa i atesty potwierdzające zgodność jego czynności, oraz używanych materiałów i sprzętu z normami. Brak okazania świadectwa, jego brak lub nieaktualność może skutkować poleceniem Inspektora nadzoru lub zamawiającego do natychmiastowego wstrzymania użytkowania sprzętu i usunięcia z Placu Budowy.
- 9) Sprzęt lub narzędzia mogą zostać dopuszczone do dalszego używania po przedstawieniu ważnych świadectw czy atestów.
- 10) Wykonawca sporządzi projekt powykonawczy, wskazujący m.in. na dokumenty potwierdzające dopuszczenie do stosowania wbudowanych materiałów i urządzeń oraz ich dokumenty atestacyjne (w tym certyfikat zgodności wyrobu z normami)
- 11) Niezbędne dokumenty dotyczące stosowanych materiałów i urządzeń, jakie wykonawca obowiązany jest posiadać:
 - a) atesty,
 - b) certyfikat na znak bezpieczeństwa (jeżeli wynika to z odrębnych przepisów),
 - c) certyfikaty zgodności wyrobu z normami,
 - d) deklaracja zgodności producenta wyrobu z normami.

Normy w warunkach udziału w postępowaniu

O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wykonawcy, którzy spełniają warunki udziału w postępowaniu w zakresie zdolności technicznej lub zawodowej: Wykonawca wykaże spełnienie wymagań norm zarządzania jakością określonych zgodnie z normą PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

Spełnienie ww. warunku będzie weryfikowane na podstawie przedłożonego przez wykonawcę zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełniania przez wykonawcę wymogów norm zarządzania jakością opartych na normie PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

Normy w kryteriach oceny ofert

Zamawiający dokona oceny ofert z zastosowaniem następujących kryteriów oceny ofert:

Kryterium nr 1 „Cena” (C) z wagą 60%,

Kryterium nr 2 „Norma emisji spalin” (N) z wagą 40%.

W kryterium nr 1 „Cena” oceniana będzie całkowita cena oferty. Oferta z najniższą ceną otrzyma maksymalną liczbę punktów. Pozostałe oferty zostaną ocenione zgodnie z wzorem:

$$\text{PofX} = (\text{Cmin}/\text{CX}) \times 60 \text{ pkt}$$

gdzie:

PofX – liczba punktów w kryterium „Cena” dla oferty o numerze „X”,

Cmin – najniższa cena realizacji brutto oferty spośród wszystkich rozpatrywanych ofert,

CX – cena realizacji brutto oferty o numerze „X”.

W kryterium nr 2 „Norma emisji spalin” punkty za kryterium będą przyznawane według poniższego klucza.

Wykonawca deklaruje, iż do realizacji przedmiotu zamówienia skieruje:

- wszystkie pojazdy silnikowe spełniające co najmniej wymagania normy „EURO V” - 0 pkt;
- 1 pojazd skierowany do realizacji przedmiotu zamówienia spełniający co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 10 pkt;
- 2 pojazdy skierowane do realizacji przedmiotu zamówienia spełniające co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 20 pkt;
- 3 pojazdy skierowane do realizacji przedmiotu zamówienia spełniające co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 30 pkt;
- 4 pojazdy skierowane do realizacji przedmiotu zamówienia spełniające co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 40 pkt;

Zamawiający wymaga przy realizacji przedmiotu zamówienia wykorzystywania pojazdów, które spełniają co najmniej normę emisji spalin „EURO V”. W przypadku zaoferowania pojazdu spełniającego normę niższą niż norma „EURO V” oferta wykonawcy będzie podlegać odrzuceniu.

Maksymalna ilość punktów, jakie może otrzymać oferta za dane kryterium: 40 pkt.

Zamawiający za najkorzystniejszą uzna ofertę, która uzyska największą liczbę punktów łącznie ze wszystkich kryteriów. Ocenę łączną oferty stanowić będzie suma punktów uzyskanych w ramach poszczególnych kryteriów.

Jeżeli dwie lub więcej ofert uzyska taką samą sumę punktów, zamawiający spośród tych ofert wybierze ofertę z najniższą ceną.

Normy w umowie o roboty budowlane

§ A [Zobowiązania wykonawcy]

- 1) Wykonawca przyjmuje do wykonania zaprojektowanie oraz wykonanie robót budowlanych polegających na wykonaniu budynku biurowego X.
- 2) Szczegółowy opis Przedmiotu Umowy zawiera Opis Przedmiotu Zamówienia, na który składa się Program Funkcjonalno-Użytkowy stanowiący załącznik nr X do Umowy.
- 3) Wykonawca oświadcza, iż posiada odpowiednie przygotowanie techniczne oraz zasoby, jak również ma dostęp do sprzętu niezbędnego na zrealizowanie prac objętych zakresem niniejszej umowy, zgodnie z obowiązującymi przepisami Prawa budowlanego, bhp, ppoż., zasadami sztuki budowlanej i współczesnej wiedzy technicznej, obowiązującymi normami, z materiałów odpowiadających wymogom wyrobów dopuszczonych do obrotu i stosowania w budownictwie na terenie Polski, a ponadto przepisami ochrony środowiska i przepisami o odpadach.
- 4) Wykonawca zobowiązany jest w szczególności do wykonania robót zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, obowiązującymi przepisami praw i wskazanymi w nich normami, a także normami wskazanymi w dokumentach zamówienia.
- 5) Zamawiający uzna, że naruszenie norm wskazanych w przepisach prawa lub dokumentach zamówienia oznacza niezgodność z zasadami sztuki budowlanej.

§ B [Badanie zgodności z normą]

- 1) Zamawiający jest uprawniony w dowolnym momencie zobowiązać Wykonawcę do przekazania do badania przez do uprawnioną jednostkę oceniającą zgodność, każdego materiału lub urządzenia składającego się na Przedmiot Zamówienia, w celu potwierdzenia zgodności z normą, którą materiał lub urządzenie powinno spełniać.
- 2) W przypadku potwierdzenia zgodności z normą (wynik pozytywny) koszty badań w całości obciążają Zamawiającego i zostaną zapłacone na podstawie dowodów kosztów badania przedłożonych przez Wykonawcę wraz z pierwszą płatnością po otrzymaniu wyników badań.
- 3) W przypadku niepotwierdzenia zgodności z normą (wynik negatywny) koszty badań w całości obciążają Wykonawcę i mogą być potrącone z wynagrodzenia.
- 4) Na czas badań Wykonawca wstrzyma prace z wykorzystaniem materiałów lub urządzeń skierowanych do badania.

§ C [Kary umowne]

- 1) Za każdy potwierdzony przypadek niezgodności przedmiotu zamówienia z normą wskazaną w Umowie lub załączniku do umowy Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (...) zł.

- 2) Za każdy przypadek niedostarczenia dokumentów potwierdzających zgodność materiału lub urządzeń z normą Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (...) zł.
- 3) Za każdy przypadek prowadzenia prac mimo obowiązku ich wstrzymania Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (....) zł.

§ D [Odbiory]

(w tym odbiory częściowe i odbiory robót ulegających zakryciu)

- 1) Wraz ze zgłoszeniem przedmiotu umowy lub odpowiednio jej części do odbioru Wykonawca przekaże Zamawiającemu dokumenty dotyczące stosowanych materiałów i urządzeń:
 - a) atesty
 - b) certyfikaty na znak bezpieczeństwa (jeżeli wynika to z odrębnych przepisów)
 - c) certyfikaty zgodności wyrobu z normami
 - d) deklaracje zgodności producenta wyrobu z normami
- 2) Brak przekazania dokumentów wskazanych w ust 1 stanowi przeszkodę w przystąpieniu do odbiorów.
- 3) Stwierdzenie braku dokumentów, o których mowa w ust 1, skutkuje przerwaniem odbiorów i wyznaczeniem terminu na ich dostarczenie. Uchybienie wyznaczonemu terminowi skutkuje odmową podpisania protokołu odbioru.

§ E [Skutki niedochowania wymagań norm]

- 1) W przypadku stwierdzenia niezgodności materiału lub urządzenia z normą wskazaną w przepisach prawa lub dokumentach zamówienia, Zamawiający jest uprawniony wg własnego wyboru do:
 - a) żądania wymiany materiału lub urządzenia na zgodny z normą;
 - b) obniżenia wynagrodzenia Wykonawcy;
 - c) odstąpienia od Umowy w całości lub w części.
- 2) Zapłata przez Wykonawcę kary umownej, o której mowa w §, nie ogranicza Zamawiającego w skorzystaniu z dowolnego z uprawnień wskazanych w ust 1.

5.3. Dostawa papieru biurowego formatu A4 do w ilości XX ryz

Normy w opisie przedmiotu zamówienia

Przedmiotem zamówienia jest dostawa papieru biurowego w formie częściowych dostaw sukcesywnych, które będą realizowane stosownie do bieżących potrzeb Zamawiającego do 10 lokalizacji wskazanych w projekcie umowy, na podstawie jednostronnego zapotrzebowania przesyłanego Wykonawcy drogą elektroniczną.

Przewidywana częstotliwość dostawy: 4 -5 razy w miesiącu. Standardowy termin realizacji zamówienia: do 3 dni roboczych od dnia przestania zapotrzebowania, chyba że Zamawiający wyznaczy dłuższy termin realizacji.

gramatura papieru: 80 g/m² –PN-EN ISO 536:2012 lub równoważna;

grubość: nie mniejsza niż 100 µm – PN-EN ISO 534:2012 lub równoważna;

białość średnia z obu stron nie mniej niż 140 – PN-ISO 11475:2002 lub równoważna;

nieprzejrzystość papieru – nie mniej niż 90% - ISO 2471:2008 lub równoważna

wilgotność bezwzględna od 4 do 5,5 % - wg. normy PN-EN ISO 287:2018-02 lub równoważna;

gładkość Bekk nie mniej niż 25s – wg. normy PN-ISO 5627:1998 lub równoważnej lub szorstkość Bendtsen nie więcej niż 230 ml/min – wg. normy ISO 8791-2:2013 lub równoważnej.

Podane wartości liczbowe parametrów, są wartościami nominalnymi - deklarowanymi przez producenta. Równoważność oznacza parametry jakościowe nie gorsze od określonych wyżej mimo, iż badania prowadzono w oparciu o inne normy. Wykonawca w ofercie jest obowiązany wykazać równoważność.

Normy w warunkach udziału w postępowaniu

O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się Wykonawcy, którzy spełniają warunki udziału w postępowaniu dotyczące zdolności technicznej lub zawodowej:

Na potwierdzenie spełnienia warunku Zamawiający wymaga, aby Wykonawca wykazał, iż spełnia wymagania norm zarządzania jakością określonych zgodnie z normą PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

Podmiotowy Środek Dowodowy: Zaświadczenie niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełniania norm zarządzania jakością.

Ocena spełniania warunków udziału w postępowaniu zostanie dokonana wg formuły „spełnia-nie spełnia”.

Normy w kryteriach oceny ofert

Zamawiający oceni oferty z zastosowaniem następujących kryteriów oceny ofert:

W kryterium nr 1 Jakość papieru:

jasność/białość kartonu CIE wg normy PN-ISO 11475:2002 - 0,5 punktu za każdy punkt powyżej 140 – łącznie nie więcej niż - 10 pkt.

nieprzejrzystość papieru za każdy procent powyżej 90% - 1 pkt – nie więcej niż 5 pkt

Przedmiotowe środki dowodowe - Deklaracja zgodności wydana przez producenta lub certyfikat wydany przez jednostkę oceniającą zgodność lub sprawozdanie z badań.

Normy w umowie na dostawę papieru

§ A

- 1) Zamawiający uzna, że naruszenie norm wskazanych w dokumentach zamówienia oznacza niezgodność wykonania umowy z jej treścią.
- 2) Zamawiający jest uprawniony w dowolnym momencie zobowiązać Wykonawcę do przekazania papieru do badania przez do uprawnioną jednostkę oceniającą zgodność, w celu potwierdzenia zgodności z normą lub przekazać do badania taki papier takiej jednostce.
- 3) W przypadku potwierdzenia zgodności z normą (wynik pozytywny) koszty badań w całości obciążają Zamawiającego i zostaną zapłacone na podstawie dowodów kosztów badania przedłożonych przez Wykonawcę wraz z pierwszą płatnością po otrzymaniu wyników badań.
- 4) W przypadku niepotwierdzenia zgodności z normą (wynik negatywny) koszty badań w całości obciążają Wykonawcę i mogą być potrącone z wynagrodzenia

§ B Kary umowne

- 1) Za każdy potwierdzony przypadek niezgodności przedmiotu zamówienia z normą wymaganą w Opisie Przedmiotu Zamówienia Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (..) zł
- 2) Za każdy potwierdzony przypadek niezgodności przedmiotu zamówienia z normą ocenianą w kryteriach oceny ofert Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (..) zł
- 3) Za brak dostarczenia dokumentów potwierdzających zgodność dostarczanego papieru z normą Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości (..) zł

§ C Dostawy (w tym dostawy częściowe)

- 1) Wraz z pierwszą dostawą Wykonawca dostarczy deklarację producenta lub certyfikat niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełniania norm zarządzania jakością potwierdzający zgodność z normami przywołanymi w dokumentach zamówienia
- 2) Brak przekazania dokumentu wskazanego w ust. 1 jest przeszkodą w przyjęciu dostarczonego papieru.

- 3) W okolicznościach wskazanych w ust. 2 Zamawiający wyznaczy termin na dostarczenie dokumentu, w przypadku jego niezłożenia Zamawiający jest uprawniony do odstąpienia od umowy
- 4) W przypadku stwierdzenia niezgodności papieru z normą wskazaną w dokumentach zamówienia Zamawiający jest uprawniony wg własnego wyboru do:
 - a) żądania dostarczenia papieru zgodnego z normą;
 - b) obniżenia wynagrodzenia Wykonawcy;
 - c) odstąpienia od Umowy w całości lub w części.
- 5) Zapłata przez Wykonawcę kary umownej, o której mowa w §, nie ogranicza Zamawiającego w skorzystaniu w dowolnego z uprawnień wskazanych w ust 4.

5.4. Sukcesywne przygotowywanie oraz serwowanie posiłków, dostarczanie posiłków oraz żywności

Normy w opisie przedmiotu zamówienia

Przedmiotem zamówienia jest sukcesywne przygotowywanie oraz serwowanie posiłków dla Podmiotu [X] podczas przeprowadzenia wydarzeń integracyjnych, jak również dostarczanie posiłków oraz żywności dla uczestników wydarzeń integracyjnych. Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia zawarto w załączniku nr 1 do SWZ – SOPZ.

Załącznik nr 1 do SWZ – SOPZ

Przedmiot zamówienia obejmuje sukcesywne przygotowywanie oraz serwowanie posiłków dla Podmiotu [X] podczas wydarzeń integracyjnych, dostarczanie posiłków i żywności dla uczestników wydarzeń integracyjnych, zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem Zamawiającego. Jadłospis będzie ustalany przez Wykonawcę oraz przekazywany do akceptacji Zamawiającego w terminie [X] dni przed planowanym wydarzeniem. Jadłospis powinien uwzględniać następujące aspekty społeczne – tj. zawierać posiłki przeznaczone dla następujących grup:

grupa 1 - standard;

grupa 2 – dla osób stosujących dietę bezglutenową;

grupa 3 – dla osób stosujących dietę wegetariańską i wegańską.

Wykonawca zobowiązany jest do zapewnienia tak posiłków serwowanych w miejscu wydarzenia, jak i zapewnienie odpowiedniej ilości posiłków „na wynos” dostarczonych w specjalnie przeznaczonych opakowaniach. Wszystkie opakowania wykorzystywane do realizacji Przedmiotu Zamówienia muszą zostać opatrzone odpowiednią informacją (w szczególności: Logotyp Zamawiającego, Logotyp wydarzenia).

Zamawiający wskazuje, iż realizacja niniejszego zamówienia wymaga uwzględnienia następujących aspektów środowiskowych: opakowania kartonowe do żywności wykorzystywane przy realizacji przedmiotu zamówienia muszą spełniać wymagania określone w normie PN-EN 13432:2002 Opakowania – Wymagania dotyczące opakowań przydatnych do odzysku przez kompostowanie i biodegradację – Program badań i kryteria oceny do ostatecznej akceptacji opakowań lub równoważne.

Normy w warunkach udziału w postępowaniu

O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się Wykonawcy, którzy spełniają warunki udziału w postępowaniu w zakresie:

- 1) zdolności technicznej lub zawodowej - dysponowanie osobami zdolnymi do wykonania zamówienia: Wykonawca skieruje do realizacji zamówienia co najmniej 1 osobę, która będzie pełnić funkcję dietetyka (osoba posiadająca wykształcenie kierunkowe dietetyk, posiadająca doświadczenie w układaniu jadłospisu uwzględniającego zastosowanie produktów ekologicznych).

Spełnienie ww. warunku będzie weryfikowane na podstawie wykazu osób skierowanych przez Wykonawcę do realizacji zamówienia – Załącznik nr 2 do SWZ.

- 2) zdolności technicznej lub zawodowej - spełnienie wymagań norm zarządzania jakością: Wykonawca wykaże, iż spełnia wymagania norm zarządzania jakością określonych zgodnie z normą PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

Spełnienie ww. warunku udziału w postępowaniu będzie weryfikowane na podstawie zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełniania przez Wykonawcę wymogów norm zarządzania jakością opartych na normie PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

Normy w kryteriach oceny ofert

Zamawiający dokona oceny ofert z zastosowaniem następujących kryteriów oceny ofert:

Kryterium nr 1 „Cena” (C) z wagą 60%,

Kryterium nr 2 „Sposób serwowania” (S) z wagą 20%,

Kryterium nr 3 „Transport” (T) z wagą 20%.

W kryterium nr 1 „Cena” oceniana będzie całkowita cena oferty. Oferta z najniższą ceną otrzyma maksymalną liczbę punktów. Pozostałe oferty zostaną ocenione zgodnie z wzorem:

$$PofX=(Cmin/CX) \times 60 \text{ pkt}$$

gdzie:

PofX – liczba punktów w kryterium „Cena” dla oferty o numerze „X”,

Cmin – najniższa cena realizacji brutto oferty spośród wszystkich rozpatrywanych ofert,

CX – cena realizacji brutto oferty o numerze „X”.

W kryterium nr 2 „Sposób serwowania” Zamawiający będzie oceniał sposób serwowania posiłku zaproponowany przez Wykonawcę, a punkty za kryterium będą przyznawane według poniższego klucza.

Wykonawca deklaruje, iż:

- przy realizacji przedmiotu zamówienia do serwowania posiłków będzie wykorzystywał wyłącznie szklane naczynia wielokrotnego użytku oraz sztucze wielokrotnego użytku – 10 pkt;
- przy realizacji przedmiotu zamówienia będzie częściowo wykorzystywał naczynia/ sztucze jednorazowe – 0 pkt;
- przy realizacji przedmiotu zamówienia będzie wykorzystywał obrusy jednorazowe – 0 pkt;
- przy realizacji przedmiotu zamówienia będzie wykorzystywał obrusy wielokrotnego użytku – 10 pkt.

Zamawiający będzie dokonywał oceny w oparciu o oświadczenie Wykonawcy zawarte w ofercie.

Maksymalna ilość punktów, jakie może otrzymać oferta za dane kryterium: 20 pkt.

W kryterium nr 3 „Transport” Zamawiający będzie oceniał sposób wykonania transportu podczas realizacji przedmiotu zamówienia, a punkty za kryterium będą przyznawane według poniższego klucza.

Wykonawca deklaruje, iż:

- co najmniej 50% transportu (liczby kursów)¹¹ będzie wykonywał pojazdem elektrycznym, napędzanym wodorem lub gazem ziemnym – 10 pkt;
- 100% transportu (liczby kursów) będzie wykonywał pojazdem elektrycznym, napędzanym wodorem lub gazem ziemnym – 20 pkt.

Jeżeli Wykonawca nie zaoferuje transportu przy wykorzystaniu pojazdu elektrycznego, napędzanego wodorem lub gazem ziemnym – Zamawiający przyzna 0 pkt za dane kryterium. Zamawiający będzie dokonywał oceny w oparciu o oświadczenie wykonawcy zawarte w ofercie.

Maksymalna ilość punktów, jakie może otrzymać oferta za dane kryterium: 20 pkt.

¹¹ „liczba kursów” może być zastąpiona „przebiegiem”, „przewiezieniem co najmniej X% towaru” lub innym miernikiem skali transportu – w zależności od uwarunkowań w konkretnym zamówieniu.

Zamawiający za najkorzystniejszą uzna ofertę, która uzyska największą liczbę punktów łącznie ze wszystkich kryteriów. Ocenę łączną oferty stanowić będzie suma punktów uzyskanych w ramach poszczególnych kryteriów.

Jeżeli dwie lub więcej ofert uzyska taką samą sumę punktów, Zamawiający spośród tych ofert wybierze ofertę z najniższą ceną.

Normy w umowie na przygotowywanie oraz serwowanie posiłków

§ A [Sposób realizacji Przedmiotu zamówienia]

- 1) Wszelkie posiłki dostarczane w ramach niniejszego zamówienia będą przygotowywane we własnej kuchni Wykonawcy. Zakład, w którym będą przygotowywane posiłki powinien spełniać niezbędne wymagania higieniczno-sanitarne dla zakładów produkcyjnych / dla zakładów wprowadzających do obrotu posiłki i środki spożywcze.
- 2) Wszelkie koszty dostarczania posiłków ponosi Wykonawca.
- 3) Zamawiający uzna, że naruszenie norm wskazanych w dokumentach zamówienia oznacza niezgodność wykonania umowy z jej treścią.
- 4) Zamawiający jest uprawniony w dowolnym momencie zobowiązać wykonawcę do przekazania opakowań kartonowych do żywności wykorzystywanych przy realizacji przedmiotu zamówienia - do badania przez uprawnioną jednostkę oceniającą zgodność, w celu potwierdzenia zgodności z normą.
- 5) W przypadku potwierdzenia zgodności z normą (wynik pozytywny) koszty badań w całości obciążają Zamawiającego i zostaną zapłacone na podstawie dowodów kosztów badania przedłożonych przez Wykonawcę wraz z pierwszą płatnością po otrzymaniu wyników badań.
- 6) W przypadku niepotwierdzenia zgodności z normą (wynik negatywny) koszty badań w całości obciążają Wykonawcę.

§ B [Kary umowne]

Za każdy potwierdzony przypadek niezgodności przedmiotu zamówienia z normą wymaganą w Opisie Przedmiotu Zamówienia Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości X zł

§ C [sankcje za realizację zamówienia niezgodnie z normą]

- 1) W przypadku stwierdzenia niezgodności przedmiotu zamówienia z normą wymaganą w Opisie Przedmiotu Zamówienia Zamawiający jest uprawniony wg własnego wyboru do:
 - a) żądania dostarczenia opakowań zgodnych z normą;
 - b) obniżenia wynagrodzenia Wykonawcy;

5.5. Sukcesywna dostawa kruszyw na potrzeby realizacji zadania inwestycyjnego przez Podmiot X

Normy w opisie przedmiotu zamówienia

- 1) Przedmiot zamówienia obejmuje dostawę kruszywa mineralnego łamanego (o uziarnieniu 0 – 31,5 mm w ilości: 650 t.
- 2) Wymagania dla kruszywa:
 - a) łamane granitowe kruszywo (minimum 90% ziarna kruszonego) uzyskane w wyniku przekruszenia surowca skalnego lub kamieni narzutowych.
 - b) kruszywo ma być jednorodne bez różnego rodzaju domieszek i zanieczyszczeń oraz odpowiadać normie PN-EN 12420 Kruszywa do niezwiązanych i związanych hydraulicznie materiałów stosowanych w obiektach budowlanych i budownictwie drogowym lub równoważne.
- 3) Dostawa kruszywa powinna odbywać się sukcesywnie – w partiach wyodrębnionych w harmonogramie dostaw. Wykonawca zobowiązany jest do dostarczenia kruszyw w ilości, miejscu oraz czasie wskazanym przez Zamawiającego. Wstępny harmonogram dostawy zostanie przedłożony Wykonawcy najpóźniej 15 dni przed rozpoczęciem realizacji Umowy. Zamawiający zastrzega sobie prawo do zmiany harmonogramu. Każdorazowa zmiana harmonogramu będzie przedkładana Wykonawcy nie później niż w terminie 7 dni roboczych przed wprowadzeniem takiej zmiany.

Normy w warunkach udziału w postępowaniu

O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się Wykonawcy, którzy spełniają warunki udziału w postępowaniu w zakresie zdolności technicznej lub zawodowej: Wykonawca wykaże spełnienie wymagań norm zarządzania jakością określonych zgodnie z normą PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

Spełnienie ww. warunku będzie weryfikowane na podstawie przedłożonego przez Wykonawcę zaświadczenia niezależnego podmiotu zajmującego się poświadczaniem spełniania przez Wykonawcę wymogów norm zarządzania jakością, opartych na normie PN-EN ISO 9001: 2015 Systemy zarządzania jakością – Wymagania.

Normy w kryteriach oceny ofert

Zamawiający dokona oceny ofert z zastosowaniem następujących kryteriów oceny ofert:

Kryterium nr 1 „Cena” (C) z wagą 60%,

Kryterium nr 2 „Norma emisji spalin” (N) z wagą 40%.

W kryterium nr 1 „Cena” oceniana będzie całkowita cena oferty. Oferta z najniższą ceną otrzyma maksymalną liczbę punktów. Pozostałe oferty zostaną ocenione zgodnie z wzorem:

$$PofX = (C_{min}/CX) \times 60 \text{ pkt}$$

gdzie:

PofX – liczba punktów w kryterium „Cena” dla oferty o numerze „X”,

C_{min} – najniższa cena realizacji brutto oferty spośród wszystkich rozpatrywanych ofert,

CX – cena realizacji brutto oferty o numerze „X”.

W kryterium nr 2 „Norma emisji spalin” punkty za kryterium będą przyznawane według poniższego klucza.

Wykonawca deklaruje, iż do realizacji przedmiotu zamówienia skieruje:

- 1) wszystkie pojazdy spełniające co najmniej wymagania normy „EURO V” - 0 pkt;
- 2) 1 pojazd skierowany do realizacji przedmiotu zamówienia spełniający co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 10 pkt;
- 3) 2 pojazdy skierowane do realizacji przedmiotu zamówienia spełniające co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 20 pkt;
- 4) 3 pojazdy skierowane do realizacji przedmiotu zamówienia spełniające co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 30 pkt;
- 5) 4 pojazdy skierowane do realizacji przedmiotu zamówienia spełniające co najmniej wymagania normy „EURO VI” – 40 pkt;

Zamawiający wymaga przy realizacji przedmiotu zamówienia wykorzystywania pojazdów, które spełniają co najmniej normę emisji spalin „EURO V”. W przypadku zaoferowania pojazdu spełniającego normę niższą niż norma „EURO V” oferta Wykonawcy będzie podlegać odrzuceniu.

Maksymalna ilość punktów, jakie może otrzymać oferta za dane kryterium: 40 pkt.

Zamawiający za najkorzystniejszą uzna ofertę, która uzyska największą liczbę punktów łącznie ze wszystkich kryteriów. Ocenę łączną oferty stanowić będzie suma punktów uzyskanych w ramach poszczególnych kryteriów.

Jeżeli dwie lub więcej ofert uzyska taką samą sumę punktów, Zamawiający spośród tych ofert wybierze ofertę z najniższą ceną.

Normy w umowie na dostawę kruszyw

§ A [Zobowiązania Wykonawcy]

1. Wykonawca zobowiązuje się do realizacji Przedmiotu Umowy z należytą starannością, zgodnie ze złożoną ofertą i obowiązującymi przepisami.
2. Wykonawca zobowiązuje się wykonać Przedmiot Umowy zgodnie z ustalonym przez Zamawiającego harmonogramem dostaw.
3. Dostawa kruszywa powinna odbywać się sukcesywnie – w partiach wyodrębnionych w harmonogramie dostaw. Wykonawca zobowiązany jest do dostarczenia kruszyw w ilości, miejscu oraz czasie wskazanym przez Zamawiającego.
4. Wstępny harmonogram dostawy zostanie przedłożony Wykonawcy najpóźniej 15 dni przed rozpoczęciem realizacji Umowy. Zamawiający zastrzega sobie prawo do zmiany harmonogramu. Każdorazowa zmiana harmonogramu będzie przedkładana Wykonawcy nie później niż w terminie 7 dni roboczych przed wprowadzeniem takiej zmiany.
5. Wykonawca zobowiązuje się dostarczyć Zamawiającemu na potwierdzenie norm wymaganych w dokumentach zamówienia oraz wymagań wynikających z przepisów prawa, atesty, certyfikaty lub deklaracje zgodności, aprobaty techniczne, świadectwa lub wyniki badań laboratoryjnych wraz z dostawą materiałów.
6. Zamawiający uzna, że naruszenie norm wskazanych w dokumentach zamówienia oznacza niezgodność wykonania umowy z jej treścią.
7. Zamawiający jest uprawniony w dowolnym momencie zobowiązać Wykonawcę do przekazania próbki kruszywa do badania przez uprawnioną jednostkę oceniającą zgodność, w celu potwierdzenia zgodności z normą.
8. W przypadku potwierdzenia zgodności z normą (wynik pozytywny) koszty badań w całości obciążają Zamawiającego i zostaną zapłacone na podstawie dowodów kosztów badania przedłożonych przez Wykonawcę wraz z pierwszą płatnością po otrzymaniu wyników badań.
9. W przypadku niepotwierdzenia zgodności z normą (wynik negatywny) koszty badań w całości obciążają Wykonawcę.

§ B [Kary umowne]

- 1) Za każdy potwierdzony przypadek niezgodności przedmiotu zamówienia z normą wymaganą w Opisie Przedmiotu Zamówienia Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości X zł.
- 2) Za brak dostarczenia dokumentów potwierdzających zgodność kruszywa z normą Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości X zł.

- 3) W przypadku stwierdzenia niezgodności przedmiotu zamówienia z normą wymaganą w Opisie Przedmiotu Zamówienia Zamawiający jest uprawniony wg własnego wyboru do:
 - a) żądania dostarczenia kruszywa zgodnego z normą;
 - b) obniżenia wynagrodzenia Wykonawcy;
 - c) odstąpienia od Umowy w całości lub w części.

§ C [Odstąpienie od umowy]

- 1) Zamawiającemu przysługuje prawo do odstąpienia od umowy w następujących przypadkach:
 - a) w przypadku, gdy rzeczywista ilość dostarczonego przez Wykonawcę kruszywa jest zaniżona w stosunku do wykazanej w dokumentach;
 - b) w przypadku niepotwierdzenia zgodności z normą (wynik negatywny) elementu składającego się na przedmiot zamówienia;
 - c) (...).

5.6. Usługi utrzymania dróg

Nomy w opisie przedmiotu zamówienia

- 1) Zamawiający wymaga, aby usługi były wykonywane maszynami samojezdnymi – zamiatarkami i rozsiewaczami, które spełniają wymagania normy emisji spalin etapu V (rozporządzenie (UE) 2016/1628). Ponadto co najmniej 10% maszyn powinno powodować zerową emisję spalin.
- 2) Zamawiający wymaga, aby Wykonawca skierował do zimowego utrzymania ulic rozsiewacz spełniający wymagania normy EN-15597-2 w zakresie dystrybucji, obejmujące parametry:
 - a) dozowanie
 - b) uruchomienie rozsiewacza
 - c) rozdział poprzeczny
- 3) Zastosowana w pojazdach elektrycznych bateria musi spełniać podane wymagania w zakresie efektywności określone w normach:
 - a) EN 61951-2 – baterie niklowo-metalowo-wodorkowe
 - b) EN 61960 – baterie litowo-jonowe.

Weryfikacja wymagań

Wraz z ofertą Wykonawca składa oświadczenie o spełnieniu wymagań.

Na etapie realizacji umowy Wykonawca na każde żądanie Zamawiającego przedstawi odpowiednie dokumenty (patrz podpunkt normy w umowie)

Normy w kryteriach oceny ofert

Zamawiający dokona oceny ofert z zastosowaniem następujących kryteriów oceny ofert:

Kryterium nr 1 „Cena” (C) z wagą XX%,

Kryterium nr 2 „pojazdy bezemisyjne” (N) z wagą YY%.

W kryterium nr 1 „Cena” oceniana będzie całkowita cena oferty. Oferta z najniższą ceną otrzyma maksymalną liczbę punktów. Pozostałe oferty zostaną ocenione zgodnie z wzorem:

$$PofX=(Cmin/CX) \times XX \text{ pkt}$$

gdzie:

PofX – liczba punktów w kryterium „Cena” dla oferty o numerze „X”,

Cmin – najniższa cena realizacji brutto oferty spośród wszystkich rozpatrywanych ofert,

CX – cena realizacji brutto oferty o numerze „X”.

W kryterium nr 2 „pojazdy bezemisyjne” punkty za kryterium będą przyznawane według poniższego klucza.

Wykonawca deklaruje, ile pojazdów powodujących zerową emisję spalin skieruje do wykonania zamówienia. Za każdy pojazd ponad wyznaczone minimum (2 pojazdy) Wykonawca otrzyma 1/5 Y punktów. Maksymalna liczba punktów wynosi Y.

Zamawiający za najkorzystniejszą uzna ofertę, która uzyska największą liczbę punktów łącznie ze wszystkich kryteriów. Ocenę łączną oferty stanowić będzie suma punktów uzyskanych w ramach poszczególnych kryteriów.

Normy w umowie

§ A [Sposób realizacji zamówienia]

- 1) Wykonawca zobowiązuje się do realizacji Przedmiotu Umowy z należytą starannością zgodnie ze złożoną ofertą obowiązującymi przepisami.
- 2) Wykonawca zobowiązuje się wykonać Przedmiot Umowy zgodnie ze złożoną ofertą, przy użyciu maszyn i urządzeń, które zostały w niej wskazane.

- 3) Wykonawca zobowiązuje się na każde żądanie Zamawiającego przedłożyć:
- a) sprawozdanie z badań silnika lub świadectwo homologacji typu dla zamiatarek i rozsiewaczy wykazujące, że wartości graniczne osiągnięć silnika są zgodne z wymaganiami. Sprawozdanie z badań musi pochodzić od niezależnego organu, który spełnia wymagania normy EN-ISO/IEC 17025. Świadectwo homologacji typu musi zawierać numer homologacji typu silnika.
 - b) dla rozsiewacza sprawozdanie z badań zgodnie z normą EN 15597-2 dotyczące:
 - i) dozowania,
 - ii) uruchomienia rozsiewacza
 - iii) rozdziatu poprzecznego
 - c) sprawozdanie z badań weryfikujących jakość i wydajność baterii zgodnie z normą EN 61951-2 dotyczącą baterii niklowo-metalowo-wodorkowych lub normą EN 61960 dotyczącą baterii litowo-jonowych. Sprawozdania z badań weryfikujących jakość i wydajność zgodnie z równoważnymi normami zostaną uznane za zgodne. Sprawozdanie z badań musi pochodzić od niezależnego laboratorium badawczego, które spełnia wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących zgodnie z normą EN ISO/IEC 17025
- 4) Zamawiający uzna, że naruszenie norm wskazanych w dokumentach zamówienia oznacza niezgodność wykonania umowy z jej treścią.

§ B [Kary umowne]

- 1) Za każdy przypadek skierowania do wykonania zamówienia urządzenia niespełniającego wymagań określonych w umowie Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości X zł.
- 2) Za brak dostarczenia dokumentów potwierdzających zgodność skierowanych do wykonania zamówienia urządzeń z normą Wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości X zł;

CZĘŚĆ III. Podsumowanie

Korzyści ze stosowania norm jest wiele. W połączeniu z bardzo ograniczoną skalą ryzyka, które mogłoby płynąć ze stosowania norm powoduje to, iż postępowaniu się normami warto nadać charakter powszechny.

Korzyści te są różnorodne. Jest grupa korzyści wspólnych ze stosowania wszystkich norm, są też korzyści, które dotyczą tylko określonej grupy norm.

Normy bezpieczeństwa w przemyśle służą m. in. ochronie pracowników. Zamawiający publiczny wymagając, by nabywany przez niego wyrób był wytworzony z zastosowaniem takiej normy bezpieczeństwa, wykazuje się troską o ogólny interes, a nie tylko korzyść własną wynikającą z nabycia zamówienia. Stosowanie takich norm bezpieczeństwa minimalizuje bowiem ryzyko wypadków, awarii czy zanieczyszczenia środowiska.

Normy bezpieczeństwa dotyczące produktów chronią samego zamawiającego. Normy te mają chronić przed niebezpiecznymi i wadliwymi produktami. Wymaganie w toku postępowania o udzielenie zamówienia, by oferowany przedmiot spełniał te normy gwarantuje, że produkty są testowane, certyfikowane i spełniają określone standardy bezpieczeństwa.

Normy jakości w produkcji są kluczowe dla niezawodności i trwałości produktów. Wymaganie tych norm pozwala zamawiającym uzyskać wysoką jakość nabywanych wyrobów, co przełoży się na efektywność wydatków i zadowolenie użytkowników. Korzystanie z tych norm może mieć także miejsce przy określaniu kryteriów jakościowych, a nie tylko wymagań wiążących w opisie przedmiotu zamówienia. Ich znajomość ułatwi więc w wielu przypadkach wywiązanie się z obowiązku stosowania jakościowych kryteriów oceny ofert.

Normy jakości w usługach służą zapewnieniu wysokiego standardu obsługi. Ich wymaganie przynosi korzyści głównie tam, gdzie wybierany w procedurze zamówień publicznych wykonawca obsługuje następnie klientów zamawiającego (prowadzi punkt obsługi obywateli, przyjmuje wpłaty, doręcza przesyłki itp.). Prawidłowe (zgodne z normą) działania usługodawcy przyczyniają się do budowania dobrego obrazu państwa, jako państwa przyjaznego i godnego zaufania.

Jak więc widać normy podnoszą bezpieczeństwo. Z punktu widzenia zamawiającego otrzymanie rzeczy, usług, czy robót budowlanych wykonanych z użyciem wyrobów, których cechy potwierdzono spełnieniem dobrze dobranej normy istotnie obniża odpowiedzialność zamawiającego za ewentualne wadliwe funkcjonowanie nabytego przedmiotu zamówienia. Wymaganie norm świadczy bowiem o należytej staranności nabywcy i jeśli w czasie użytkowania wyrobu spowoduje on szkodę – wówczas posiadacz odpowiedzialny za działanie rzeczy lub osoba odpowiadająca za prowadzenie procesów łatwiej wykaże, że nie przyczyniła się do powstałej szkody

Przywołanie norm w opisie przedmiotu zamówienia ułatwia zrozumienie oczekiwań zamawiającego, a także terminów, oznaczeń czy symboli – co więcej ułatwia ich zrozumienie w ten sam sposób przez wykonawcę. W przypadku ewentualnych niejasności co do znaczenia określonych wymagań ujętych w normie istnieje też niekwestionowany arbiter co do wyjaśnienia jak normę rozumieć, którym jest jednostka notyfikacyjna odpowiedzialna za wydawanie certyfikatów zgodności z tą normą.

Przedmiot zgodny z normą to przedmiot w wielu przypadkach łatwiejszy w eksploatacji, przy jego wytworzeniu wykorzystano bowiem z objętych normą wymagań co do bezpieczeństwa, podatności obsługowej, standardów technicznych itp. Przedmiot zamówienia zgodny z normą jest kompatybilny z większą ilością produktów zamiennych lub takich, z którymi musi współpracować.

Stosowanie norm europejskich, w szczególności zharmonizowanych do opisu przedmiotu zamówienia z racji ich ogólnounijnego, a często szerszego międzynarodowego charakteru, zapewnia w praktyce spełnienie zasady równego traktowania wykonawców i niedyskryminacyjnego opisu przedmiotu zamówienia. Zrozumiałość takich norm, ich dostępność jest bowiem taka sama dla wszystkich niezależnie od kraju, w którym wykonawca prowadzi działalność.

Stosowanie norm w zamówieniach, którymi zainteresowani są wykonawcy z różnych krajów (z racji skali lub specyfiki przedmiotu zamówienia), zwiększa zainteresowanie zamówieniem, a tym samym konkurencję dając szansę na korzystniejsze oferty. Stosowanie norm o ponad krajowym charakterze ułatwia także tworzenie konsorcjów pomiędzy wykonawcami z różnych państw, gdyż ich współpraca w produkcji, świadczeniu wspólnej usługi itp. oparta jest na znanych wszystkim standardach.

Ujęcie w opisie przedmiotu zamówienia obowiązku zachowania norm dopuszczalnych przepisami Pzp nie tylko podnosi poziom bezpieczeństwa co do jakości nabywanego świadczenia, ale pozwala także zasadnie przyjąć, że o zamówienie będą ubiegać się przedsiębiorcy dobrze znający rynek i dłużej na nim działający lub co najmniej oferowane wyroby będą od takich przedsiębiorców (producentów) pochodzić. Przedsiębiorcy korzystający z norm z racji swojej postawy cechującej się świadomością, iż należy dbać o jakość, mogą być postrzegani jako bezpieczni i wiarygodni kontrahenci.

Wykorzystanie norm w kryteriach oceny ofert zapewnia obiektywizm tych kryteriów, a także daje pewność że preferowane rozwiązania to te, które przez ekspertów (zaangażowanych w stworzenie normy) zostały uznane za zgodne z nową wiedzą i wykorzystujące najlepsze rozwiązania techniki.

Badanie zdolności zawodowej wykonawcy w trakcie oceny warunków udziału w postępowaniu poprzez ocenę, czy jego działania pozostają w zgodzie z normą daje rękojmię, iż wybrany wykonawca stosuje procedury które zamawiający uznał za istotne dla celu, jaki stawia przed realizacją zamówienia. Może to być np. sprawność zarządzania procesem (obniżająca ryzyko

opóźnień, wypadków i innych niepożądanych zdarzeń) czy też respektowanie wymogów środowiskowych przy wykonywaniu zamówienia.

Stosowanie norm prowadzi do racjonalizacji produkcji i usług poprzez stosowanie uznanych reguł technicznych lub rozwiązań organizacyjnych, a w konsekwencji obniżenia kosztów. Niższe koszty oznaczają dla wykonawcy większą szansę na uzyskanie zamówienia (wyższą ocenę w kryterium cenowym), a dla zamawiającego efektywniejsze wydatkowanie środków poprzez nie tylko uzyskanie wysokiej jakości świadczenia zgodnego z normą ale także za relatywnie niższą cenę.

Zastosowanie norm ułatwia procedurę odbioru jakościowego przedmiotu zamówienia – jakość tą sprawdza się poprzez zgodność z normą, co w wielu przypadkach oznacza w praktyce sprawdzenie dokumentów potwierdzających tą zgodność. Cechy przedmiotu zapewniające zgodność z normą badała już bowiem wcześniej jednostka uprawniona do wydania dokumentu potwierdzającego zgodność z normą.

Analogiczną rolę spełni norma zastosowania w trakcie postępowania o udzielenie zamówienia w przypadku sporu o prawidłową realizację umowy. Ocena czy dostarczony (wykonany) przedmiot umowy jest zgodny z umową jest prostsza i obiektywna, gdy porównanie spełnionego świadczenia następuje do obiektywnego zestawu cech tj do normy, niż do nie zawsze całościowo opisanych wymagań zamawiającego.

Wymóg oferowania przedmiotu zamówienia zgodnego z normą powoduje, że przedsiębiorcy, dla których rynek zamówień publicznych jest choćby w części miejscem zbytu ich świadczeń, wdrożą normy dla całości swojego asortymentu – także tam, gdzie nabywcą jest inny podmiot, w tym konsument. Korzyścią pośrednią stosowania norm w zakupach sektora publicznego będzie ogólne podniesienie jakości świadczeń rynkowych.

Stosowanie norm w zakupach sektora publicznego to także korzyści ogólnospołeczne. Z racji udziału w rynku (szacuje się średnio, że zamówienia publiczne to ok 10 % wydatków w UE), nabywanie towarów usług i robót budowlanych np. przyjaznych dla środowiska to jego lepszy stan, ale także promocja podobnych zachowań zakupowych u nabywców prywatnych.

Zastosowanie norm w procesie inwestycyjnym - nawet gdy są to normy dobrowolne – zdaniem wielu sądów znosi ryzyko prawoadministracyjne stwierdzenia, iż doszło do naruszenia przepisów prawa oraz dobrych praktyk przy prowadzeniu inwestycji.

CZĘŚĆ IV. (Do użytku zamawiającego)

CZYNNOŚCI, KTÓRE MOGĄ SŁUżyć ZWIĘKSZENIU STOSOWANIA NORM W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH

DZIAŁANIA FAKTYCZNE

- 1) Stosowanie norm w zamówieniach publicznych nigdy nie było przedmiotem poważnego (a nawet ograniczonego) badania. Na potrzeby niniejszego poradnika przeanalizowaliśmy ok. 100 postępowań i możemy wstępnie wskazać, że o ile stosowanie norm w robotach budowlanych jest stosunkowo częste (a w dużych postępowaniach nawet powszechne), to w przypadku dostaw i usług stosowanie norm ma miejsce raczej przy nabywaniu istotnych wartościowo i skomplikowanych technicznie zamówieniach, albo zamówieniach lokowanych w obszarach związanych z bezpieczeństwem, zdrowiem, środowiskiem. Przy nabywaniu pozostałych świadczeń – szczególnie prostych usług lub typowych dostaw – normy nie są powszechne. Istotne byłoby jednak, by ten wstępny pogląd zweryfikować i aby sektor publiczny posiadał wiarygodną informację o stosowaniu norm na rynku zamówień. Wiedza ta powinna stać się podstawą do dalszych kroków związanych ze stosowaniem norm. Pierwszą co do kolejności i co do istotności rekomendacją jest przygotowanie i przeprowadzenie badań rynku zamówień, pod kątem wykorzystywania systemów normatywnych.
- 2) Normy nie są czymś właściwym wyłącznie rynkowi publicznemu. Przeciwnie – są stosowane na rynku prywatnym i wynika to (ze względu na ich dobrowolność) z przekonania uczestników tego rynku – przedsiębiorców o celowości korzystania z norm. Sektor publiczny powinien skorzystać z doświadczeń rynku prywatnego. Celowe byłoby więc uzyskanie uporządkowanej wiedzy o tym, w jakich sektorach rynku prywatnego i w jakich okolicznościach umowy zobowiązują dłużnika do spełnienia jego świadczenia rzeczowego w oparciu o normy. Wiedza ta mogłaby być podstawą ukierunkowania działań promujących normy na rynku publicznym w tych samych obszarach wskutek słusznego jak się wydaje założenia, że skoro powstała rynkowa potrzeba nabywania świadczeń o jakości potwierdzonej normami, to zaadaptowanie tej praktyki do rynku publicznego musi wpłynąć na lepsze i efektywniejsze zakupy.
- 3) Opracowując Poradnik obejrzelśmy chyba wszystkie dostępne w Internecie informacje o szkoleniach z zakresu zamówień publicznych w pierwszych dwóch tygodniach lutego 2024. Ani jedno z nich nie dotyczyło nawet w części stosowania norm przy udzielaniu (wykonywaniu) zamówień. Również nasza długoletnia praktyka na rynku szkoleń wskazuje, że wśród zamawiających i wykonawców brak jest zainteresowania szkoleniami o korzystaniu z norm przy udzielaniu zamówień. Oznacza to, że prawdopodobnie tylko inicjatywa publiczna – przygotowana i sfinansowana przez sektor publiczny - może wprowadzić taką tematykę szkoleń dla uczestników rynku zamówień publicznych. W naszej ocenie najbardziej efektywnymi szkoleniami byłyby takie, które prowadziłoby wspólnie dwóch specjalistów – z zakresu zamówień publicznych oraz z zakresu normalizacji.

- 4) Drugą formułą szkoleń powinny być szkolenia dotyczące konkretnej normy (lub raczej grupy norm) do wykorzystywania w zamówieniach publicznych. Powinny one dotyczyć raczej norm o charakterze horyzontalnym (BHP, zarządzanie, świadczenie usług, itp.). Normy o charakterze branżowym ze względu na swój specjalistyczny charakter mają mniejszy zasięg stosowania, ale specjalistom z branż są lepiej znane. Wiedza o nich w przekazywana formie szkoleń wydaje się więc mniej potrzebna.
- 5) Zasadne byłoby natomiast opracowanie serii broszur o zastosowaniu do OPZ, kryteriów, umowy, warunków udziału w postępowaniu konkretnej normy dotyczącej określonego wyrobu lub usługi (po wyborze kilkudziesięciu, które dotyczą zakupów, które zamówieniach publicznych są najpowszechniejsze – na podstawie badań, o których piszemy wyżej). Opracowania takie powinny być kierowane do wąsko zdefiniowanej grupy nabywców, którzy kupują określony rodzaj świadczeń.
- 6) Na potrzeby sporządzenia rekomendacji przeanalizowaliśmy tematykę 4 największych pism specjalistycznych zajmujących się zamówieniami publicznymi. (Zamówienia Publiczne. Doradca; Przetargi Publiczne; Monitor Zamówień Publicznych; Zamawiający). Tematyka korzystania z norm pojawia się w nich zupełnie marginalnie. Zasadne byłoby, aby sektor publiczny wykreował instrument zwiększający skalę publikacji edukacyjnych i propagujących korzystanie z norm, a przede wszystkim wskazujących na rozwiązywanie szeregu problemów z opisem przedmiotu zamówienia i kryteriami oceny ofert poprzez zastosowanie norm w tych elementach dokumentów zamówienia. W naszej ocenie optymalne byłoby doprowadzenie do takiego stanu spraw, by każde z pism co najmniej raz na kwartał zamieściło w numerze pisma jeden solidny artykuł o normach w zamówieniach publicznych.
- 7) Konieczne jest podjęcie we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej (lub z innymi właściwymi instytucjami) kroków, które pozwoliłyby odwrócić restrykcyjne podejście Komisji Europejskiej co do formy wyrażania zgody na rozwiązania równoważne wymaganiom wynikającym z normy przywołanej w SWZ. Ryzyko korekty finansowej za formalne uchybienie polegające na zbyt ogólnym wskazaniu na dopuszczalność rozwiązań równoważnych normie postrzegamy jako istotny czynnik powstrzymujący zamawiających od wykorzystywania norm przy udzielaniu zamówień współfinansowanych ze środków UE.
- 8) Odpłatność norm, a także odpłatność informacji o tym, jakie normy dotyczą jakiego obszaru życia, powoduje, że zamawiający spotykają się z barierą w korzystaniu z nich przy udzielaniu zamówień. Bariera ta jest szczególnie dotkliwa przy pierwszym zamiarze skorzystania z norm w określonym obszarze zamówień. Bez wydatku – często znacznego - nie sposób bowiem uzyskać precyzyjnej informacji, które normy są najwłaściwsze do sporządzenia OPZ, kryteriów, warunków itp. w danym przetargu. Postulatem najdalej idącym jest likwidacja odpłatności za normy wykorzystywane przy udzielaniu zamówień. Jest to postulat legistyczny (niżej). Postulatem minimum jest stworzenie rozwiązania, w którym zamawiający po sporządzeniu projektu SWZ mógłby zwrócić się do instytucji publicznej (PKN, MRiT, UZP) z wnioskiem

o wskazanie, jakie normy i w jakim zakresie mógłby wykorzystać w tym konkretnym postępowaniu). Sprawne działanie takiego schematu pozwalałoby podjąć bardziej świadomie decyzje o zakupie konkretnych norm.

- 9) Alternatywną propozycją jest wprowadzenie mechanizmu kompensacji kosztów PKN z tytułu nieodpłatnego korzystania z norm przez zamawiających. Mogłoby to być przekazanie PKN dotacji podmiotowej. Można przy tym powołać się na praktykę zastosowaną w związku z finansowaniem działań PKN ze środków UE za umożliwienie dostępu do norm wykorzystywanych przy elektronicznym fakturowaniu, w zamówieniach publicznych. dyrektywy 2014/55/UE, która to nakazuje – wymaga by faktury elektroniczne były zgodne z odpowiednimi europejskimi normami. Wskutek tego wymogu Komisja Europejska zawarła z Europejskim Komitetem Normalizacyjnym umowę, by organizacje krajowe wdrożyły takie normy, a CEN zapłacił za to ze środków otrzymanych z budżetu UE.
- 10) Ze względu na doniosłą rolę KIO w tworzeniu wykładni przepisów stosowanych przy udzielaniu zamówień oraz kształtowanie przez jej orzecznictwo wzorców zachowań zamawiających – istotne jest, by członkowie tego organu posiadali wiedzę o stosowaniu norm. Wiedza ta powinna się zwiększać wraz z zakładanym zwiększeniem korzystania z norm przez zamawiających. O ile więc uda się zwiększyć skalę korzystania z norm, konieczne będzie zaplanowanie szkoleń z odczytywania i stosowania norm dla członków KIO.
- 11) Istotne jest, by trafnie rozróżniać zamówienia, w których stosowanie norm jest pożądane od takich, gdzie powoływanie się na normy może stać w sprzeczności z celem zamówienia. Przykładem obszaru, w którym żądanie zgodności z normą powinno być formułowane ostrożnie, są zamówienia innowacyjne. Wymaganie zgodności z normami, które ze swej istoty odzwierciedlają aktualny stan wiedzy może utrudniać uzyskanie rozwiązań innowacyjnych, które inaczej niż rozwiązania dotychczas znane, rozwiązują określony problem. Nie jest to sprzeczność immanentna (między normami a innowacyjnością), jednakże dopiero celowe przesądzenie, że oczekiwane rozwiązanie innowacyjne w pewnym zakresie musi pozostać w zgodzie z normą, pozwala na współstosowanie norm i wymogu innowacyjności. W każdym takim przypadku trzeba precyzyjnie wskazać, które elementy, której normy są niezbędne do zachowania przy tworzeniu innowacyjnego rozwiązania.

POSTULATY DE LEGE FERENDA

W celu upowszechnienia stosowania norm przez zamawiających publicznych wskazane jest rozważenie podjęcia następujących działań:

- 1) Zmiana ustawy o normalizacji dotycząca przepisów o odpłatności i udostępnianiu norm publikowanych przez Polski Komitet Normalizacyjny. Zmiana ma na celu umożliwienie zamawiającym, którzy powołują się na normy w postępowaniu o udzielenie zamówienia, opublikowanie ich razem z pozostałymi dokumentami zamówienia na stronie internetowej

prowadzonego postępowania oraz nieodpłatne pozyskanie tych norm, celem wykorzystania w postępowaniu. Liczba norm w pojedynczym postępowaniu potrafi sięgać kilkudziesięciu, a nawet kilkuset i ich nabycie przez zamawiającego albo wykonawcę, może stanowić istotną barierę w dostępie do rynku zamówień publicznych.

Zmianie powinien ulec art. 5 ustawy z dnia 12 września 2002 o normalizacji w następujący sposób:

W art. 5 w ust. 5 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu

Krajowa jednostka normalizacyjna nieodpłatnie udostępnia normy zamawiającym w rozumieniu ustawy z dnia 11 września 2019 r zezwalając na ich publikację w sposób przewidziany w tej ustawie dla dokumentów zamówienia na czas prowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia.

- 2) Zmiana ustawy Pzp, która powinna zapewnić zamawiającym bezpieczny sposób postępowania się normami, bez ryzyka utraty dofinansowania ze środków unijnych ze względu na niewielkie uchybienia formalne w poinformowaniu wykonawców ubiegających się o zamówienie o możliwości powoływania się na rozwiązania równoważne, tym, które opisano w normie.

W tym celu zasadna jest zmiana art. 101 ust. 4 ustawy Prawo zamówień publicznych poprzez nadanie mu treści:

Opisując przedmiot zamówienia przez odniesienie do norm, ocen technicznych, specyfikacji technicznych i systemów referencji technicznych, o których mowa w ust. 1 pkt 2 oraz ust. 3, zamawiający jest obowiązany wskazać w dokumentach zamówienia, że dopuszcza rozwiązania równoważne”

- 3) Zmiana ustawy Pzp, która powinna jednoznacznie wskazać na dopuszczalność kryteriów w ramach, których bada się stopień zgodności z normą preferując te rozwiązania (wyroby, procesy), które są z normą zgodne w jak najwyższym stopniu. Brak tej regulacji nie wyklucza co prawda stosowania norm przy tworzeniu kryteriów oceny ofert, ale zmiana będzie miała niewątpliwą wartość edukacyjną.

W tym celu zasadne jest rozszerzenie katalogu przykładowych kryteriów oceny ofert poprzez dodanie w art. 242 ust. 2 po punkcie 6) punktu 7 w brzmieniu:

„7) zgodności z normami.”